

บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2

อ้อย ชูหมื่น

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
พ.ศ. 2564

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

การค้นคว้าอิสระ

เรื่อง

บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2

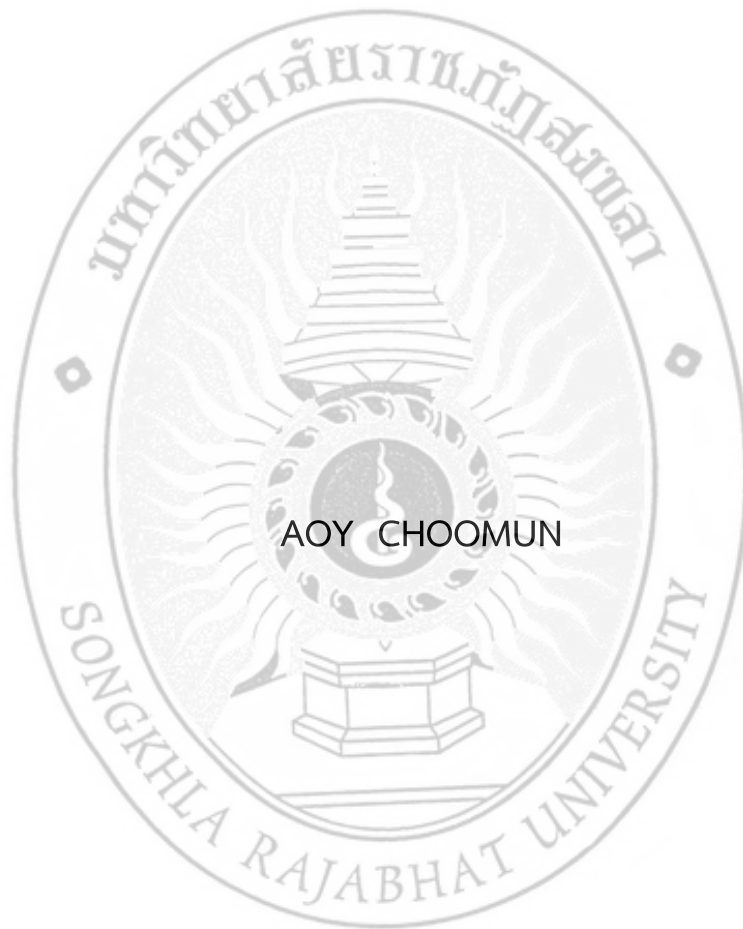

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
พ.ศ. 2564

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

INDEPENDENT STUDY

THE ROLES OF ADMINISTRATORS IN SCHOOL DEVELOPMENT
FOLLOWING THE PRINCIPLES OF SUFFICIENCY ECONOMY
PHILOSOPHY IN SCHOOLS UNDER SONGKHLA
PRIMARY EDUCATIONAL AREA OFFICE 2

INDEPENDENT STUDY SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF EDUCATION PROGRAM IN EDUCATIONAL
ADMINISTRATION OF SONGKHLA RAJABHAT UNIVERSITY

2021

COPYRIGHT OF SONGKHLA RAJABHAT UNIVERSITY

ใบรับรองการค้นคว้าอิสระ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ชื่อการค้นคว้าอิสระ บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2
THE ROLES OF ADMINISTRATORS IN SCHOOL DEVELOPMENT FOLLOWING THE PRINCIPLES OF SUFFICIENCY ECONOMY PHILOSOPHY IN SCHOOLS UNDER SONGKHLA PRIMARY EDUCATIONAL AREA OFFICE 2

ผู้วิจัย นางสาวอ้อย ชูหมื่น

คณะกรรมการสอบการค้นคว้าอิสระได้พิจารณาเห็นชอบโดย

..... อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ
(ดร.พรรณี ผุดเกตุ)

..... ประธานกรรมการบริหารหลักสูตร
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกกร ศิริสุข)

..... กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
(รองศาสตราจารย์ ดร.นิรันดร์ จุลทรัพย์)

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา รับรองการค้นคว้าอิสระแล้ว

..... รองอธิการบดี ปฏิบัติราชการแทน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์นาถนเรศ อาคาสสุวรรณ) อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ชื่อการค้นคว้าอิสระ	บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสงขลา เขต 2	
ผู้วิจัย	นางสาวอ้อย ชูหมื่น	ปีการศึกษา 2564
ปริญญา	ครุศาสตรมหาบัณฑิต	สาขาวิชา การบริหารการศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา	ดร.พรรณี ผุดเกตุ	

บทคัดย่อ

การค้นคว้าอิสระครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 2) เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 จำแนกตามตำแหน่งประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา และ 3) รวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 97 คน และครู จำนวน 317 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นและการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการ LSD

ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู รายด้านและโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก 2) บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีตำแหน่งแตกต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างกับครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี และ 10 ปีขึ้นไป และผู้บริหารและครูที่อยู่ในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยผู้บริหารและครูที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดเล็กมีความคิดเห็นแตกต่างกับครูที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดกลาง 3) ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ด้านที่มีปัญหามากที่สุด คือ ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา รองลงมา คือ ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ และด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามลำดับ

คำสำคัญ: บทบาทของผู้บริหาร, การพัฒนาสถานศึกษา, หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

Independent Study Title The Roles of Administrators in School Development Following The Principles of Sufficiency Economy Philosophy in Schools Under Songkhla Primary Educational Area Office 2

Researcher Miss Aoy Choomun **Academic Year:** 2021

Degree Master of Education Program in Educational Administration

Advisor Dr. Pannee Phudket

Abstract

This Independent study aimed to 1) investigate the roles of administrators in school development following the principles of Sufficiency Economy Philosophy as perceived by school administrators and teachers in schools under Songkhla Primary Educational Area Office 2, 2) compare the roles of administrators in school development following the principles of Sufficiency Economy Philosophy based on opinions of school administrators and teachers in schools under Songkhla Primary Educational Area Office 2, and grouped by work position, work experience and size of the school, and 3) collect problematic issues and suggestions regarding the roles of administrators in school development following the principles of Sufficiency Economy Philosophy as perceived by school administrators and teachers in schools under Songkhla Primary Educational Area Office 2. Sampling the subjects consisted of 97 administrators and 317 teachers by stratified and simple random sampling. Study tools were five-scale questionnaires. Statistics used in data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, one-way analysis of variance and Fisher's LSD test.

The study revealed that 1) the roles of administrators in school development following the principles of Sufficiency Economy Philosophy as perceived by school administrators and teachers, both each component and overall picture, were at the high level. 2) With regard to roles of administrators in school development following the principles of Sufficiency Economy Philosophy, there were no differences in opinions of school administrators and teachers whose positions were different. However, the opinions of those who were different in work experiences were significantly different at the .05 level. School administrators and teachers whose experiences were fewer than five years showed different opinions from those who had five to ten years of experiences and ten years and above. School administrators and teachers who worked in schools of different sizes significantly showed their differences in opinions at the .01 level. Those who worked in small-sized schools had different opinions from those

in the middle-sized ones. 3) Regarding problematic issues and suggestions regarding the roles of administrators in school development following the principles of Sufficiency Economy Philosophy, personnel development was found at the highest level, followed by curriculum and learning management, general school administration and management, product/outcomes, and student development consecutively.

Keywords: Roles of Administrators, School Development, The Principles of Sufficiency Economy Philosophy

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณา ช่วยเหลือ แนะนำและให้คำปรึกษาที่ดี แนวทางที่ถูกต้องจาก ดร.พรธณี ผุดเกตุ อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ อีกทั้งได้ถ่ายทอดความรู้ แนวคิด วิธีการ ในการรวบรวมข้อมูล การจัดทำเอกสาร และเสียสละเวลาส่วนตัว เพื่อตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างมาก จึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรุตพิงศ์ ภูวชีรวรานนท์ คณบดีคณะครุศาสตร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกกร ศิริสุข ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรการบริหารการศึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.นิรันดร์ จุลทรัพย์ และรองศาสตราจารย์ ดร.จรัส อติวิทยากรณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่กรุณาให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ แนวคิด และตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาซึ่งทำให้วิจัยฉบับนี้ สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และขอขอบพระคุณอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาทุกท่าน ที่ได้ถ่ายทอดความรู้ แนวคิด ด้านการบริหารการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดระยะเวลาที่ศึกษา

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พรธรรอง ฐิติพรวนิช ดร.สุภาพ สีขาพันธ์ นางดลพรรณ ทองแดง ดร.บุญส่ง ทองเอียง และนายสมสุข เพชรกาญจน์ ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ที่กรุณาสละเวลาช่วยตรวจสอบเครื่องมือวิจัย แก้ไขข้อบกพร่อง และให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง คุณภาพงานเครื่องมือในการทำวิจัยมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ผู้บริหาร สถานศึกษา คณะครูและบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนเจ้าหน้าที่ธุรการ ที่อำนวยความสะดวก เป็นอย่างดีในการเก็บรวบรวมข้อมูลและขอขอบคุณกลุ่มตัวอย่างทุกท่านที่เห็นความสำคัญของงานวิจัย ครั้งนี้ และให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณเพื่อน ๆ สาขาบริหารการศึกษา เจ้าหน้าที่สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา กัลยาณมิตรทุกท่าน และสำคัญที่สุดคือ สมาชิกในครอบครัวชุมชน ซึ่งผู้วิจัยไม่สามารถกล่าวนามในที่นี้ได้ทั้งหมด ที่คอยช่วยเหลือ สนับสนุน และให้กำลังใจตลอดมา ผู้วิจัยจึงขอขอบคุณทุกท่านไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูกตเวทิตา แต่บิดามารดา บุรพาจารย์ ที่ให้ความรัก ความห่วงใย ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน

อ้อย ชูหมน

กันยายน 2564

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(2)
กิตติกรรมประกาศ	(4)
สารบัญ	(5)
สารบัญตาราง	(7)
สารบัญภาพ	(10)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	6
สมมติฐานการวิจัย	6
ขอบเขตการวิจัย	7
กรอบแนวคิดการวิจัย	8
นิยามศัพท์เฉพาะ	9
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	10
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา	13
แนวคิดเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	18
การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา	33
บริบทสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2	52
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	55
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	63
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	63
แบบแผนการวิจัย	64
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	66
การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ	66
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	68
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้	68

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	70
สัญลักษณ์ทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	70
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	70
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	71
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	97
สรุปผลการวิจัย	97
อภิปรายผลการวิจัย	100
ข้อเสนอแนะ	110
บรรณานุกรม	112
บุคลากรกรม	120
ภาคผนวก	121
ภาคผนวก ก รายงานผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ	122
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ	124
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	135
ภาคผนวก ง การหาคัดคุณภาพเครื่องมือ	150
ประวัติผู้วิจัย	163

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามขนาดสถานศึกษา	64
2 แบบแผนการวิจัย	65
3 จำนวนและร้อยละสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงานและขนาดสถานศึกษา	72
4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน	73
5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 โดยภาพรวมและรายข้อ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา	74
6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 โดยภาพรวมและรายข้อ ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	76
7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 โดยภาพรวมและรายข้อ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	78
8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 โดยภาพรวมและรายข้อ ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา	80
9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 โดยภาพรวมและรายข้อ ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ	82
10 ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมและรายด้าน	84

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
11 ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน	85
12 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการ LSD เกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน	87
13 ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน	89
14 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการ LSD เกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา	90
15 ความถี่ของปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา	92
16 ความถี่ของปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	93
17 ความถี่ของปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	94

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
18 ความถี่ของปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการพัฒนา สถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของ ผู้บริหารและครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สงขลา เขต 2 ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา	95
19 ความถี่ของปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการพัฒนา สถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของ ผู้บริหารและครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สงขลา เขต 2 ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ	96
20 ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความและวัตถุประสงค์ของแบบสอบถาม เกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสงขลา เขต 2	151
21 ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2	162

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
1 กรอบแนวคิดการวิจัย	10
2 องค์ประกอบของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	34
3 อธิบายกลไกส่งเสริมการขับเคลื่อนการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคการศึกษา	43
4 อธิบายผังกระบวนการส่งเสริมการขับเคลื่อนการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงในภาคการศึกษา	45
5 ขั้นตอนการดำเนินการตามแนวทางการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปจัดการศึกษาในสถานศึกษา	55

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา 75 กำหนดให้ รัฐพึงจัดระบบเศรษฐกิจให้ประชาชนมีโอกาสดำเนินชีวิตภายใต้ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจไปพร้อมกันอย่างทั่วถึง เป็นธรรมและยั่งยืน สามารถพึ่งพาตนเองได้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ราชกิจจานุเบกษา, 2560: 19) และหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ มาตรา 257 กำหนดให้ การปฏิรูปประเทศต้องมีการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ราชกิจจานุเบกษา, 2560: 77) ดังนั้นเพื่อให้การปฏิรูปประเทศสอดคล้องตามนโยบาย สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จึงได้จัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ขึ้น โดยมีการเตรียมความพร้อมและวางรากฐานในการยกระดับประเทศไทยให้เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในส่วนของการปฏิรูปการศึกษานั้นทางสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ซึ่งเป็นแผนยุทธศาสตร์ระยะยาวให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาได้นำไปใช้เป็นกรอบและแนวทางพัฒนาการศึกษาและการเรียนรู้สำหรับพลเมืองทุกช่วงวัย โดยมุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และการพัฒนาประเทศภายใต้วิสัยทัศน์ คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: ฉ) ในกรณีนี้ เพื่อให้ทิศทางของการพัฒนาเป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 สำนักนายกรัฐมนตรีในฐานะหน่วยงานกลางจึงได้มอบหมายให้กระทรวงศึกษาธิการรับผิดชอบการดำเนินงานขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ส่งเสริมการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคการศึกษา

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความ

ชื่อเสียงสุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม จากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2559: 6-7) ดังนั้น หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นปรัชญาที่เป็นทั้งแนวคิด หลักการและแนวทางปฏิบัติตนของแต่ละบุคคลและองค์กร โดยคำนึงถึงความพอประมาณกับศักยภาพของตนเองและสถานะแวดล้อม ความมีเหตุมีผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง โดยใช้ความรู้อย่างถูกหลักวิชาการด้วยความรอบคอบและระมัดระวัง ควบคู่ไปกับการมีคุณธรรม ชื่อสัตย์สุจริต ไม่เบียดเบียนกัน แบ่งปัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และร่วมมือปรองดองกันในสังคม ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างสายใยเชื่อมโยงคนในภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคมเข้าด้วยกัน สร้างสรรค์พลังในทางบวกนำไปสู่ความสามัคคี การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ได้

กระทรวงศึกษาธิการจัดทำหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาทั่วประเทศตั้งแต่ ปีการศึกษา 2550 และได้กำหนดเป้าหมายในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาในทุกกระดับ เพื่อให้ผู้บริหารองค์กร ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรด้านการศึกษาและนักเรียน นักศึกษา มีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำหลักคิด หลักปฏิบัติ มาบูรณาการในการบริหารจัดการ การเรียนการสอน ตลอดจนการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ก่อให้เกิดความตระหนัก ฝังรากลึกภายในตนเอง และผู้อื่นอย่างยั่งยืนตลอดไป โดยในปี พ.ศ. 2550 พบว่ามีสถานศึกษาที่สามารถเป็นแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 135 แห่ง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ต่อมาในปี พ.ศ. 2554 กระทรวงศึกษาธิการเริ่มพัฒนาเพื่อขยายผลการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาในสังกัดทั่วประเทศ ส่งผลให้มีสถานศึกษาที่ผ่านรายการประเมินเกณฑ์คุณภาพ สามารถเป็นสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) ประจำปี 2554 จำนวน 2,017 แห่ง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2555) และในปีการศึกษา 2559-2561 กระทรวงศึกษาธิการ ได้ตั้งเป้าหมายเพิ่มสถานศึกษาพอเพียงให้ได้ครบทุกสังกัดทั่วประเทศ จำนวน 19,999 แห่ง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559: 10)

การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น สามารถสร้างประโยชน์นานับการ ดังตัวอย่างงานวิจัย การถอดบทเรียน และวิเคราะห์ห่ออัตลักษณ์ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา พบว่า การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาและการจัดการศึกษาในทุกมิติ ทำให้สถานศึกษาได้รับรางวัลตามโครงการหรือนโยบายของต้นสังกัด และนอกสังกัด ได้แก่ โรงเรียนในฝัน โรงเรียนพระราชทาน โรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ในส่วนของผู้บริหารก็สามารถปฏิบัติตนเป็นต้นแบบและสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้อื่น เสริมสร้างให้เกิดการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ทำงานด้วยใจอย่างเต็มที่ นำสู่การพัฒนาอย่างพอเพียงและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดตามบริบทของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ส่งผลให้นักเรียนมีความรู้ มีทักษะ ปฏิบัติตนและดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นนักเรียนอยู่อย่างพอเพียง คือ คิด พุด ทำ อย่างพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านวัตถุ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ฉบับ

ปรับปรุง พ.ศ. 2560) ข้อที่ 1 คือ ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัย และปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนข้อที่ 5 คือ อยู่อย่างพอเพียง (ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ, 2557: 20)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการดำเนินงานจะประสบความสำเร็จ แต่อีกมุมหนึ่งก็ยังมีปัญหาและอุปสรรค ดังผลการวิจัยของ จุฑามาศ พัฒนศิริ (2560: 129-130) ที่พบว่า การดำเนินงานของสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 มีปัญหาและอุปสรรค คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรมีความรู้ความเข้าใจเรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่คลาดเคลื่อน และไม่มีประสบการณ์ในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการในแผนปฏิบัติการประจำปี ครูมีความเข้าใจในเรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงน้อยเกินไป ทำให้ไม่สามารถนำลงสู่แผนการจัดการเรียนรู้ได้ และสถานศึกษาไม่มีการจัดกิจกรรม/โครงการที่ส่งเสริมให้นักเรียนอยู่อย่างพอเพียงที่ชัดเจน ทำให้นักเรียนขาดประสบการณ์ในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมรภูมิ อ่อนอ่อน (2557: 205) ที่พบว่า ผู้บริหารไม่สามารถบริหารบุคลากรให้จัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพครบทุกวิชา และไม่สามารถบริหารโดยใช้หลักความพอดี หรือความสมดุลระหว่างรายรับกับรายจ่ายในการจัดทำแผนงบประมาณ เช่นเดียวกันกับงานวิจัยของ อารี ทรงกรด (2560: 109) ที่ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ซึ่งพบว่า การจัดทำหลักสูตรยังขาดการเชื่อมโยง และไม่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน อีกทั้งขาดงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินการเพื่อใช้ในการจัดสภาพแวดล้อม จัดหาสื่อ อุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง นอกจากนี้ในการสัมมนาระดับภูมิภาค และการสัมมนาวิชาการประจำปี พ.ศ. 2556 ของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่า การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขึ้นอยู่กับผู้บริหารและครูเป็นสำคัญ โดยสถานศึกษาแต่ละแห่งมีระดับการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่แตกต่างกัน สถานศึกษาบางแห่งมีการดำเนินงานเพียงบางช่วงเพื่อหวังประโยชน์ด้านรางวัลเท่านั้น (สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2556: 130-131) ในทางกลับกันหากผู้บริหารทุกคนให้ความสำคัญและร่วมขับเคลื่อนอย่างแท้จริง ปัญหาตามที่กล่าวมาก็จะหมดไป ดังผลงานวิจัยของ กานต์ อัมพานนท์ (2561: 639) ที่ได้ศึกษาการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ซึ่งพบว่าองค์ประกอบแห่งความสำเร็จตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงทางความคิด และ 2) ผู้บริหารต้องกำหนดแผนกลยุทธ์ 3 กลยุทธ์ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง คือ (1) การสร้างความตระหนักและองค์ความรู้ให้บุคลากรในสถานศึกษา (2) การสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วม และ (3) บูรณาการแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริหารแบบ PDCA ซึ่งสอดคล้องกับ สุเมธ ตันติเวชกุล (2559: 32) ที่กล่าวว่า การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในสถานศึกษา ผู้บริหารต้องปูพื้นฐานเรื่องรู้คิด พัฒนาเพื่อสร้างสังคมการเรียนรู้ในสถานศึกษาให้ได้ ดังนั้นการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาในทุกระดับจะไม่สามารถบรรลุผลได้ หากผู้บริหารในสถานศึกษาไม่ได้เห็นคุณค่าของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแท้จริง

ในส่วนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 มีพื้นที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษา 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอหาดใหญ่ อำเภอรัตนบุรี อำเภอควนเนียง อำเภอบางกล่ำ และอำเภอคลองหอยโข่ง มีสถานศึกษาให้บริการผู้เรียนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล 1 จนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 127 โรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2, 2562: 10) มีการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาตั้งแต่ปีการศึกษา 2550 โดยมีสถานศึกษาที่ผ่านรายการประเมินเกณฑ์คุณภาพ สามารถเป็นสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) ประจำปี 2550 จำนวน 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านหน้าควนลัง อำเภอหาดใหญ่ และโรงเรียนชุมชนบ้านโคกค้าย อำเภอรัตนบุรี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) หลังจากนั้นทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 มีการส่งเสริมเพื่อขยายผลไปยังโรงเรียนอื่น ๆ ซึ่งผลปรากฏว่า โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ผ่านการประเมินสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) ครบทุกโรงเรียนในปี พ.ศ. 2559 โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ได้กำหนดกลยุทธ์เพื่อสนับสนุนให้มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ดังนี้ ในปีการศึกษา 2560 กลยุทธ์ที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง มีแนวทางการดำเนินงานคือ ให้สถานศึกษาน้อมนำแนวพระราชดำริสืบสานพระราชปณิธานและพระบรมราโชบายด้านการศึกษาศาสตร์พระราชามาใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างยั่งยืน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2, 2560: 44) และกลยุทธ์ที่ 5 การจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีแนวทางการดำเนินงาน คือ ส่งเสริมสนับสนุนการสร้างจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม คุณธรรม จริยธรรม และน้อมนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในการดำเนินชีวิต (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2, 2560: 52) ต่อมาในปีการศึกษา 2563 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ได้ปรับชื่อกลยุทธ์ที่ 5 ใหม่ เพื่อให้เข้ากับสถานการณ์ในปัจจุบัน โดยใช้ชื่อว่า “จัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงของโลก” (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2, 2563: 44)

จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ได้ให้ความสำคัญกับการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาเป็นอย่างมาก แต่จากการสืบค้นข้อมูลในเว็บไซต์ของศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ และจากการสัมภาษณ์นางดลพรรณ ทองแดง ศึกษาพิเศษ กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ซึ่งรับผิดชอบการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา (28 กุมภาพันธ์ 2563) พบว่า มีสถานศึกษาในสังกัดเพียง 7 โรงเรียนเท่านั้น จาก 127 โรงเรียน ที่สามารถรักษาสภาพและยกระดับให้เป็นสถานศึกษาพอเพียงที่มีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) และเป็นแหล่งเรียนรู้ แหล่งศึกษาดูงานที่มีคุณภาพให้กับสถานศึกษาอื่นในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาสถานศึกษา คือ โรงเรียนบ้านคลองนกระทุง อำเภอบางกล่ำ (ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ, 2558) โรงเรียนบ้านหินผุด อำเภอหาดใหญ่ โรงเรียนวัดทุ่งคา อำเภอรัตนบุรี โรงเรียนวัดท่าหยี อำเภอควนเนียง (ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ, 2559) โรงเรียนบ้านคลองหอยโข่ง อำเภอคลองหอยโข่ง โรงเรียนบ้านควนเนียง อำเภอควนเนียง และ

โรงเรียนวัดเทพชุมนุม อำเภอหาดใหญ่ (ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ, 2560) โดยคิดเป็นร้อยละ 5.51 ซึ่งนับว่าเป็นสัดส่วนที่น้อยมาก เมื่อเทียบกับจำนวนโรงเรียนที่มีอยู่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ทั้งหมด และนอกจากนี้ยังไม่มีโรงเรียนใดที่สามารถยกระดับให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้

จากที่กล่าวมา แสดงให้เห็นว่าการดำเนินงานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ยังไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 เป้าหมายของกระทรวงศึกษาธิการ ตามที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น และที่สำคัญคือ ยังไม่เป็นไปตามพระราชปณิธานตามรอยในหลวงรัชกาลที่ 9 ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัววชิราลงกรณบดินทรเทพยวรางกูร เรื่อง การสร้างคนดี เพื่อสืบสาน รักษา และต่อยอด พระราชปณิธานแห่งองค์พระบรมชนกนาถในการสร้างคนดีให้แก่บ้านเมือง โดยทรงมุ่งให้การศึกษาสร้างพื้นฐานแก่นักเรียน 4 ด้าน ได้แก่ 1) การมีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง 2) การมีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง มีคุณธรรม 3) การมีงานทำ-มีอาชีพ และ 4) การเป็นพลเมืองดี โดยเป้าหมายสำคัญคือ การทำให้เด็กได้รู้จักความพอเพียง รู้จักวิถีการใช้ชีวิตอย่างสมดุล เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่าง ๆ รู้จักการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น มีจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม เห็นคุณค่าของวัฒนธรรม และค่านิยมความเป็นไทยท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 และจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 (SWOT Analysis) พบว่ามีอุปสรรค คือ ความเจริญทางด้านวัตถุทำให้นักเรียนส่วนหนึ่งมีปัญหาเรื่องคุณธรรม จริยธรรม (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2, 2563: 16) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนส่วนใหญ่อยู่ในเขตเทศบาลหรือเขตเมืองมากกว่าอยู่ชานเมือง ทำให้กิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนเน้นไปทางด้านวิชาการมากกว่าการฝึกทักษะด้านวิชาชีพ เน้นวัตถุนิยมมากกว่าการมีปฏิสัมพันธ์ของกลุ่มคน เน้นการแข่งขันมากกว่าการแบ่งปัน จึงทำให้ไม่สามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพผนวกกับบางแห่งผู้บริหารย้ายสถานศึกษา ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงาน

จากความเป็นมาดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ยังไม่ประสบผลสำเร็จทั้งระบบ โดยมีปัจจัยหลายอย่างประกอบกัน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นตัวแปรสำคัญ และเป็นกุญแจแห่งความสำเร็จในการเชื่อมโยงนโยบายจากต้นสังกัดสู่การปฏิบัติให้เกิดขึ้นกับบุคลากรในสถานศึกษาและผู้เรียนอย่างแท้จริง จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 โดยมุ่งศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษา ตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) ของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมี 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา 2) ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 4) ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา และ 5) ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ ทั้งนี้เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศ สำหรับผู้บริหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำผลการวิจัยไปใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาบทบาทของผู้บริหารหรือพิจารณาเป็นแนวทางในการปรับปรุงการบริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ อันจะเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการจัดการจัดการศึกษา ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

การค้นคว้าอิสระครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา
3. เพื่อรวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2

สมมติฐานการวิจัย

การศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานของการวิจัยเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ผู้บริหารและครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แตกต่างกัน
2. ผู้บริหารและครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แตกต่างกัน
3. ผู้บริหารและครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ที่มีขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตเนื้อหา

การศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ผู้วิจัยได้ศึกษาการดำเนินกิจกรรมตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) ของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีตัวชี้วัด 5 ด้าน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559: 43) ดังนี้

- 1.1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา
- 1.2 ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
- 1.3 ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
- 1.4 ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา
- 1.5 ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวนโรงเรียน 127 โรงเรียน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 127 คน และครู จำนวน 1,708 คน รวมประชากรทั้งหมด 1,835 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2, 2563)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ปีการศึกษา 2563 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างและวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างตามรายละเอียด ดังนี้

2.2.1 แบ่งประชากรออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู

2.2.2 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบจากตารางสำเร็จรูปของ Krejcie และ Morgan (นคร เสรีรักษ์, และภรณ์ ติราชกูร์วิเศษ, 2555: 52-53) ได้กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 97 คน และครู จำนวน 317 คน รวมกลุ่มตัวอย่าง 414 คน

2.2.3 สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยจำแนกตามตำแหน่ง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู และจำแนกตามขนาดสถานศึกษา คือ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ แล้วกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของประชากรโดยเทียบบัญญัติไตรยางศ์

2.2.4 ใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อสุ่มตัวอย่างจากประชากรแต่ละโรงเรียน โดยวิธีจับสลากตามขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

3. ขอบเขตตัวแปร

3.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกได้ดังนี้

3.1.1 ตำแหน่ง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู

3.1.2 ประสบการณ์ในการทำงาน แบ่งออกเป็น 3 ช่วง ได้แก่ น้อยกว่า 5 ปี 5-10 ปี และ 10 ปีขึ้นไป

3.1.3 ขนาดสถานศึกษา มี 3 ระดับ ได้แก่ ขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่

3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วยตัวชี้วัด 5 ด้าน ดังนี้

3.2.1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา

3.2.2 ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

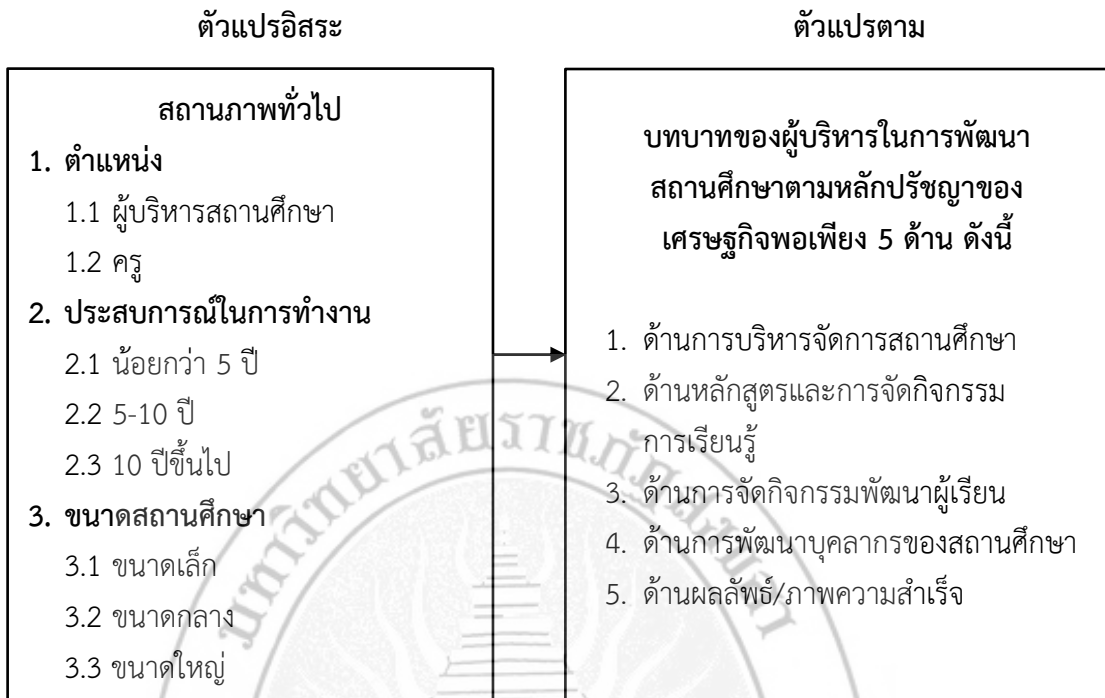
3.2.3 ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

3.2.4 ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา

3.2.5 ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สงขลา เขต 2 เพื่อให้การศึกษาอยู่ในขอบข่ายของการวิจัย ผู้วิจัยนำตัวแปรที่ใช้ในการศึกษามากำหนด กรอบแนวคิดวิจัย ดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

นิยามคำศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการค้นคว้าอิสระ เรื่อง บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 มีดังต่อไปนี้

1. **การบริหารสถานศึกษา** หมายถึง กระบวนการทำงานตามภารกิจหน้าที่และความรับผิดชอบของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยนำทรัพยากร คน (Man) งบประมาณ (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Materials) และการบริหารจัดการ (Management) มาใช้ในการบริหารงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายและครอบคลุมขอบข่ายงานทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป

2. **บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา** หมายถึง การทำหน้าที่ของผู้บริหารในการวางแผน การจัดการ การสั่งการ การควบคุม การรับผิดชอบ และการเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนสถานศึกษาให้พัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยกำหนดกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา นโยบายภาครัฐ และนโยบายต้นสังกัดควบคู่กับการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ทุกฝ่าย เพื่อให้งานประสบผลสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้

3. หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ โดยยึดหลักทางสายกลาง ซึ่งประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง ภายใต้งานไขความรู้อย่างดี และคุณธรรม เพื่อให้เกิดความสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม สามารถพึ่งตนเองได้ และอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

4. บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การทำหน้าที่ของผู้บริหารในการวางแผน การจัดการ การสั่งการ การควบคุม การรับผิดชอบ และการเป็นผู้นำ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 5 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านหลักสูตรและการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา และด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา หมายถึง การจัดระบบด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การดำเนินงานด้านนโยบายการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา 2) การดำเนินงานด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ 3) การดำเนินงานด้านงบประมาณที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 4) ด้านบริหารทั่วไปที่มีการบริหารอาคารสถานที่ จัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา และประสานสัมพันธ์กับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน

4.2 ด้านหลักสูตรและการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง การจัดระบบด้านหลักสูตรและการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูผู้สอนจัดทำหน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ 3) การจัดหา การผลิต การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ ตลอดจนการพัฒนาและเผยแพร่สื่อและแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 4) การวัดและประเมินผล การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4.3 ด้านการจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หมายถึง การจัดระบบด้านการจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การสนับสนุนการจัดการกิจกรรมแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน 2) การสนับสนุนการจัดการกิจกรรมนักเรียน และ 3) การส่งเสริมการจัดการกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ เพื่อให้ผู้เรียนดำเนินชีวิตสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดจิตอาสา มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา หรือพัฒนาสถานศึกษาและชุมชน ด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4.4 ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา หมายถึง การจัดระบบด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา มี 2 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การพัฒนาบุคลากรตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยจัดทำโครงการ กิจกรรมพัฒนาบุคลากร มีการจัดประชุม อบรมสัมมนา ศึกษาดูงาน แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ส่งเสริมการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต การปฏิบัติภารกิจหน้าที่ และ 2) การติดตามและขยายผล เพื่อนำมาปรับปรุง พัฒนา และเผยแพร่ผลการดำเนินชีวิต และปฏิบัติภารกิจหน้าที่ของบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4.5 ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ หมายถึง การพัฒนาสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ จากการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้บริหารจัดการ และจัดระบบในด้านต่าง ๆ มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านสถานศึกษา 2) ด้านผู้บริหาร 3) ด้านบุคลากรของสถานศึกษา และ 4) ด้านผู้เรียน ซึ่งจะต้องมีคุณลักษณะตามเกณฑ์ของสถานศึกษาพอเพียง

5. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน หรือผู้ได้รับแต่งตั้งให้รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ปีการศึกษา 2563

6. ครู หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ปีการศึกษา 2563

7. ประสบการณ์ในการทำงาน หมายถึง ระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาและครู นับตั้งแต่วันที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งหรือปฏิบัติการสอน ถึงวันที่ตอบแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ประสบการณ์น้อยกว่า 5 ปี ประสบการณ์ 5-10 ปี และประสบการณ์ 10 ปี ขึ้นไป

8. สถานศึกษา หมายถึง โรงเรียนของรัฐที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หรือเปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2

9. ขนาดของสถานศึกษา หมายถึง ประเภทของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 แบ่งเป็น 3 ประเภท จำแนกตามจำนวน ดังนี้

9.1 สถานศึกษาขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ 1-120 คน

9.2 สถานศึกษาขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ 121-600 คน

9.3 สถานศึกษาขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ 601-1,500 คน

10. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 หมายถึง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่อยู่ในจังหวัดสงขลา เขต 2 มีโรงเรียนในสังกัดอยู่ในอำเภอหาดใหญ่ อำเภอรัตภูมิ อำเภอกวนเนียง อำเภอบางกล่ำ และอำเภอคลองหอยโข่ง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ในการค้นคว้าอิสระครั้งนี้มีประโยชน์ที่ได้รับ ดังต่อไปนี้

1. ทราบถึงบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนในสังกัดให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

2. ทราบปัญหาและข้อเสนอแนะเพื่อนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติงานของผู้บริหาร ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ให้ทุกคนตระหนักถึงความสำคัญในการทำงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

3. จากผลการวิจัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 สามารถนำไปกำหนดนโยบายหรือจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อสืบสาน รักษาและต่อยอดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นรูปธรรมได้

4. จากผลการวิจัย ผู้บริหารสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาและวางแผนพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น เพื่อให้โรงเรียนเกิดคุณภาพอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับหัวข้อต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา
 - 1.1 การบริหารสถานศึกษา
 - 1.2 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา
2. แนวคิดเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 - 2.1 ความเป็นมาของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 - 2.2 แนวคิดของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 - 2.3 ความหมายของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 - 2.4 องค์ประกอบของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 - 2.5 ความสำคัญของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
3. การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา
 - 3.1 กรอบยุทธศาสตร์และแนวทางการขับเคลื่อนของกระทรวงศึกษาธิการ
 - 3.2 การดำเนินงานสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 - 3.3 ขั้นตอนการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษาในสถานศึกษา
 - 3.4 บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
4. บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา

การบริหารสถานศึกษาเป็นภารกิจหลักของผู้บริหารที่จะต้องกำหนดแบบแผน วิธีการ และขั้นตอนต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่างเป็นระบบ เพราะถ้าระบบการบริหารงานไม่ดีจะกระทบกระเทือนต่อส่วนอื่น ๆ ของหน่วยงาน และการบริหารงานนั้นไม่ใช่กิจกรรมที่ผู้บริหารกระทำเพียงคนเดียว แต่ยังมีผู้ร่วมงานอีกหลายคนที่มีส่วนร่วมทำให้งานนั้นประสบความสำเร็จ ดังนั้น นักบริหารที่ดีต้องรู้จักเลือกวิธีการที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เพื่อที่จะให้งานนั้นบรรลุจุดหมายที่วางไว้

1. การบริหารสถานศึกษา

1.1 ความหมายของการบริหาร

การบริหารเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญยิ่งของประเทศชาติ หากนักบริหารมีความสามารถที่จะบริหารให้องค์กรมีคุณภาพและเกิดประสิทธิผลได้ ย่อมส่งผลถึงความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติด้วย โดยแนวความคิดของ ชีระ ฤกษ์เจริญ (2550: 12) กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการของสังคมที่เกิดขึ้นกับกลุ่มคนกลุ่มหนึ่ง เพื่อเข้ามาร่วมกันทำกิจกรรมอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างให้บรรลุถึงจุดหมายตามที่ได้กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับ ประภาพรรณ รักเลี้ยง (2556: 25) ที่กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลายอย่างที่บุคคลร่วมกันกำหนด โดยใช้กระบวนการอย่างมีระเบียบ และใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า โดยหน้าที่หลักของผู้บริหารคือ การประสานงานให้บุคคลต่าง ๆ ปฏิบัติไปด้วยดี และบำรุงรักษาหน่วยงานให้ดำรงอยู่อย่างมั่นคงและมีความเจริญก้าวหน้ายิ่ง ๆ ขึ้นไป และยังสอดคล้องกับ วีระยุทธ ชาตะกาญจน์ (2552: 33) ที่กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง การร่วมมือกันปฏิบัติงานของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป โดยมีวัตถุประสงค์เดียวกัน และมีรูปแบบการบริหารที่สำคัญ 4 ประการ คือ

- 1) การบริหารเป็นกิจกรรมของกลุ่มบุคคล ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป
- 2) การบริหารเป็นการที่กลุ่มบุคคลร่วมมือกันสร้างกิจกรรม
- 3) การบริหารเป็นการสร้างกิจกรรมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน
- 4) การบริหารเป็นการสร้างกิจกรรมโดยใช้กระบวนการและทรัพยากรที่เหมาะสม

ส่วน วิโรจน์ สารรัตน์ (2548: 12 อ้างถึงใน อำนวย พลรักษา, 2556: 9) กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดหมายขององค์การโดยอาศัยหน้าที่ทางการบริหารที่สำคัญ เช่น การวางแผน การจัดองค์การ การนำและการควบคุม ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับแนวคิดของ ธงชัย สันติวงษ์ (2550: 78) ที่กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการวางแผน การจัด องค์การ การสั่งการ และการควบคุมกำลังพยายามของสมาชิกองค์การ และการใช้ทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อความสำเร็จในเป้าหมายขององค์การที่กำหนดไว้

นอกจากนี้ ศรประภา พงษ์หัตถาศิลป์ (2557: 30-31) ได้สรุปเช่นเดียวกับนักวิจัยท่านอื่น ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วว่า การบริหาร หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ใช้ศาสตร์และศิลป์ ร่วมมือกันดำเนินการตามภารกิจต่าง ๆ เพื่อให้ภารกิจนั้นบรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างที่บุคคลร่วมกันกำหนดและพัฒนาการทำงานของบุคคลในองค์กร เพื่อให้เกิดบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมุ่งเน้นให้หน่วยงานหรือองค์กรนั้น ทำงานร่วมกันอย่างเต็มความสามารถ มีระบบ และนำมาซึ่งผลความสำเร็จลุล่วงในการปฏิบัติงาน การยอมรับจากบุคคลภายในและนอกองค์กร สร้างความสำเร็จให้กับองค์กรโดยอาศัยกระบวนการที่เป็นระบบและใช้ทรัพยากร ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

จากแนวความคิดของนักวิชาการที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การบริหาร หมายถึง การดำเนินกิจกรรมโดยอาศัยความร่วมมือของกลุ่มบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มีกระบวนการดำเนินงานที่ต้องใช้ทักษะการวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการและการควบคุม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ความหมายของการบริหารสถานศึกษา

การบริหารสถานศึกษา เป็นกระบวนการ ภาระงาน และกิจกรรมทางการศึกษาของผู้บริหารที่จะนำสถานศึกษาก้าวไปสู่ความสำเร็จตามยุทธศาสตร์ที่สถานศึกษาได้กำหนดไว้ โดยผู้บริหารจะต้องใช้ขั้นตอนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีนักวิจัยหลายท่านให้ความหมายของการบริหารสถานศึกษาไว้หลากหลาย ดังนี้

มนทิพย์ ทรงกิติพิศาล (2552: 33) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การจัดการส่งเสริมช่วยเหลือกันของผู้เกี่ยวข้อง ที่จะผลักดันให้แผนยุทธศาสตร์ของสถานศึกษาบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ ส่วนแนวคิดของ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553: 8) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง ภารกิจที่ผู้บริหารจะต้องกำหนดแบบแผน วิธีการและขั้นตอนต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานอย่างมีระบบ นักบริหารที่ดีต้องรู้จักเลือกวิธีการบริหารที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เพื่อที่จะให้งานนั้นบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ รัชตา ธรรมเจริญ (2554: 37) ที่สรุปไว้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการวางแผน การจัดการและการควบคุมงานทุกอย่างภายในโรงเรียนเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมาย ภารกิจ และวัตถุประสงค์ของหลักสูตร พัฒนาศักยภาพนักเรียนให้มีคุณภาพทั้งความรู้ ความคิด ความสามารถ และความเป็นคนดีออกสู่สังคมอย่างมีคุณภาพ

ในขณะที่ ศรประภา พงษ์หัตถาศิลป์ (2557: 13) ได้กล่าวถึงการบริหารสถานศึกษาว่า หมายถึง กระบวนการที่ใช้ศาสตร์และศิลป์ของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาได้ร่วมกันปฏิบัติ เพื่อเป็นการพัฒนากระบวนการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ ตามเป้าหมายที่โรงเรียนตั้งไว้ ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) การบริหารวิชาการ 2) การบริหารงบประมาณ 3) การบริหารงานบุคคล และ 4) การบริหารทั่วไป เพื่อพัฒนาศักยภาพของโรงเรียน และผลผลิตของโรงเรียน คือ นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาออกไปมีคุณภาพตามมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับของสังคม

อีกนัยหนึ่ง ทรงพล เจริญคำ (2559: 3) ได้กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษาเป็น กระบวนการที่ผู้บริหารนำทรัพยากร คน (Man) งบประมาณ (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Materials) และการบริหารจัดการ (Management) มาใช้บนพื้นฐานความเชื่อ วัฒนธรรมองค์กร โดยใช้ภาวะผู้นำ เทคนิคการบริหาร ทั้งศาสตร์และศิลป์มาประยุกต์ใช้ให้การปฏิบัติงานประสบความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กรที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากแนวความคิดของนักวิชาการที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการทำงานตามภารกิจหน้าที่ และความรับผิดชอบของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยนำทรัพยากร คน (Man) งบประมาณ (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Materials) และการบริหารจัดการ (Management) มาใช้ในการบริหารงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย และครอบคลุมขอบข่ายงานทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป

2. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษานั้นว่ามีความสำคัญในการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา ทั้งในด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ดังนั้น ผู้บริหารจึงต้องแสดงบทบาทหลายบทบาทในเวลาและสถานการณ์ต่าง ๆ ตามแนวความคิดของ Derick Meado (2016) ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนได้สรุปบทบาทหน้าที่ในโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ที่สำคัญไว้ 9 บทบาท ดังนี้

1) บทบาทในฐานะผู้นำ (Role as school leader) ประกอบด้วย การเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ (Being an effective leader) จัดหาทุนอุปถัมภ์โรงเรียน พัฒนาการประเมินผลครูผู้สอน และมีนโยบายการพัฒนาโรงเรียน

2) บทบาทในฐานะผู้รักษาระเบียบวินัยของผู้เรียน (Role in Student Discipline) งานส่วนใหญ่ของผู้บริหาร การรักษาระเบียบวินัยของนักเรียน ที่ผู้บริหารต้องสร้างความเข้าใจให้แก่ครูทุกคน และต้องวางเป้าหมายของการนำไปใช้กับนักเรียน จะทำให้้งานง่ายขึ้น

3) บทบาทในฐานะผู้ประเมิน (Role as a Teacher Evaluator) ผู้บริหารส่วนใหญ่ต้องมีความรับผิดชอบในการประเมินผลงานของครู โรงเรียนที่มีประสิทธิภาพจะต้องมีครูผู้สอนที่มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารต้องจัดให้มีการประเมินตามกระบวนการด้านคุณภาพครูอย่างมีความเป็นธรรม และต้องชี้ให้เห็นทั้งจุดแข็งและจุดอ่อนของการปฏิบัติหน้าที่ของครู

4) บทบาทในการพัฒนาการดำเนินงาน และการประเมินโครงการ (Role in Developing, Implementing, and Evaluating Programs) เป็นอีกหนึ่งบทบาทที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องหาวิธีการพัฒนาประสิทธิภาพของผู้เรียนเพิ่มขึ้น โครงการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพต้องครอบคลุมพื้นที่เพื่อเป็นแนวทางเดียวกัน และต้องมีการประเมินทุกปีและพัฒนาเสมอถือว่าเป็นสิ่งจำเป็น

5) บทบาทในการทบทวนนโยบายและกระบวนการภายใน (Role in Reviewing Policies and Procedures) เอกสารสำคัญอย่างหนึ่งของการบริหาร (Governing) โรงเรียน คือ คู่มือนักเรียน (Student Handbook) ถือเป็นตัวชี้วัดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังสามารถทำงานของผู้บริหารง่ายขึ้น ให้นักเรียน ครู และผู้ปกครองได้รู้นโยบายและขั้นตอนการทำงานที่ประสบผลสำเร็จได้

6) บทบาทในการกำหนดตาราง (Role in Schedule Setting) การสร้างตารางต้องทำทุก ๆ ปี ซึ่งจะเป็นภาระงานที่ผู้บริหารต้องสร้างขึ้น ได้แก่ ตารางการตีระฆังการเข้าเรียน ตารางการปฏิบัติงาน ตารางการใช้ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ตารางการใช้ห้องสมุด และผู้บริหารต้องตรวจสอบแต่ละตารางเหล่านั้นว่า ไม่ทำให้บุคลากรแต่ละคนต้องมีตารางมากเกินไปในแต่ละปี

7) บทบาทในการจ้างครูใหม่ (Role in Hiring New Teachers) เป็นหน้าที่สำคัญของผู้บริหารโรงเรียน ต้องจ้างหรือรับครูและเจ้าหน้าที่เข้ามาใหม่ในการทำงานได้อย่างถูกต้องด้วยกระบวนการสัมภาษณ์ หรืออบรมจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง

8) บทบาทในการปกครองและชุมชนสัมพันธ์ (Role in government and community relations) การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับพ่อแม่และสมาชิกในชุมชนจะเป็นประโยชน์กับผู้บริหารในการเข้าถึงความหลากหลายของพื้นที่ การสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลและธุรกิจชุมชนจะช่วยให้โรงเรียนได้รับการสนับสนุนในเชิงบวก

9) บทบาทในการมอบหมายงาน (Role in assignment) ผู้นำหลายคนโดยธรรมชาติ มีงานหนักอยู่ในมือที่ต้องสั่งการลงไป ผู้บริหารต้องมีการมอบหมายงานบางอย่างซึ่งเป็นสิ่งจำเป็น โดยมอบหมายให้กับบุคคลที่มีความรู้และไว้วางใจได้ ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพไม่มีเวลามากพอที่จะทำทุกอย่างที่ต้องการด้วยตัวเอง จึงต้องพึ่งพาคนอื่น ๆ มาช่วยทำเพื่อให้งานบรรลุผลสำเร็จ

เช่นเดียวกับแนวความคิดของ Gorton (1983: 71 อ้างถึงใน วาสนา บุระพา, 2557: 37) ได้จำแนกบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ 6 บทบาท คือ

- 1) บทบาทในฐานะผู้บริหารจัดการ
- 2) บทบาทในฐานะผู้เป็นผู้นำในด้านการสอน หรือด้านวิชาการ
- 3) บทบาทในฐานะผู้รักษาระเบียบวินัย
- 4) บทบาทในฐานะผู้ส่งเสริมมนุษยสัมพันธ์ สร้างขวัญกำลังใจ และบรรยากาศ
- 5) บทบาทในฐานะผู้ประเมินผล
- 6) บทบาทในฐานะผู้แก้ปัญหาความขัดแย้ง

นอกจากนั้น พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 (ราชกิจจานุเบกษา, 2547: 33-34) หมวด 1 คณะกรรมการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มาตรา 27 ระบุว่า ให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชาของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษามีบทบาท อำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- 1) ควบคุม ดูแลให้การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสอดคล้องกับนโยบาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์และวิธีการตามที่ ก.ค.ศ. และ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษากำหนด
- 2) พิจารณาเสนอความดีความชอบของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา
- 3) ส่งเสริม สนับสนุนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
- 4) จัดทำมาตรฐานภาระงานสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา
- 5) ประเมินผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อเสนอ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา
- 6) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ กฎหมายอื่นหรือตามที่ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษาหรือคณะกรรมการสถานศึกษามอบหมาย

ส่วน ศิริธดา แพงไทย (2559: 11) ได้นิยามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ว่า ผู้บริหารจะต้องรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง พัฒนาตนเองให้เป็นผู้ที่ขยันอดเยี่ยม ปรับเปลี่ยนองค์กรให้ทันสมัย พัฒนาทีมงานให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ พัฒนาระบบงานที่ทันสมัยให้เกิดขึ้นในองค์กร ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ของผู้ปฏิบัติงานในองค์กรและนอกองค์กร ให้ความสนใจต่อวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ ปรับเปลี่ยนวิธีสอนของครูให้มีเทคนิคใหม่ ๆ พัฒนาหลักสูตร ส่งเสริมด้านเทคโนโลยีและการบูรณาการทักษะทางสังคม ทักษะชีวิต รวมทั้งปรับบทบาทในการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ได้แก่ เครือข่ายผู้ปกครอง ชุมรมศิษย์เก่าและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในชุมชน ท้องถิ่น สถานประกอบการที่จะส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ บรรจง ลาวะลี (2560: 214) ที่กล่าวว่า ผู้บริหาร

ในยุคไร้พรมแดน จะต้องมีความรู้เชิงทฤษฎี มีความสามารถ มีทักษะและประสบการณ์ทางการบริหาร การศึกษาที่ทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงโลกยุคใหม่ และมีบทบาทหน้าที่ ซึ่งประกอบด้วย บทบาทในฐานะผู้นำทางวิชาการ บทบาทในฐานะผู้รักษาระเบียบวินัย บทบาทในฐานะผู้ประเมิน บทบาทในการทบทวนนโยบาย บทบาทในการการบริหารหลักสูตรและการสอน บทบาทในการกำหนด ตารางการปฏิบัติงาน บทบาทในการสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมการเรียนรู้ บทบาทในการส่งเสริม การพัฒนาครูและบุคลากร บทบาทในการประชาสัมพันธ์ บทบาทในการประสานสัมพันธ์กับชุมชน และบทบาทในการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

จากแนวความคิดของนักวิชาการที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง การทำหน้าที่ของผู้บริหารในการวางแผน การจัดการ การสั่งการ การควบคุม การรับผิดชอบ และการเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนสถานศึกษาให้พัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยกำหนดกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา นโยบายภาครัฐ และนโยบายต้นสังกัดควบคู่ กับการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาทุกฝ่าย เพื่อให้งานประสบผลสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้

แนวคิดเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งได้ระบุจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาเด็ก เยาวชน และพลเมืองของประเทศ ให้เป็นผู้ที่เห็นคุณค่าของตนเอง ประพฤติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาอื่นที่ตนเอง นับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งได้ระบุคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่จำเป็นต้อง พัฒนาให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนไว้ 8 ประการ ได้แก่ การมีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ จากจุดมุ่งหมาย และ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ที่กำหนดไว้ จะเห็นได้ว่า หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นทั้งสาระ ที่ผู้เรียนที่ต้องเรียนรู้ และเป็นเครื่องมือหรือทักษะที่ผู้เรียน สามารถนำไปใช้ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ได้ (ทิตินา แคมมณี, 2556: 31)

1. ความเป็นมาของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

“ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงพระราชทานเป็นปรัชญาในการดำเนินชีวิตที่ยึดหลัก ความพอดี มีเหตุผล และไม่ประมาท พระองค์ทรงพระราชทานพระราชดำรัสให้แก่พสกนิกรชาวไทย นำไปปฏิบัติตั้งแต่ปี 2517 ดังพระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2517 (ปรียานุช ธรรมเปีย, 2555: 26) ดังความตอนหนึ่งว่า

“...การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐาน คือความพอมีพอกิน พอใช้ ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและใช้อุปกรณ์ที่ประหยัดแต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อได้พื้นฐานมั่นคงพร้อมพอควรและปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป หากแต่มุ่งจะทุ่มเทสร้างความเจริญ ยกเศรษฐกิจขั้นให้รวดเร็วแต่ประการเดียว โดยไม่ให้เห็นปฏิบัติการสัมพันธ์กับสภาวะของประเทศและประชาชน โดยสอดคล้องด้วย ก็จะเกิดความไม่สมดุลในเรื่องต่าง ๆ ขึ้น ซึ่งอาจกลายเป็นความยุ่งยากล้มเหลวได้ในที่สุด...”

พระราชดำรัสข้างต้นนี้ อาจนับได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง และจากวิกฤตเศรษฐกิจการเงินของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2540 ที่เกิดจากการเปิดเสรีทางการเงิน หรือที่เรียกว่า BIBF (Bangkok International Banking Facility) ซึ่งเป็นการกู้ยืมเงินจากต่างประเทศได้อย่างเสรี ทำให้ประเทศไทยอยู่ในสภาวะเศรษฐกิจฟองสบู่ ต้องขอรับความช่วยเหลือทางการเงินจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศหรือที่เรียกกันว่า IMF ดังนั้นพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร จึงมีพระราชดำรัสเน้นย้ำแนวทางการแก้ไข เพื่อให้ประเทศไทยรอดพ้นจากวิกฤต เมื่อเดือนธันวาคม ปี พ.ศ. 2540 (ปรียานุช ธรรมปิยา, 2555: 13) ดังความตอนหนึ่งว่า

“...ความจริงเคยพูดเสมอในที่ประชุมอย่างนี้ว่า การจะเป็นเสือนั้นไม่สำคัญ สำคัญที่เรามีเศรษฐกิจแบบพอมีพอกิน แบบพอมีพอกินนั้น หมายความว่า อุ้มชูตัวเองได้ ให้มีพอเพียงกับตัวเอง อันนี้ก็เคยบอกว่าความพอเพียงไม่ได้ หมายความว่า ทุกครอบครัวจะต้องผลิตอาหารของตัว จะต้องทอผ้าใส่เอง อย่างนั้นมันเกินไป แต่ว่าในหมู่บ้าน หรืออำเภอจะต้องมีความพอเพียง พอสมควร บางสิ่งบางอย่างที่ผลิตได้มากกว่าความต้องการ ก็ขายได้ แต่ขายในที่ไม่ห่างไกลเท่าไร ไม่ต้องเสียค่าขนส่งมากนัก อย่างนี้ท่านนักเศรษฐกิจต่าง ๆ ก็มาบอกว่าล้าสมัย จริงอาจล้าสมัย คนอื่นเขาต้องการเศรษฐกิจที่ต้องมีการแลกเปลี่ยน เรียกว่า เศรษฐกิจการค้า ไม่ใช่เศรษฐกิจแบบพอเพียง เลยรู้สึกว่า ไม่หรูหรา แต่เมืองไทยเป็นประเทศที่มีบุญอยู่ว่า ผลิตให้พอเพียงได้...”

จากพระราชดำรัสข้างต้น คำว่า “ให้มีพอเพียงกับตัวเอง” “เศรษฐกิจแบบพอมีพอกิน” “เศรษฐกิจแบบพอเพียง” ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการจุดประกายทำให้คนไทยและรวมถึง ชาวโลกได้ตั้งสติคิดถึงความเหมาะสมในการพัฒนาการเศรษฐกิจที่ผ่านมาและหันมาให้ความสนใจอย่างจริงจังกับแนวพระราชดำริเกี่ยวกับการพัฒนาภายใต้ชื่อ “เศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งต่อมาก็ได้มีผู้สนับสนุนความคิดนี้เป็นจำนวนมาก จนกระทั่งกลายเป็นกรอบทิศทางในการพัฒนาประเทศไทย ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 กล่าวคือ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 จนถึงปัจจุบัน และได้รับความสนใจเป็นอย่างมากในเวทีโลก ในฐานะที่เป็นทางเลือกในการพัฒนา มุ่งให้เกิดผลที่ยั่งยืน

นอกจากนั้น พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ได้มีพระราชดำรัสเกี่ยวกับเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงอย่างชัดเจน ในเดือนธันวาคม ปี พ.ศ. 2541 (ปริยานุช ธรรมปิยา, 2555: 20-23) ความว่า

“...คนเราถ้าพอในความต้องการ ก็มีความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อยก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย ถ้าทุกประเทศมีความคิด-อันนี้ไม่ใช่เศรษฐกิจมีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่า พอประมาณ ไม่สุดโต่ง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็อยู่เป็นสุข พอเพียงนี้อาจจะมีมาก อาจจะมีหุงหาก็ได้ แต่ว่าต้องไม่เบียดเบียนคนอื่น ต้องให้พอประมาณตามอัตภาพ พูดจาก็พอเพียง ทำอะไรก็พอเพียง ปฏิบัติตนก็พอเพียง ฉะนั้นความพอเพียงนี้ก็แปลว่า ความพอประมาณและความมีเหตุผล

คำว่าพอเพียง มีความหมายอีกอย่างหนึ่ง มีความหมายกว้างออกไปอีก ไม่ได้หมายถึงการมีพอสำหรับใช้เองเท่านั้น แต่มีความหมายว่าพอมีพอกิน พอมีพอกิน ถ้าใครได้มาอยู่ที่นี้ ในศาลานี้ เมื่อ เท้าโห่ 20 ปี 25 ปี เมื่อปี 2517 ถึง 2541 ก็ 24 ปี ใช้ไหม วันนั้นได้พูดว่า เราควรจะมีปฏิบัติให้พอมี พอกิน พอมีพอกินนี้แปลว่าเศรษฐกิจพอเพียงนั่นเอง ถ้าแต่ละคนพอมี พอกิน ก็ใช้ได้ ถ้ายังทั้งประเทศพอมีพอกินก็ยิ่งดี และประเทศไทย เวลานั้นก็เริ่มจะไม่พอมีพอกิน บางคนก็มีมาก บางคนก็ไม่มีเลย สมัยก่อนนี้ก็มีพอกิน จึงต้องมีนโยบายที่จะทำเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อที่จะให้ทุกคนมีพอเพียงได้...”

สรุปได้ว่า ความเป็นมาเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักคิดและแนวปฏิบัติในการพัฒนาทุกระดับ ที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงได้พระราชทานผ่านพระราชดำรัสในโอกาสต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เป็นการชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอด ซึ่งผ่านคำว่า พอมีพอกิน พอมีพอใช้ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 และได้ทรงใช้คำว่า เศรษฐกิจพอเพียง ครั้งแรก ในปี พ.ศ. 2540 โดยมีแนวคิดยึดหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงจะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ซึ่งจะต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และคุณธรรมมาใช้ในการวางแผน

2. แนวคิดของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

สำหรับแนวคิดของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ได้มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมทั้งนักวิชาการหลายท่านแสดงทัศนะที่น่าสนใจในการให้ความหมายเกี่ยวกับแนวคิดของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังรายละเอียดที่ผู้วิจัยสรุปและเรียบเรียงได้ ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550: 13-16) กล่าวว่า แนวคิดของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการประยุกต์ใช้หลักการแห่งความพอเพียง มาใช้ประกอบการวางแผนและการกระทำโดยมีหลักพิจารณาอยู่ 5 ส่วน ดังนี้

1) กรอบแนวคิด เป็นการชี้แนะแนวทางสำหรับการดำรงอยู่ในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยวิกฤตต่าง ๆ

2) คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำมาใช้ได้ในทุกระดับโดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

3) คำนิยาม ความพอเพียงนั้นจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อม ๆ กัน ดังนี้
1) ความพอประมาณ 2) ความมีเหตุผล และ 3) การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว

4) เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินภารกิจต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้นต้องอาศัยความรู้คู่คุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ เงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม

5) แนวทางจากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาเพื่อความยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน

ส่วน ญัตถุพงศ์ ทองภักดี (2551: 16) กล่าวว่า แนวคิดของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดที่เหมาะสมกับพื้นฐานของสังคมไทย ในการดำเนินชีวิตอย่างสมดุล เจริญ มั่นคง และมีความยั่งยืนในระยะยาว ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยต่าง ๆ ทำให้เกิดการพัฒนาอย่างมีความมั่นคง ไม่ผันผวนไปตามปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ โดยพิจารณาในหลายมิติเป็นองค์รวมมิใช่เฉพาะเรื่องของเศรษฐกิจ มีความครอบคลุมทั้งมิติจิตใจซึ่งกำหนดพฤติกรรม มิติสถาบันทางเศรษฐกิจและกฎระเบียบที่มีผลต่อสภาพแวดล้อมของความพอเพียง

นอกจากนี้ ชัยอนันต์ หาญจิต (2555: 20) กล่าวเพิ่มเติมว่า แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการยึดหลักทางสายกลางเป็นกรอบแนวคิด โดยความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 ลักษณะ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีเพื่อเตรียมพร้อมเสมอ การดำเนินกิจกรรมใด ๆ ให้อยู่ในความพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้ (รอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง) ผนวกกับคุณธรรม (จิตใจมีคุณธรรม เพียรพยายาม อดทน ปัญญา) และผลที่คาดว่าจะได้รับ คือ การพัฒนาที่สมดุลในทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับ ศรประภา พงษ์หัตถาศิลป์ (2557: 19) ที่กล่าวว่า แนวคิดของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง บนหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี โดยอาศัยความรู้ควบคู่คุณธรรมในการวางแผนทุกขั้นตอนของบุคคลในทุกระดับชั้น

ขณะเดียวกัน ญัตถุพนธ์ ยืนยง (2555: 16) กล่าวว่า แนวคิดของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ชี้ให้เห็นถึงการดำรงอยู่และการปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมและนำไปใช้สร้างภูมิคุ้มกันให้กับตนเอง สังคม และการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ตั้งอยู่บนความไม่ประมาท มีความรู้คู่คุณธรรม มีสุขภาพที่ดี ซื่อสัตย์สุจริต มีความขยันหมั่นเพียร มีวินัย ตลอดจนมีระบบที่ดีเพื่อนำไปสู่คุณภาพที่ดีในเรื่องต่าง ๆ และมีได้ปฏิเสธรระบบทุนนิยม แต่ในทางกลับกันจะเป็นสิ่งยึดเหนี่ยววางดุลอย่างมีเหตุผล และนำมาใช้ได้ตั้งแต่ระดับองค์กร หน่วยงาน รวมถึงระดับของปัจเจกบุคคลด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ ชาคริสต์ เหลืองเจริญ (2556: 18-19) ที่กล่าวว่า แนวคิดของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ วิถีรู้ วิถีคิด และวิถีปฏิบัติเพื่อพัฒนาตนของทุกคน ทุกอาชีพ เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เรียกคืนความดีงามที่เราเคยมีอยู่กลับมาและค้นหาทางเดินที่ถูกต้องกันใหม่ โดยการศึกษาให้มีความรู้จริงในสิ่งที่มีสิ่งที่ทำ คือ ขยันอดทน ซื่อสัตย์ สุจริต มีความรู้ และ

การกระทำที่พอประมาณ พอดี มีเหตุผล มีการระวังตนไม่ประมาท รู้จักระวังภัยในชีวิต โดยสรุปได้ ดังนี้ 1) หลักการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ความพอประมาณ พอดี ความมีเหตุผล ความมีภูมิคุ้มกันทั้งจากภายในและภายนอก 2) เป้าประสงค์ คือ ให้เกิดความสมดุล ทั้งด้านวัตถุ สังคมและวัฒนธรรมที่มาจากภายนอกได้เป็นอย่างดี 3) เงื่อนไข โดยจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจให้มีความซื่อสัตย์สุจริตและให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความเพียร มีความอดทน มีสติและต้องอาศัยความรอบคอบ รอบรู้ มีความระมัดระวังในการนำหลักวิชาการต่าง ๆ มาใช้

จากแนวความคิดของนักวิชาการที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า แนวคิดของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง เหมาะกับพื้นฐานของสังคมไทยที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อเป็นหลักในการดำเนินชีวิต โดยความพอเพียง ประกอบด้วย 3 ลักษณะ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดี ซึ่งอาศัยความรู้ควบคู่คุณธรรมในการวางแผนทุกขั้นตอน

3. ความหมายของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหนึ่งในหลักการที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ได้พระราชทานเพื่อการแก้ไขปัญหาในด้านต่าง ๆ ของประเทศ และถือเป็นพื้นฐานของการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน โดยพระองค์ทรงอธิบายความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงว่า หมายถึง มีอยู่มีกิน ไม่ฟุ้งเฟ้อ มีความโลภน้อย ไม่เบียดเบียนผู้อื่น พอประมาณตามอัตภาพ และมีเหตุผล (คณะอนุกรรมการส่งเสริมการขับเคลื่อนการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคการเกษตรและชนบท, 2558: 6)

นอกจากนี้ มีนักวิชาการและบุคคลด้านการศึกษา ได้แสดงทัศนะและให้ความหมายของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพิ่มเติม โดยสรุปได้ดังนี้

สุเมธ ตันติเวชกุล (2549: 39-45) กล่าวว่า หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความพอดี 5 ประการ โดยประการที่หนึ่ง คือ การสร้างความพอดีให้เกิดขึ้นกับจิตใจให้ได้ก่อน ใจของเราต้องไม่ไปสุดกู่ด้านใดด้านหนึ่ง มีความเอื้ออาทรต่อกัน ประการที่สอง คือ การสร้างความพอดีในด้านสังคม เนื่องจากเราไม่ได้อยู่คนเดียวในสังคม เราต้องอยู่ร่วมกัน ฉะนั้น เราต้องสร้างสัมพันธ์ระหว่างเรากับบุคคลรอบ ๆ ข้างให้เกิดความพอดี ประการที่สาม ความพอดีด้านเศรษฐกิจ คือ อยู่อย่างไรก็อยู่อย่างนั้น ไม่ต้องไปกู้หนี้ยืมสิน ช่วยตัวเองได้แค่ไหนให้ช่วยตัวเอง ไม่ต้องไปขวนขวายให้เกินตัว ประการที่สี่ ความพอดีทางด้านเทคโนโลยี คือ การเอาเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับพื้นฐานของเราเอาเข้ามาใช้จะได้ค่อย ๆ เจริญเติบโตขึ้นเรื่อย ๆ อย่างมั่นคงและยั่งยืน ยึดประโยชน์สุขเป็นที่ตั้งและประการสุดท้าย ความพอดีทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ คือ การใช้อะไรใช้แต่พอดีอย่าทิ้งขว้าง

ส่วน รุ่งทิวา สันติผลธรรม (2552: 38) และศิริรัตน์ กัลยาณ (2554: 13) กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง วิธีการดำเนินชีวิตอย่างไม่ประมาท แต่มีการประมาณตนและรู้จักพึ่งตนเองตามฐานะตามอัตภาพและที่สำคัญไม่หลงไหลไปตามกระแสวัตถุนิยม มีอิสรภาพ เสรีภาพ มีความพอเพียงในความเป็นอยู่ พอเพียงในความคิด พอเพียงในจิตใจ และยึดหลักเส้นทางสายกลางในการดำเนินชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับ ชาคริสต์ เหลืองเจริญ (2556: 13) และปรียานุช พิบูลสราวุธ (2551: 9) ที่กล่าวว่า

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง วิธีการดำเนินชีวิตอย่างไม่ประมาท มีการประมาณตน และรู้จักพึ่งตนเองโดยใช้ภูมิปัญญาในท้องถิ่นมาศึกษาและพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ใหม่ พัฒนาค้นคว้า ค้นคว้าให้ก้าวหน้าไปพร้อมกับความสมดุล เพื่อให้คนในสังคมสามารถอาศัยอยู่ร่วมกันได้และอยู่ร่วมกับธรรมชาติได้อย่างสมดุล รู้จักช่วยเหลือเกื้อกูล ต่อบุคคลและชุมชนทุกโอกาส

ต่อมา กระทรวงศึกษาธิการ (2560: 11); คณะกรรมการโครงการเฉลิมพระเกียรติของ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (2560: 282-283) และเขารัช ศิริอำมาต (2560: 10) กล่าวไว้สอดคล้องกันว่า หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ แนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศ ให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเป้าหมายสำคัญอยู่ที่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการสร้างความเข้มแข็งจากภายใน เริ่มต้นจากการพึ่งพาตนเองและรวมตัวกันเป็นกลุ่มสร้างองค์ความรู้ให้กับประชาชน สร้างการรับรู้ เข้าใจถึงปัญหาที่ผ่านมา ให้มีการเติบโตในทุกระดับอย่างมีคุณภาพ เข้าใจถึงแนวทางการพัฒนาในอนาคตและสามารถประสานเชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจโลกได้

นอกจากนี้ ยังมีนักวิชาการและบุคคลด้านการศึกษามากมายท่านที่ได้ให้ความหมายไว้ใกล้เคียงกันว่า หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ปรัชญาที่ช่วยในการดำเนินชีวิตอย่างสมดุล สามารถรับการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกได้เป็นอย่างดี ยึดหลักทางสายกลาง โดยมีองค์ประกอบ คือ ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป สามารถยืนได้ด้วยตนเอง โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น การตัดสินใจจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากปัจจัยที่เกี่ยวข้องอย่างรอบคอบ พิจารณาผลทั้งระยะสั้นระยะยาว และมีภูมิคุ้มกันที่ดี หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต โดยมีเงื่อนไขพื้นฐาน คือ ความรู้และคุณธรรม ตระหนักถึงความพอมี พอกิน พอใช้ ไม่ทำอะไรเกินตัวจนเกินไป (ขวัญใจ อุณหวัฒน์ไพบูลย์ ไพรัช วงศ์ยุทธไกร และธนรัตน์ แต่วัฒนา, 2557: 3-4; ธีรพัฒน์ ยืนยง, 2555: 20-21; ภัทรา เรื่องสิทธิปัญญา, 2555: 23; สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2559: 6; อรรพรรณ ป้อมดำ, 2561: 11-12 และ อรรพรรณ แสงดาว, 2562: 30)

จากแนวความคิดของนักวิชาการที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ โดยยึดหลักทางสายกลาง ซึ่งประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง ภายใต้เงื่อนไขความรู้ และคุณธรรม เพื่อให้เกิดความสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม สามารถพึ่งตนเองได้ และอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

4. องค์ประกอบของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว จากการศึกษาพบว่า มีนักวิชาการและบุคคลด้านการศึกษามากมายท่านได้แสดงทัศนะและอธิบายองค์ประกอบของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยสรุปได้ดังนี้

ปรียานุช ธรรมปิยา (2555: 46-55) กล่าวว่า องค์ประกอบของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีหลักพิจารณาอยู่ 5 ส่วน ได้แก่ กรอบแนวคิด คุณลักษณะ หลักการ เงื่อนไขพื้นฐาน และเป้าหมาย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) กรอบแนวคิด

1.1) เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตน (Economic Life Guiding Principles) ในทางที่ควรจะเป็น (Secularized Normative Prescription) โดยพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย (Positive Aspect) และตลอดระยะเวลากว่า 40 ปีที่ผ่านมาได้มีการทดลองดำเนินโครงการพัฒนาที่หลากหลายตามแนวพระราชดำริ เพื่อหาแนวทางและรูปแบบ การพัฒนาที่สอดคล้องกับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทั้งภายในและภายนอกประเทศ

1.2) เป็นปรัชญาที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา ทั้งอดีต ปัจจุบันและอนาคต (Timely/Timeless) กล่าวคือ ได้มีพระราชดำรัสมาตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจในปี 2540 และสามารถใช้เป็นแนวทางการพัฒนาเพื่อก้าวออกจากวิกฤต และพัฒนาในอนาคตที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์

1.3) เป็นปรัชญาที่มองโลกเชิงระบบที่มีลักษณะพลวัต (Dynamic) กล่าวคือ สถานการณ์ในโลกนั้นมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เนื่องจากความเชื่อมโยงของปัจจัยต่าง ๆ ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์

1.4) ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ (Paradigm Shift) ลักษณะหนึ่ง โดยมองว่าชุมชนและประเทศต่าง ๆ มีความเชื่อมโยงกันมากขึ้น ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยี วัฒนธรรม และค่านิยมทางสังคม

2) คุณลักษณะ

2.1) เป็นปรัชญาที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ (Scalable) ทั้งระดับครอบครัว ระดับชุมชน และระดับรัฐ นอกจากนี้ยังสามารถใช้ได้กับทุกระดับ ทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจ

2.2) แนวคิด ทางสายกลาง (Middle Path) เป็นหัวใจสำคัญของปรัชญาที่นำมาใช้ในการบริหารและพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกแห่งความเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ กล่าวคือ

2.2.1) ไม่ใช่การปิดประเทศอย่างสิ้นเชิงหรือเปิดเสรีอย่างเต็มที่ โดยไม่มีการเตรียมความพร้อมของคนและสังคม ในการเข้าสู่กลไกตลาด

2.2.2) ไม่ใช่การอยู่อย่างโดดเดี่ยว (Independence) หรือพึ่งพิงภายนอกหรือคนอื่นทั้งหมด (Dependence) แต่เน้นความคิดและการกระทำที่จะพึ่งตนเองเป็นหลัก (Self-reliance) ก่อนที่จะไปพึ่งคนอื่น

3) หลักการ

หลักการหรือค่านิยม 3 ข้อ ของความพอเพียง สำหรับใช้ในการบริหารจัดการความพอเพียง (Sufficiency) หรือการจัดการอย่างพอเพียง จะต้องประกอบด้วย 3 หลักการ พร้อม ๆ กัน อย่างเป็นองค์รวม กล่าวคือ กิจกรรมใด ๆ ที่ขาดคุณลักษณะใดคุณลักษณะหนึ่งไป ไม่สามารถเรียกได้ว่ามีความพอเพียงหรือมีการจัดการอย่างพอเพียง หลักการ 3 ข้อ ประกอบด้วย 1) ความพอประมาณ กับศักยภาพของตนเอง และสภาวะแวดล้อมตามความเป็นจริง 2) ความมีเหตุผลบนพื้นฐานความถูกต้อง

และ 3) การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี คือ ไม่ประมาทในการดำเนินชีวิตที่ต้องประสบกับความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ตลอดเวลา ซึ่งสามารถนำหลักการ 3 ข้อนี้ ใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจและกระทำ ดังนี้

3.1) ความพอประมาณ หมายถึง การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เป็นทุนเดิมของตนเองหรือภายในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุดก่อนที่จะแสวงหาทรัพยากร แหล่งทุน วัตถุดิบ หรือสิ่งของบริการต่าง ๆ จากภายนอกจึงจะเป็นการใช้ทรัพยากรอย่างพอเหมาะ พอควร กับสถานะทางเศรษฐกิจสังคมสิ่งแวดล้อม รวมทั้งวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น ภูมิสังคม เป็นการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาจากภายใน โดยสร้างความเข้มแข็งให้กับท้องถิ่นชุมชนก่อน และจึงค่อยขยายเชื่อมโยงกับภายนอกอย่างเป็นขั้นตอนตามความจำเป็น

3.2) ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจดำเนินการเรื่องต่าง ๆ อย่างมีเหตุผลบนพื้นฐานของความถูกต้อง ความเป็นจริงตามหลักวิชาการ หลักกฎหมาย หลักศีลธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรม ค่านิยมที่ดีงาม โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ ทั้งในระยะสั้น ระยะยาว ทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่นและส่วนรวมอย่างรอบคอบ การพิจารณาแยกแยะให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของเหตุปัจจัยต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องอย่างเป็นระบบ จะช่วยให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีข้อผิดพลาดน้อย และเช่นเดียวกัน การที่จะวางแผนดำเนินการหรือจะทำอะไรอย่างสมเหตุสมผลได้นั้น ต้องอาศัยความรู้ มีความขยันหมั่นเพียร ความอดทนที่จะจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ และแสวงหาความรู้ที่ถูกต้องอย่างสม่ำเสมอ มีความรอบคอบในการคิดพิจารณาตัดสินใจ โดยใช้สติปัญญาด้วยความตั้งมั่นของจิตที่มีคุณภาพในทางที่ถูกที่ควร

3.3) การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับต่อผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม เพื่อสามารถปรับตัวและรับมือได้อย่างทันท่วงที กล่าวโดยย่อ คือ การที่เห็นว่าทุกอย่างไม่แน่นอน มีความเป็นไปได้ที่จะแปรปรวน ผันผวน เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ฉะนั้นการที่จะทำอะไรก็ตาม ต้องไม่เสีง ไม่ประมาท คิดถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นแล้วเตรียมตนเองและผู้เกี่ยวข้องให้มีภูมิคุ้มกันที่จะคุ้มกันตัวเองได้ เตรียมวิธีการทำงานในรูปแบบต่าง ๆ ให้พร้อมที่จะรับมือกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ จะสามารถดำเนินภารกิจต่อไปได้โดยไม่ชุลลุกหลัก ต้องหยุดชะงักกลางคันและนำมาซึ่งความต่อเนื่องของการพัฒนาในระยะยาว

ทั้งสามองค์ประกอบดังกล่าว คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีนั้น มีความเป็นองค์รวมที่เกี่ยวข้องกันไม่สามารถแยกจากกันได้ เช่น การตัดสินใจ ในระดับของความพอประมาณนั้นต้องตั้งอยู่บนเหตุผลที่ถูกต้องตามความเป็นจริง และการต้องเผื่อเหลือเผื่อขาดเพื่อพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ด้วยในขณะเดียวกัน จึงจะเป็นความพอประมาณที่พอเพียง

4) เงื่อนไขพื้นฐาน

เงื่อนไขสำคัญที่เป็นพื้นฐานในการจัดการอย่างพอเพียง คือ การมีคุณธรรมกำกับความรู้ ซึ่งมีเงื่อนไขดังนี้

4.1) เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย การฝึกตนให้มีความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน มีความรอบคอบและความระมัดระวังที่จะนำความรู้ต่าง ๆ เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและในขั้นปฏิบัติ ความรู้เป็นองค์ประกอบสำคัญในการตัดสินใจ

อย่างถูกต้องและเป็นประโยชน์ จึงต้องมีการแสวงหาความรู้ เพิ่มพูนความรู้ จัดการความรู้ ต่อยอดความรู้ อยู่ตลอดเวลา ให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในโลก

4.1.1) ความรอบรู้ คือ มีความรู้ (Stock of All Relevant Knowledge) เกี่ยวกับ วิชาการต่าง ๆ อย่างรอบด้าน โดยครอบคลุมเนื้อหาของเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นพื้นฐานสำหรับการนำไปใช้ในโอกาสและเวลาต่าง ๆ

4.1.2) ความรอบคอบ คือ ความสามารถที่จะนำความรู้และหลักวิชาต่าง ๆ เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงสัมพันธ์กัน (Connectivity of All Acquired Knowledge) ประกอบการวางแผนก่อนที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติทุกขั้นตอน

4.1.3) ความระมัดระวัง คือ ความมีสติ ในการนำแผนปฏิบัติที่ตั้งอยู่บนหลัก วิชาต่าง ๆ เหล่านั้นไปใช้ในทางปฏิบัติ (Utilization of Knowledge at Any Point of Time with Carefulness and Attentiveness) เพราะในความเป็นจริงแล้ว สถานการณ์เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ดังนั้น การนำความรู้และความรอบคอบมาใช้ จึงต้องอาศัยความระมัดระวังให้รู้เท่าทันเหตุการณ์ ที่เปลี่ยนแปลง

4.2) เงื่อนไขคุณธรรม เป็นเงื่อนไขที่จะต้องเสริมสร้างให้เป็นพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ ประกอบด้วย ด้านจิตใจ คือ การตระหนักในคุณธรรม รู้ผิดชอบชั่วดีซื่อสัตย์สุจริต ใช้สติปัญญาอย่าง ถูกต้องและเหมาะสมในการดำเนินชีวิต และด้านการกระทำ หรือแนวทางการดำเนินชีวิต คือ มีความขยัน หมั่นเพียร อดทน ไม่วอกแวก ไม่ตระหนี่ รู้จักแบ่งปันและรับผิดชอบในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นสังคม ทั้งนี้มี กลุ่มเป้าหมายที่เน้นเป็นพิเศษในการเสริมสร้างเงื่อนไข 2 ด้านข้างต้น คือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ เนื่องจากการกระทำใด ๆ ของคนกลุ่มนี้สามารถก่อให้เกิดผลกระทบในสังคม กว้างได้

5) เป้าหมาย

แนวทางปฏิบัติในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต คือ การทำให้เกิดทั้งแนวทางพัฒนา (Development Path) และเป้าหมายการพัฒนา (Development Goal) ที่สมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง กล่าวคือ การพัฒนาที่สมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ในทุกด้านทั้งด้านวัตถุหรือเศรษฐกิจสังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม โดยมุ่งผลทั้งในระยะสั้นและ ระยะยาวให้รอดพ้นจากภัยและวิกฤติในแต่ละช่วงเวลา เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา ความพอเพียงจึงเป็นทั้งวิธีการในการบริหารจัดการกระบวนการที่คำนึงถึงความพอประมาณอย่างเป็นเหตุ เป็นผล เพื่อให้เกิดความสมดุล ทั้งในระหว่างกระบวนการและผลที่เกิดขึ้น และเป็นการบริหารจัดการ ที่คำนึงถึงการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี เพื่อสามารถพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

สิ่งที่สำคัญอย่างมากเกี่ยวกับเป้าหมายของความสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ตามคำนิยาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาในแต่ละขั้นตอนนั้นจำเป็นต้องคำนึงถึง องค์ประกอบของการพัฒนาใน 4 ด้าน ได้แก่ วัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม อย่างองค์รวม คือ ไม่แยกส่วน แต่เชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างเป็นเหตุผลทั้ง 4 มิติ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ใช้ในการดำเนินชีวิต กระบวนการผลิตและบริการ และในขณะเดียวกันก็เป็นปัจจัยที่ได้รับผลกระทบจากการพัฒนา ในคราวเดียวกันจากมุมมองของการพัฒนาในภาพรวม ซึ่งสามารถจำแนกรายละเอียดของแต่ละมิติ ดังนี้

5.1) วัตถุ หมายถึง วัตถุต่าง ๆ เชิงกายภาพ ที่มนุษย์สร้าง หรือประดิษฐ์ขึ้น เช่น วัตถุดิบ สิ่งของ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องใช้ไม้สอย เสื้อผ้าอาภรณ์ที่อยู่อาศัยต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งนอกจากจะผลิตไว้ใช้เองได้ หรือใช้วิธีแลกเปลี่ยนกันดังเช่นในอดีต ในยุคปัจจุบันก็สามารถซื้อหามาเพื่อบริโภคได้ โดยเงินทุนองค์ประกอบนี้ จึงเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับด้านเศรษฐกิจ หรือเงินทุนเป็นหลักแต่ในกระบวนการผลิต วัตถุต่าง ๆ เหล่านี้ก็จำเป็นต้องอาศัยทรัพยากรด้านอื่น ๆ ที่มีอยู่อย่างจำกัดเป็นปัจจัยประกอบรวมด้วย

5.2) สังคม หมายถึง สภาพการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม ความสัมพันธ์ของคนในสังคม เช่น การไว้น้ำใจเชื่อใจกัน การช่วยเหลือ แบ่งปัน เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ การมีวินัย เคารพ กฎเกณฑ์ ระเบียบ กติกาการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างเคร่งครัด การมีกฎหมายและระบบยุติธรรม ที่เชื่อถือได้ว่าเป็นธรรม และมีประสิทธิภาพ การมีความผูกพัน รักใคร่ สามัคคี ประองคอง ของหมู่คณะและในสังคม การมีสถาบันทางสังคมที่เข้มแข็ง เช่น ครอบครัว อบอุ่น เครือญาติสามัคคี การจัดระบบสวัสดิการทางสังคมในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการที่พัฒนาขึ้นมาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในยามวิกฤตให้กับสมาชิกในสังคม เป็นต้น ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาที่ยั่งยืน เพราะมีตัวอย่างให้เห็นอยู่มากมายในหลาย ๆ ประเทศ ทั้งในอดีต และปัจจุบันว่าปัจจัยทางด้านสังคม เป็นพื้นฐานที่สำคัญยิ่งในการพัฒนา เพราะการพัฒนาไม่ว่าจะด้านใด ๆ จะไม่สามารถดำเนินไปได้ด้วยดีหรือราบรื่น หรือไม่สามารถนำมาซึ่งประโยชน์ และความสุขอย่างต่อเนื่องได้หากสังคมอ่อนแอ พื้นฐานจิตใจของสังคมไม่ตั้งอยู่บนหลักศีลธรรม กฎหมายไม่ศักดิ์สิทธิ์คนไม่สามัคคีกัน เป็นต้น

5.3) สิ่งแวดล้อม รวมถึง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน สังคม ประเทศชาติและโลกโดยรวม ได้แก่ ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรดิน น้ำ ป่า แร่ธาตุ ความหลากหลายทางชีวภาพ ความเป็นปกติของภูมิอากาศ กระแส ทิศทางลม คลื่น พลังงาน แสงอาทิตย์ เป็นต้น ซึ่งสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาตินั้นนอกจากจะเป็นปัจจัยการผลิตและบริการแล้ว ยังเป็นสภาพแวดล้อมที่สำคัญและจำเป็นในการดำรงชีวิต และการดำเนินชีวิตของมนุษย์และสิ่งมีชีวิตทั้งหลายบนโลก การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงควรเป็นไปด้วยความเคารพและระมัดระวังด้วยความรับผิดชอบต่อคนรุ่นหลัง ที่จำเป็นต้องพึ่งพาทรัพยากรต่าง ๆ เหล่านี้ในการดำรงชีวิตเช่นกัน

5.4) วัฒนธรรม หมายถึง วิธีการดำเนินชีวิต และการดำรงชีวิต ซึ่งรวมถึงความเชื่อ ศาสนา ระเบียบค่านิยมปัญหา การประกอบอาชีพ วัฒนธรรมการกิน อาหารพื้นเมือง การอยู่ของผู้คน การรักษาสุขภาพการแต่งตัว ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรม มีความสำคัญอย่างมากในการบ่งบอกถึงเอกลักษณ์ความเป็นตัวตน การดำรงอยู่ในสังคมที่มีความหลากหลายอย่างมีศักดิ์ศรี นอกจากนี้วัฒนธรรมจะเป็นทุนสำคัญที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่นทั้งในการผลิต การให้บริการ เพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีคุณลักษณะเฉพาะ ในระยะยาว การพัฒนาที่สมดุลนั้น ก็ควรสอดคล้องกับวิถีความเป็นอยู่ ค่านิยม ความเชื่อของคนในท้องถิ่น แล้วจึงค่อย ๆ ต่อยอดพัฒนา ปรับปรุงให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เพื่อไม่ให้วิถีการพัฒนา สร้างความแตกแยก หรือความแปลกแยกขึ้นในสังคม และในขณะเดียวกันก็มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการพัฒนาที่ดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรม เพื่อความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ชุมชน/ชนชาติ ไม่ให้ถูกกลืนหายไป

ส่วน สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2556: 14) กล่าวว่า องค์ประกอบของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 4 ส่วน ดังนี้

1) แนวคิด

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อให้ชีวิตดำเนินไปในทางสายกลางที่เหมาะสมสอดคล้องกับวิถีความเป็นอยู่อันเรียบง่ายของคนไทย ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับประชาชนทุกระดับ ทั้งระดับ บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรและระดับประเทศได้

2) หลักการ มีหลักการ 3 ประการ คือ

2.1) ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีต่อความจำเป็น เหมาะสมกับฐานะของตนเอง สังคม สิ่งแวดล้อม รวมทั้งวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น ไม่มากเกินไป ไม่น้อยเกินไปและไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

2.2) ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจดำเนินการเรื่องต่าง ๆ อย่างมีเหตุผลตามหลักวิชาการ หลักกฎหมาย หลักศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมที่ดีงาม คิดถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างถ่วงถ่วง (รู้จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค) โดยคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ (รู้เรา รู้เขา รู้จักเลือกนำสิ่งที่ดีและเหมาะสมมาประยุกต์ใช้)

2.3) ภูมิคุ้มกัน หมายถึง การเตรียมที่จะรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม เพื่อให้สามารถปรับตัวและรับมือได้อย่างทันที่

3) เงื่อนไข

เพื่อให้เป็นไปตามแนวคิดทางสายกลาง และประกอบด้วยหลัก 3 ข้อข้างต้น จะต้องเสริมสร้างให้คนในชาติทุกระดับมีพื้นฐานจิตใจในการปฏิบัติตามเงื่อนไข 2 ประการ คือ

3.1) ความรู้ คือ การมีความรอบรู้ ความรอบคอบ ระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน

3.2) คุณธรรม คือ ความซื่อสัตย์ สุจริต ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ และปัญญา

4) ผลลัพธ์

การปฏิบัติตามแนวคิด หลักการ เงื่อนไขข้างต้น ย่อมก่อให้เกิดผลลัพธ์อันเป็นเป้าประสงค์ที่พึงได้อันน่าพอใจ คือ ชีวิตของแต่ละบุคคล เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม จะก้าวหน้าเป็นองค์รวมอย่างสมดุล มั่นคง และยั่งยืน

จากข้อมูลองค์ประกอบของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามที่สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้กล่าวมานั้น พบว่าสอดคล้องกับ คณะกรรมการโครงการเฉลิมพระเกียรติของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (2560: 285) ที่กล่าวว่า องค์ประกอบของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ประการ ดังนี้

1) ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

2) ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

3) ภูมิคุ้มกัน หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดในอนาคต

โดยเงื่อนไขของการตัดสินใจและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงมี 2 ประการ ดังนี้

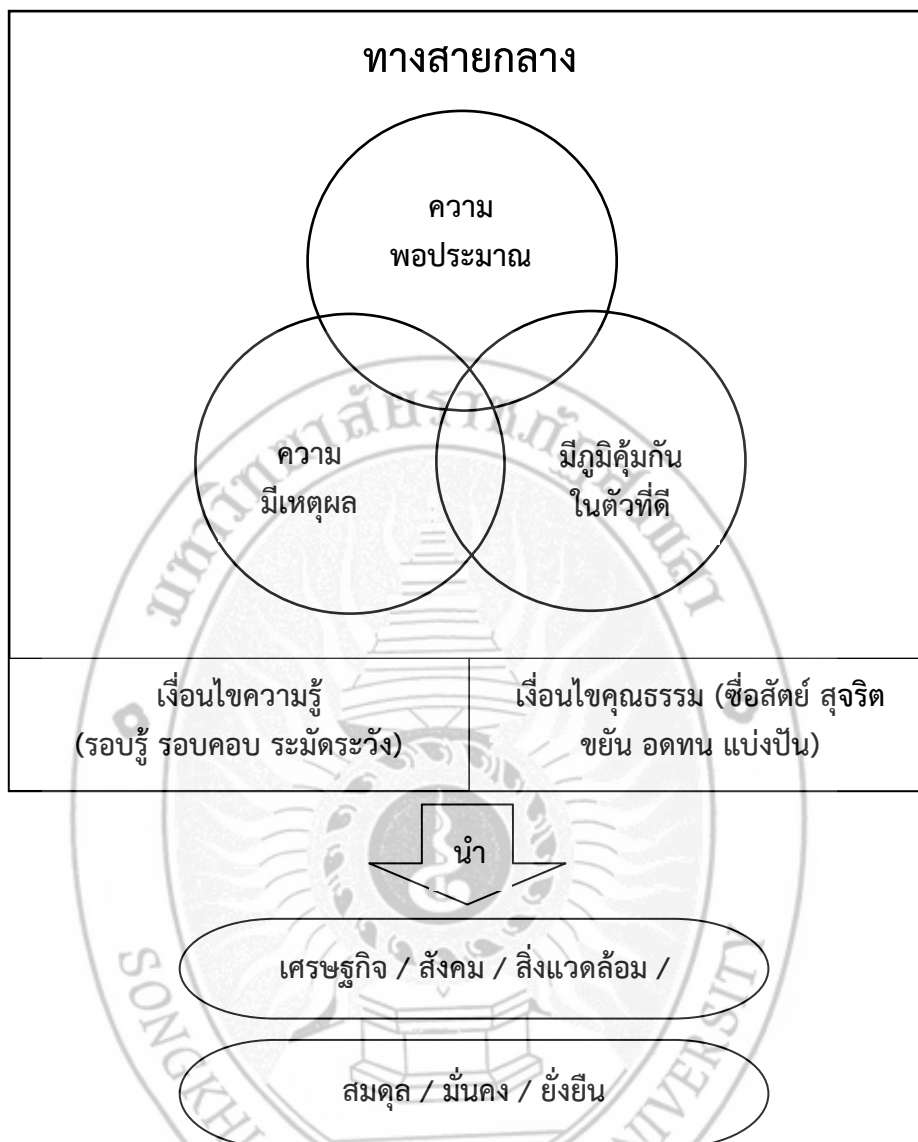
1) เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกันเพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในการปฏิบัติ

2) เงื่อนไขคุณธรรม ประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิตและเอื้อเฟื้อแบ่งปันให้แก่ผู้อื่น

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า องค์ประกอบของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีทั้งแนวคิด หลักการและแนวทางปฏิบัติของแต่ละบุคคลและองค์กร โดยคำนึงถึงความพอประมาณกับศักยภาพของตนเองและสภาวะแวดล้อม ความมีเหตุ มีผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง โดยใช้ความรู้ อย่างถูกหลักวิชาการด้วยความรอบคอบและระมัดระวัง ควบคู่ไปกับการมีคุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริต ไม่เบียดเบียนกัน แบ่งปัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และร่วมมือปรองดองกันในสังคม ซึ่งจะช่วยเสริมสร้าง สายใยเชื่อมโยงคนในภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคมเข้าด้วยกัน สร้างสรรค์พลังในทางบวกนำไปสู่ความสามัคคี และการพัฒนาที่สมดุล มั่นคง และยั่งยืน

องค์ประกอบของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถสรุปได้ดังแผนภาพ 2

ภาพ 2 องค์ประกอบของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ที่มา: คณะกรรมการโครงการเฉลิมพระเกียรติของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ, 2560: 284.

5. ความสำคัญของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ หัวใจแห่งศาสตร์พระราชา ที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ได้ทรงมีพระราชดำรัสขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2517 โดยทรงเปรียบเทียบเศรษฐกิจพอเพียงเหมือนเสาเข็ม พระองค์ทรงมีพระราชดำรัสว่า (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560: 10)

“...บ้านเรือนถ้าจะให้มั่นคงต้องมีเสาเข็ม แต่เสาเข็มอยู่ใต้ดิน เพราะฉะนั้นจะไม่มีใครเห็นและจะลึบมบเทาเกี่ยวกับเสาเข็ม ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเหมือนเสาเข็มที่เป็นรากฐานแห่งความมั่นคง แต่มองไม่เห็น ถ้าพื้นฐานคนไม่มีความอยู่ดีกินดีตามอัตภาพแล้ว ไปสร้างอะไรที่ใหญ่โตบนสิ่งที่ไม่มีความมั่นคง จะล้มลงมาง่าย...”

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระองค์ทรงชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมานานกว่า 40 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจปี 2540 และได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไข เพื่อให้ประเทศไทยรอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้ความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของกระแสโลกาภิวัตน์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560: 10)

จากการศึกษาพบว่า มีนักวิจัยหลายท่านได้อธิบายความสำคัญของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไว้ดังนี้

บุญชู ศรีเคลือบ (2550: 11 อ้างถึงใน อรรวรรณ แสงดาว, 2562: 31) ได้สรุปความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง ไว้ดังนี้

1) เป็นแนวคิดที่มุ่งให้เกิดการพึ่งตนเองเป็นหลัก เป็นการใช้ศักยภาพของคนเสาะแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด เพื่อให้ชีวิตตนเอง ครอบครัว และชุมชนอยู่รอด

2) ทำให้เกิดความเข้มแข็งในจิตใจ โดยให้ยึดหลักที่พึ่งตนเอง (อัตตาหิ อัตตโน นาโถ) ทางพระพุทธศาสนา เมื่อพึ่งตนเองได้แล้วก็ทำให้จิตใจสงบ (สมาธิ) เข้มแข็งไม่วิตกกังวล

3) เกิดความร่วมมือร่วมใจ สัมครสมานสามัคคีในชุมชนเดียวกัน ก็จะมีความสุข (สุขา สังข์สสะ สามัคคี)

4) แก้ปัญหาเศรษฐกิจได้ระดับหนึ่ง กล่าวคือ ถ้าพอมี พอกินแล้ว ก็จะทำให้ลดปัญหาความยากจนได้

ในรายงานการพัฒนาคนของประเทศไทยปี 2550 (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2559: 7) ได้กล่าวถึง ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศใน 6 ประการ ดังนี้

1) เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่มีความสำคัญยิ่งสำหรับการขจัดความยากจนและการลดความเสี่ยงทางเศรษฐกิจ

2) ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นพื้นฐานของการสร้างพลังอำนาจของชุมชนและการพัฒนาศักยภาพชุมชนให้เข้มแข็ง เพื่อเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศ

3) เศรษฐกิจพอเพียงช่วยยกระดับความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทด้วยการสร้างข้อปฏิบัติในการทำธุรกิจที่เน้นผลกำไรระยะยาว มีบริบทที่มีการแข่งขัน

4) หลักการเศรษฐกิจพอเพียงมีความสำคัญยิ่งต่อการปรับปรุงมาตรฐานของธรรมาภิบาลในการบริหารงานภาครัฐ

5) ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายของชาติ เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันต่อสถานการณ์ที่เข้ามากระทบโดยฉับพลัน เพื่อปรับปรุงนโยบายต่าง ๆ ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น และเพื่อวางแผนยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมการเติบโตที่เสมอภาคและยั่งยืน

6) ในการปลูกฝังจิตสำนึกพอเพียง จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนค่านิยมและความคิดของคน เพื่อให้เอื้อต่อการพัฒนาคน

นอกจากนี้ คณะทำงานขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา (คณะอนุกรรมการส่งเสริมการขับเคลื่อนการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคการเกษตรและชนบท, 2558) ได้ระบุถึงความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียงเพิ่มอีก 4 ประการ ดังนี้

1) ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงช่วยทำให้มนุษย์พออยู่ พอกิน พอใช้ พึ่งพาตนเองได้และมีความสุขตามอัตภาพ

2) ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงช่วยให้นักศึกษาร่วมกับผู้เรียน ตลอดจนเสรีภาพในสังคมได้อย่างสันติสุข ไม่เบียดเบียน ไม่เอาัดเอาเปรียบ แบ่งปัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีจิตเมตตาและจิตสาธารณะ

3) ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงช่วยให้นักศึกษาสามารถอยู่ร่วมกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืน โดยไม่ทำลาย เห็นคุณค่าและมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4) ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะช่วยให้นักศึกษามีความเป็นอยู่อย่างที่ดี มีรากเหง้าทางวัฒนธรรม ประเพณี ประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญา ค่านิยม และเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ของแต่ละบุคคลต่อสังคม

ส่วน กระทรวงศึกษาธิการ (2555: 3 อ้างถึงใน อรรถวณิช ป้อมดำ, 2561: 14) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

1) เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่มีความสำคัญยิ่งสำหรับการขจัดความยากจนและการลดความเสี่ยงทางเศรษฐกิจ

2) ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นพื้นฐานของการสร้างพลังอำนาจของชุมชนและการพัฒนาศักยภาพชุมชนให้เข้มแข็ง เพื่อเป็นฐานรากของการพัฒนาประเทศ

3) ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงช่วยยกระดับความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมขององค์กรต่าง ๆ ด้วยการสร้างข้อปฏิบัติในการดำเนินงานบนรากฐานของความพอเพียง

4) ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะมีความสำคัญยิ่งต่อการปรับปรุงมาตรฐานของธรรมาภิบาลในการบริหารงานภาครัฐ

5) ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายของชาติเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันต่อสถานการณ์ที่เข้ามากระทบโดยฉับพลัน และเพื่อปรับปรุงนโยบายต่าง ๆ ให้เหมาะสม

6) ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงช่วยการพัฒนาคนให้พออยู่พอกินและอยู่ดีมีสุข พึ่งตนเองได้ระดับหนึ่ง มีศักยภาพ มีทางเลือก ทั้งด้านสุขภาพ ความรู้ ทักษะ อาชีพ เสรีภาพ

7) ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงช่วยให้นักศึกษาร่วมกับผู้เรียนในสังคมได้อย่างสันติสุข ไม่เบียดเบียน ไม่เอาัดเอาเปรียบ แบ่งปัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีจิตเมตตา และจิตสาธารณะ

อีกแนวคิดหนึ่ง อรรถวณิช ป้อมดำ (2561: 14) ได้กล่าวถึงความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียงว่า เป็นแนวคิดและหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิตให้อยู่รอดในสภาวะการณ์ของโลกยุคโลกาภิวัตน์และสภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน โดยมีหลักคุณธรรมเป็นที่ยึดเหนี่ยวควบคู่กับการดำเนินชีวิต ตลอดจนใช้เป็นแนวคิดในการกำหนดนโยบายเพื่อการบริหาร ตั้งแต่ระดับบุคคล ชุมชน หน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ สถาบัน จนถึงระดับรัฐบาลที่มีหน้าที่บริหารประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับ อรรถวณิช แสงดาว

(2562: 32) ที่ได้กล่าวถึงความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียงว่าเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายของชาติต่อสถานการณ์ที่เข้ามากระทบโดยฉับพลัน อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ต้องอาศัยความรอบรู้และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการใช้วิชาการต่าง ๆ ทำให้เกิดความเข้มแข็งในจิตใจ เกิดความร่วมมือร่วมใจ สัมผัสสามัคคีในชุมชนเดียวกัน แก้ปัญหาเศรษฐกิจได้อย่างเหมาะสม และเพื่อวางแผนยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมการเติบโตที่เสมอภาคและยั่งยืน

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ความสำคัญของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ เป็นหลักคิดและหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิต เพื่อนำไปสู่ความพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของคนไทย สังคมไทยเพื่อให้ก้าวทันต่อยุคโลกาภิวัตน์ เพื่อให้เกิดความก้าวหน้าไปพร้อมกับความสมดุล และพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งทางด้านวัตถุ ทางด้านสังคม ทางด้านสิ่งแวดล้อม และทางด้านวัฒนธรรม ถ้าใช้หลักความพอเพียงเป็นหลักแนวคิดและหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิตก็จะสามารถอยู่ได้อย่างรู้เท่าทันและพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลง

การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานหลักในการจัดการศึกษาของชาติ เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตาม กฎหมาย นโยบาย และสอดคล้องกับหลักการของการจัดการศึกษาและตระหนักถึงคุณค่าหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ซึ่งเป็นหนึ่งในแนวทางสำคัญที่จะช่วยนำพาสังคมไทยไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในอนาคต ด้วยเหตุนี้ กระทรวงศึกษาธิการจึงก่อเกิดแนวคิดที่จะน้อมนำเอาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าสู่สถานศึกษาในสังกัด นำความพอเพียงไปสู่จิตใจของเด็ก ผู้บริหารสถานศึกษา และครูอาจารย์ภายใต้ยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา โดยปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้นได้ถูกบรรจุอยู่ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่ พ.ศ. 2544 แต่การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าสู่สถานศึกษาได้เริ่มใน พ.ศ. 2548 ซึ่งมีการนำร่องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการบริหารจัดการโรงเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนที่สมัครใจ 9 แห่ง เพื่อเรียนรู้แนวทางการขับเคลื่อนและปูพื้นฐานการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าสู่สถานศึกษาอย่างเป็นระบบ มีการฝึกอบรม ครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะศึกษานิเทศก์ ให้มีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องและชัดเจนในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาทุกระดับ จนกระทั่งมีสถานศึกษาที่จัดการศึกษาโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจนเห็นผลกับผู้เรียนและผ่านเกณฑ์การประเมินเป็นสถานศึกษาพอเพียงแบบอย่าง จำนวน 135 แห่ง ใน พ.ศ. 2550 และเพิ่มเป็น 1,261 แห่ง ในปี พ.ศ. 2552 (ปริยานุช ธรรมปิยา, 2555: 84-85)

ต่อมากระทรวงศึกษาธิการ มุ่งเน้นการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน รวมทั้งต้องการปลูกฝังและเสริมสร้างอุปนิสัยอยู่อย่างพอเพียง จึงมีนโยบายขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) โดยกำหนดเป้าหมายพัฒนาและประเมินให้สถานศึกษาในสังกัด จำนวน 9,999 แห่ง เป็นสถานศึกษาพอเพียงในปี 2554 และให้สถานศึกษาทุกแห่งในสังกัดน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การจัดการศึกษา

ภายในปี 2556 โดยเฉพาะการยกระดับโรงเรียนไปสู่ศูนย์การเรียนรู้ที่สามารถเป็นแบบอย่างและเป็นพี่เลี้ยงให้สถานศึกษาต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับชุมชนได้อย่างน้อย 1 ศูนย์ ในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา สำหรับการพัฒนาสถานศึกษาให้สามารถน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการศึกษานั้น สามารถแบ่งระดับคุณภาพของการพัฒนาสถานศึกษาได้ 4 ระดับ คือ

1) สถานศึกษาทั่วไป คือ สถานศึกษาที่เริ่มน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการสถานศึกษา ตั้งแต่การบริหารสถานศึกษา การสร้างวัฒนธรรมองค์กร การจัดสภาพแวดล้อม และการจัดการเรียนรู้ผ่านหลักสูตรการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

2) สถานศึกษาพอเพียง คือ สถานศึกษาทั่วไปที่ผ่านการประเมินสถานศึกษาพอเพียง ซึ่งเป็นแบบอย่างในการจัดกระบวนการเรียนการสอน และการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามเกณฑ์ประเมินสถานศึกษาพอเพียงของกระทรวงศึกษาธิการ

3) สถานศึกษาพอเพียงที่มีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ คือ สถานศึกษาพอเพียงที่เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ พร้อมเป็นแหล่งศึกษาคูงานของสถานศึกษาอื่น ๆ ในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาจัดการสถานศึกษา

4) ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา คือ สถานศึกษาพอเพียงต้นแบบที่มีศักยภาพในการเป็นแหล่งเรียนรู้ และพี่เลี้ยงให้แก่สถานศึกษาทั่วไปที่ต้องการพัฒนาสู่ความเป็นสถานศึกษาพอเพียง

ต่อมาในปีงบประมาณ 2557 สืบเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง รัฐบาลได้ประกาศจุดเน้นนโยบายการบริหารราชการแผ่นดิน โดยยึดแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการบริหาร โดยให้ทุกหน่วยงานนำหลักการนี้ไปปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม กระทรวงศึกษาธิการจึงได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบการดำเนินงานยุทธศาสตร์ส่งเสริมการขับเคลื่อนการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคการศึกษา เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการปลูกฝังให้เด็ก เยาวชน และประชาชนมีคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง โดยมีแนวทางในการพัฒนาแบบอย่างที่เป็นเลิศ การวิจัยพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาให้เข้มแข็ง การพัฒนาหลักสูตรปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในวิชาชีพครู การพัฒนาคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อปลูกฝังหลักคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับปฐมวัย และสร้างเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับพื้นที่ เพื่อสนับสนุนการปลูกฝังค่านิยมอยู่อย่างพอเพียง (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2559: 21) ด้วยหวังให้บรรดาอนาคตของชาติเกิดความรู้ ทักษะ เจตคติที่ดีและปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ให้สามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างพอเพียง สมดุลและยั่งยืน

1. กรอบยุทธศาสตร์และแนวทางการขับเคลื่อนของกระทรวงศึกษาธิการ

เพื่อให้การดำเนินงานขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาเป็นไปอย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานภายใต้ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการขับเคลื่อนการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคการศึกษา

โดยมีเป้าหมายให้สถานศึกษาทุกระดับพัฒนาผ่านการประเมินและเกณฑ์คุณภาพสถานศึกษาแบบอย่าง การจัดการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) ไม่น้อยกว่าร้อยละ 90 ของสถานศึกษาทั่วประเทศ และมีศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง ทุกจังหวัด ทุกสังกัด รวมจำนวนไม่น้อยกว่า 350 แห่ง โดยกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนด กรอบยุทธศาสตร์และแนวทางการขับเคลื่อน 5 กลยุทธ์ ดังนี้ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2559: 22)

กลยุทธ์ที่ 1 การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

- 1) ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยแนวทางการนำแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษา
- 2) ส่งเสริมศักยภาพความเข้มแข็งวิทยากรแกนนำการจัดการเรียนการสอนตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง
- 3) ถอดองค์ความรู้การบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 4) จัดทำเครื่องมือ/คู่มือ การบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง

กลยุทธ์ที่ 2 การพัฒนาองค์กรและบุคลากร

- 1) อบรมพัฒนาองค์ความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแก่ ครู อาจารย์ผู้สอน ในสถานศึกษา
- 2) ฝึกอบรมหลักสูตรวิทยากรขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา
- 3) ฝึกอบรมพัฒนาองค์ความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 4) เสริมศักยภาพความเข้มแข็งผู้ประเมินสถานศึกษาพอเพียงและศูนย์การเรียนรู้ตาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา

กลยุทธ์ที่ 3 การขยายผลและเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่าย

- 1) การประเมินสถานศึกษาพอเพียงเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงด้านการศึกษา
- 2) ส่งเสริมการขยายผลการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของศูนย์การเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา
- 3) ส่งเสริมการประเมินรักษาเกณฑ์คุณภาพสถานศึกษาพอเพียงและศูนย์การเรียนรู้ตาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา
- 4) ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพในการบริหารจัดการของศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาให้มีความเข้มแข็งในการขยายผลเครือข่าย

กลยุทธ์ที่ 4 การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

- 1) เผยแพร่การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดโดยจัดทำและผลิต สื่อรูปแบบต่าง ๆ
- 2) เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 3) เชื่อมโยงเครือข่ายข้อมูลการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงภาคการศึกษา
- 4) จัดมหกรรมเศรษฐกิจพอเพียงภาคการศึกษา

กลยุทธ์ที่ 5 การบริหารจัดการและการติดตามประเมินผล

- 1) การติดตามผลการดำเนินงานขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงภาคการศึกษา
- 2) พัฒนารูปแบบ แนวทาง เครื่องมือและคู่มือในการติดตามและประเมินผล
- 3) การสุ่มตรวจผลการประเมินสถานศึกษาพอเพียง
- 4) การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ

หลังจากกำหนดแนวทางการขับเคลื่อน 5 กลยุทธ์แล้ว เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าประสงค์ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้นำแนวทางการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มาปรับใช้โดยการสร้างกลไกการดำเนินงานขึ้นมารองรับเพื่อผลักดันภารกิจครั้งนี้โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงภาคการศึกษา ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2559: 23)

- 1) กำหนดนโยบายการดำเนินงานและส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงภาคการศึกษา ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้
- 2) พิจารณาแผนงาน โครงการ งบประมาณ ที่ดำเนินการเสนอแนะแนวทางให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานตามนโยบาย

- 3) ควบคุม กำกับ ติดตาม เร่งรัด และส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงภาคการศึกษา ให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างขวัญกำลังใจต่อหน่วยงานและสถานศึกษา

- 4) แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ หรือคณะทำงานได้ตามความเหมาะสม อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การดำเนินงานเข้าถึงทุกกลุ่มเป้าหมายและสามารถประสานสอดคล้องกันระหว่างคณะกรรมการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงภาคศึกษากับหน่วยงานภาคีเครือข่ายและสถานศึกษาต่าง ๆ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้แต่งตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาขึ้นมาอีกชุดหนึ่ง ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ดังนี้

- 1) ประสานแผนการดำเนินงานขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาของทุกหน่วยงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพ

- 2) ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นสถานศึกษาพอเพียงและพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้

- 3) กำหนดแนวทางการประเมินสถานศึกษาพอเพียงให้ได้มาตรฐานตามตัวชี้วัด 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา และด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ

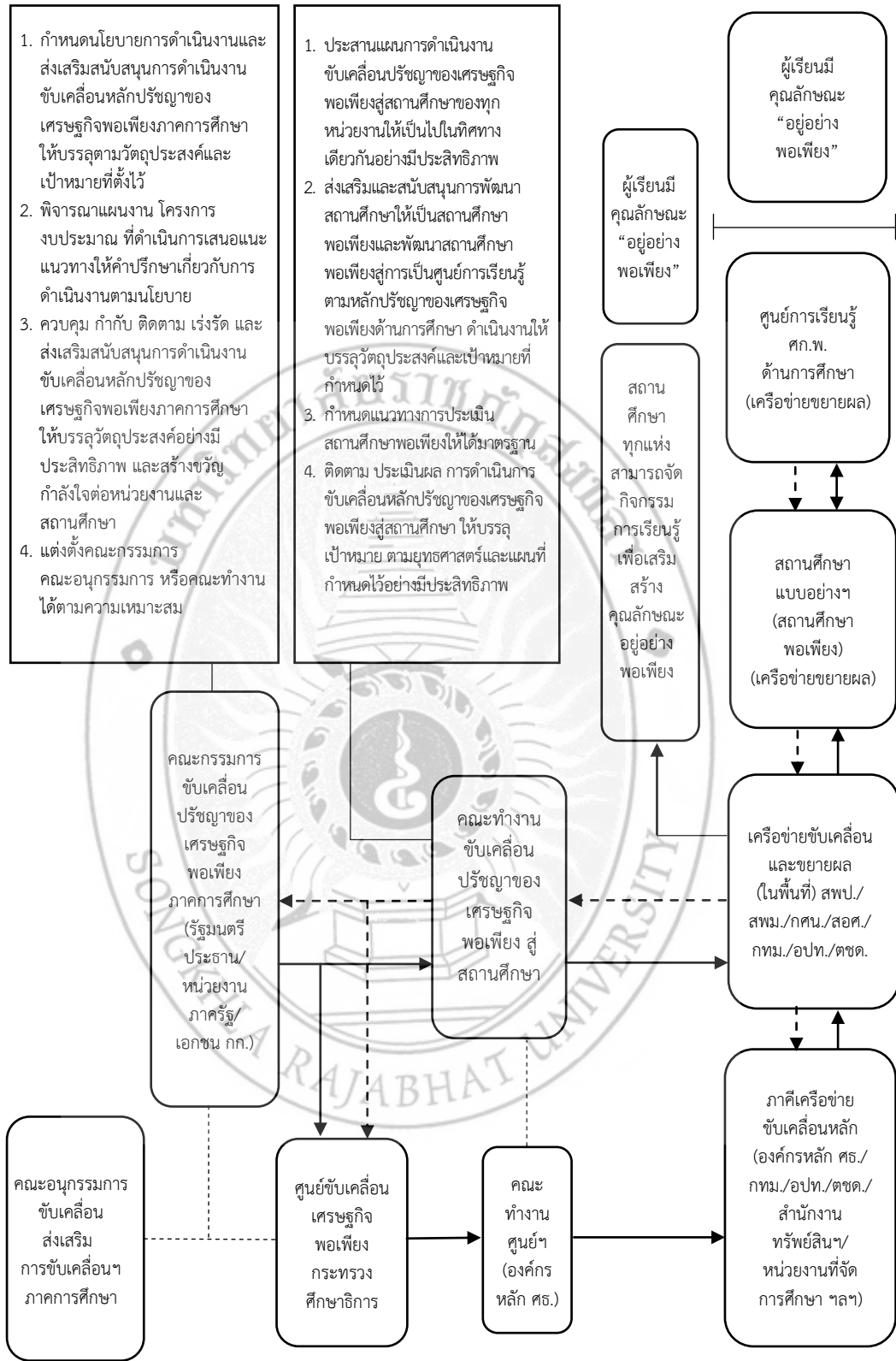
- 4) ติดตาม ประเมินผล การดำเนินการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ให้บรรลุเป้าหมาย ตามยุทธศาสตร์และแผนที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ประกาศจัดตั้งศูนย์ขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงกระทรวงศึกษาธิการขึ้นมาเพิ่มเติม โดยให้อยู่ในการกำกับดูแลของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อทำหน้าที่ดังนี้

- 1) จัดทำแผนยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา
 - 2) ดำเนินงานตามแผนงาน โครงการ ภายใต้ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา
 - 3) ประสานงานการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาในภาพรวมของกระทรวงศึกษาธิการ และส่งเสริมสนับสนุนให้เครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วม ทั้งองค์กรภาครัฐและภาคีเครือข่ายภาคเอกชน
 - 4) พัฒนาองค์ความรู้เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา รวมทั้งจัดทำคู่มือ/แนวปฏิบัติงาน และการผลิตสื่อต่าง ๆ
 - 5) จัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ เพื่อใช้เชื่อมโยงเครือข่าย และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา
 - 6) ศึกษา วิจัย และพัฒนา การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษา
 - 7) ติดตาม ประเมินผลขององค์กร หน่วยงาน ด้านการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา และรายงานผลต่อกระทรวงศึกษาธิการ
- จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปกลไกส่งเสริมการขับเคลื่อนการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคการศึกษา ได้ดังแผนภาพ 3

กลไกส่งเสริมการขับเคลื่อนการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคการศึกษา

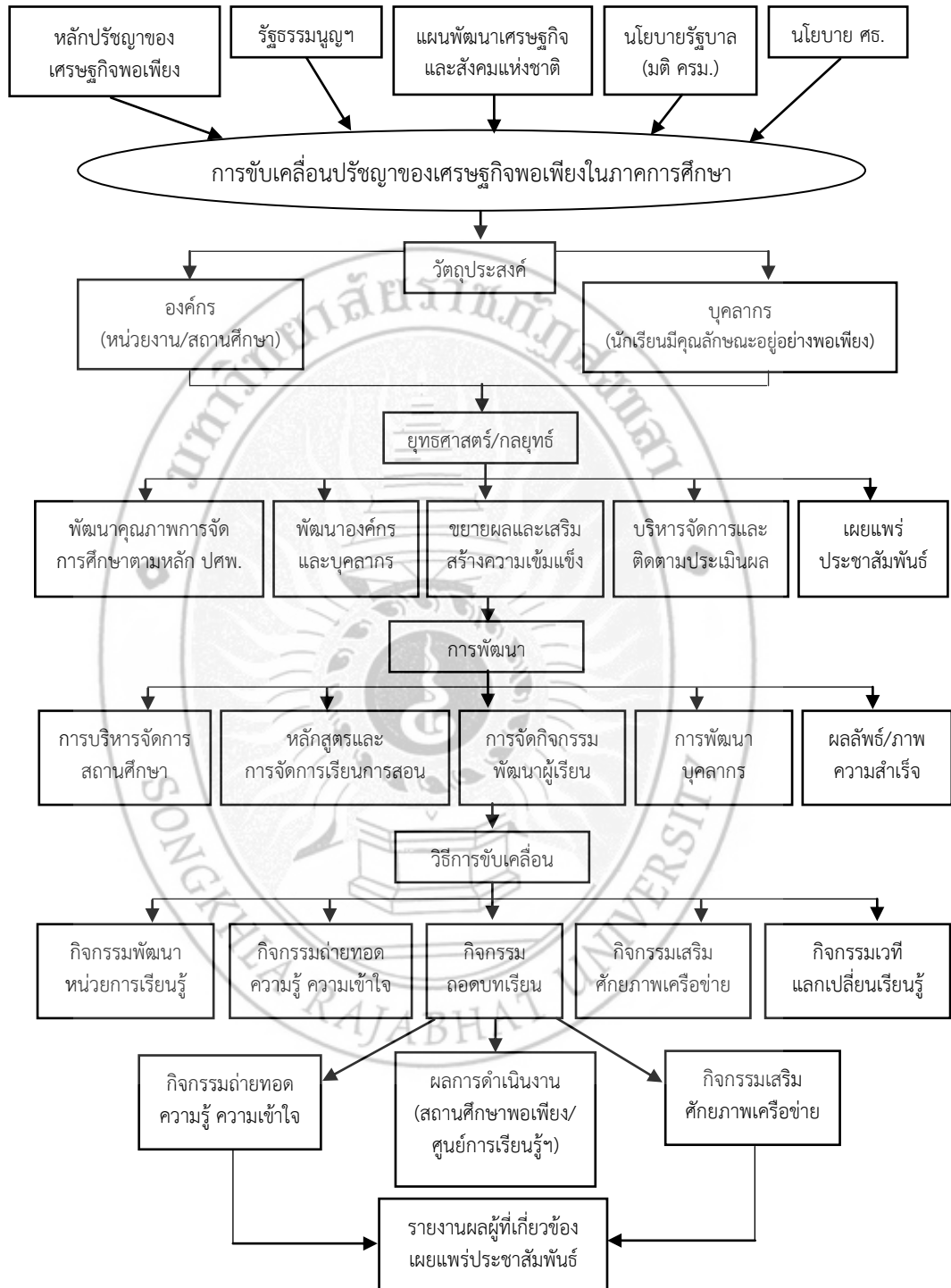
ภาพ 3 อธิบายกลไกส่งเสริมการขับเคลื่อนการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคการศึกษา

ที่มา: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2559: 24.

ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป็นระบบ ศูนย์ขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงกระทรวงศึกษาธิการ จึงได้กำหนดขั้นตอนและผังกระบวนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การส่งเสริมการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงภาคการศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการที่นำแนวพระราชดำรัสเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร นโยบายของรัฐบาล และแผนพัฒนาการศึกษากิจและสังคมแห่งชาติ มาจัดทำยุทธศาสตร์ แนวทาง มาตรการ เพื่อขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาและนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพ โดยสามารถสรุปเป็นผังกระบวนการส่งเสริมการขับเคลื่อนการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคการศึกษา ได้ดังแผนภาพ 4 (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2559: 46)

ผังกระบวนการส่งเสริมการขับเคลื่อนการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ภาพ 4 อธิบายผังกระบวนการส่งเสริมการขับเคลื่อนการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ในภาคการศึกษา

ที่มา: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2559: 49.

2. การดำเนินงานสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

กระทรวงศึกษาธิการร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ กำหนดรายการประเมินและเกณฑ์คุณภาพ สถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) ให้สถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการดำเนินงานภายใต้ตัวชี้วัดความสำเร็จ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ โดยกำหนดให้สถานศึกษาต้องมีการดำเนินงานในแต่ละด้าน ดังนี้ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2559: 25-29)

2.1 การดำเนินงานด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ประกอบด้วย

องค์ประกอบที่ 1 ด้านนโยบาย มี 4 ตัวชี้วัด ดังนี้

1) มีนโยบายน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา และบูรณาการในแผนปฏิบัติงานประจำปี

2) ดำเนินการตามนโยบาย และแผนปฏิบัติงานประจำปีที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา

3) ติดตามผลการดำเนินการตามนโยบายและแผนปฏิบัติการประจำปีที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา

4) นำผลการติดตามมาพัฒนา นโยบาย/แผนงาน/โครงการ/กิจกรรมขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา

องค์ประกอบที่ 2 ด้านวิชาการ มี 4 ตัวชี้วัด ดังนี้

1) มีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนรู้

2) ดำเนินการตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนรู้

3) ติดตามผล แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนรู้

4) นำผลการติดตามไปพัฒนา แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนรู้

องค์ประกอบที่ 3 ด้านงบประมาณ มี 4 ตัวชี้วัด ดังนี้

1) มีการวางแผนการบริหารจัดการงบประมาณของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2) ดำเนินการตามแผนงบประมาณของสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3) ติดตามผลการดำเนินงานตามแผนงบประมาณของสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4) นำผลการติดตามมาพัฒนาและปรับปรุงการบริหารจัดการงบประมาณตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

องค์ประกอบที่ 4 ด้านบริหารทั่วไป มี 2 ตัวชี้วัด ดังนี้

1) บริหารอาคารสถานที่และจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2) ประสานสัมพันธ์กับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน

2.2 การดำเนินงานด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย

องค์ประกอบที่ 1 หน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมี 3 ตัวชี้วัด ดังนี้

1) มีหน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามมาตรฐานการเรียนรู้
2) มีการนิเทศ/ติดตาม/ประเมินผล การนำหน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

3) มีการศึกษา/วิเคราะห์/วิจัย เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

องค์ประกอบที่ 2 การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนรู้ มี 4 ตัวชี้วัด ดังนี้

1) มีแผนจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ และหน่วยการเรียนรู้ต่าง ๆ ตามมาตรฐานการเรียนรู้

2) คุณภาพของแผนจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ และหน่วยการเรียนรู้ต่าง ๆ

3) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ และหน่วยการเรียนรู้ต่าง ๆ

4) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

องค์ประกอบที่ 3 สื่อและแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มี 3 ตัวชี้วัด ดังนี้

1) จัดทำ/ผลิต/ใช้/เผยแพร่ สื่อการเรียนรู้ เพื่อบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2) จัดทำ/พัฒนา/เผยแพร่ แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3) ใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนที่เสริมสร้างการพัฒนาคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน

องค์ประกอบที่ 4 การวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มี 4 ตัวชี้วัด ดังนี้

1) จัดทำเครื่องมือวัด และประเมินผลที่หลากหลาย และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2) ใช้วิธีการวัดผลและประเมินผลที่หลากหลายและสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3) รายงานผลการประเมินและนำมาปรับปรุง/พัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4) จัดแสดง/เผยแพร่/ประกวด/แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลงานของผู้เรียนที่เกิดจากการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้

2.3 การดำเนินงานด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ประกอบด้วย

องค์ประกอบที่ 1 การแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน มี 5 ตัวชี้วัด ดังนี้

1) มีกิจกรรมแนะแนว และระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน เพื่อสนับสนุนการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2) จัดกิจกรรมแนะแนวให้ผู้เรียนได้รู้จักการวางแผนชีวิตของตนเองได้อย่างสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3) มีระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้สามารถแก้ปัญหา/พัฒนาตนเองได้อย่างสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4) ติดตามผลการจัดกิจกรรมแนะแนว และระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

5) นำผลการติดตามมาใช้พัฒนาการจัดกิจกรรมแนะแนว และระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

องค์ประกอบที่ 2 กิจกรรมนักเรียน มี 6 ตัวชี้วัด ดังนี้

1) มีแผนงาน/โครงการส่งเสริมกิจกรรมนักเรียนให้อยู่อย่างพอเพียง

2) จัดกิจกรรมลูกเสือเนตรนารี ยุวกาชาด หรือผู้บำเพ็ญประโยชน์สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3) ส่งเสริมให้มีการจัดตั้ง ชุมนุม/ชมรม ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4) มีการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นวัฒนธรรม/หลักคำสอนทางศาสนาในการจัดกิจกรรมนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

5) ติดตามผลการจัดกิจกรรมนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

6) นำผลการติดตามมาปรับปรุง/พัฒนา กิจกรรมนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

องค์ประกอบที่ 3 กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ มี 4 ตัวชี้วัด ดังนี้

1) มีกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดจิตอาสา และมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา/พัฒนาสถานศึกษา/ชุมชน ด้านเศรษฐกิจ/สังคม/สิ่งแวดล้อม/วัฒนธรรม ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3) ติดตามผลการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ของผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4) นำผลการติดตามมาปรับปรุง/พัฒนาการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณ-
ประโยชน์ของผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.4 การดำเนินงานด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ประกอบด้วย

องค์ประกอบที่ 1 การพัฒนาบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
มี 4 ตัวชี้วัด ดังนี้

1) มีแผนงาน/โครงการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ
และตระหนัก ในคุณค่าของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2) มีการจัดประชุม/อบรม/สัมมนา/ศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อส่งเสริม
การประยุกต์ ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตและปฏิบัติการกิจหน้าที่

3) ส่งเสริมให้บุคลากรแสวงหาความรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่าง
สม่ำเสมอ

4) จัดกิจกรรมส่งเสริมการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติการกิจหน้าที่ตามหลักปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียงแก่บุคลากรของสถานศึกษา

องค์ประกอบที่ 2 การติดตามและขยายผล มี 3 ตัวชี้วัด ดังนี้

1) ติดตามผลการดำเนินโครงการ/กิจกรรมพัฒนาบุคลากร เพื่อส่งเสริมการดำเนินชีวิต
และปฏิบัติการกิจหน้าที่ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2) นำผลการติดตามมาปรับปรุงพัฒนาการดำเนินโครงการ/กิจกรรมพัฒนาบุคลากร
เพื่อส่งเสริมการดำเนินชีวิตและปฏิบัติการกิจหน้าที่ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3) ขยายผลและเผยแพร่ ผลการดำเนินชีวิตและปฏิบัติการกิจหน้าที่ของบุคลากร
ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.5 การดำเนินงานด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ ประกอบด้วย

องค์ประกอบที่ 1 สถานศึกษา มี 1 ตัวชี้วัด ดังนี้

คุณลักษณะของสถานศึกษาพอเพียง หมายถึง สถานศึกษาสะอาด เป็นระเบียบ รั่มรื่น
ปลอดภัย เอื้อต่อการเรียนรู้ในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และบุคลากร
รวมถึงผู้เรียนมีการแบ่งปัน สามัคคี ช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน รวมถึงมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และ
ฟื้นฟูวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม อันเป็นประโยชน์ต่อ
ชุมชน สังคม ประเทศชาติ อย่างต่อเนื่อง

องค์ประกอบที่ 2 ผู้บริหารสถานศึกษา มี 1 ตัวชี้วัด ดังนี้

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาพอเพียง หมายถึง ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจ
อย่างถูกต้องเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ไปปฏิบัติตนอย่างเป็นเหตุเป็นผล พอประมาทกับศักยภาพของตนและสอดคล้องกับภูมิสังคม รวมถึง
มีการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ให้กับตนเองและสถานศึกษา ตลอดจน
เป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้คุณธรรมนำความรู้ในการดำเนินชีวิต

องค์ประกอบที่ 3 บุคลากรของสถานศึกษา มี 5 ตัวชี้วัด ดังนี้

- 1) บุคลากรของสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 2) บุคลากรจัดการทรัพยากรและดำเนินชีวิตด้านเศรษฐกิจอย่างสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 3) บุคลากรอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนเพื่อส่วนรวมและสาธารณประโยชน์
- 4) บุคลากรรู้จักใช้และจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ
- 5) บุคลากรดำเนินชีวิตอย่างมีฐานรากทางวัฒนธรรม และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมจากกระแสโลกาภิวัตน์

องค์ประกอบที่ 4 ด้านผู้เรียน มี 5 ตัวชี้วัด ดังนี้

- 1) ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามมาตรฐานการเรียนรู้ เศรษฐกิจพอเพียงของแต่ละระดับชั้นปีการศึกษา
- 2) ผู้เรียนปฏิบัติตนให้ดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุล และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านวัตถุ เศรษฐกิจ
- 3) ผู้เรียนปฏิบัติตนให้ดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุล และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านสังคม
- 4) ผู้เรียนปฏิบัติตนให้ดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุล และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านสิ่งแวดล้อม
- 5) ผู้เรียนปฏิบัติตนให้ดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุล และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านวัฒนธรรม

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การดำเนินงานสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สถานศึกษาต้องดำเนินงานให้ครอบคลุมตัวชี้วัดความสำเร็จ 5 ด้าน 17 องค์ประกอบ 62 ตัวชี้วัด ตามคู่มือการประเมินสถานศึกษาแบบอย่างการจัดการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สพฐ. ปี 2559-2561

3. ขั้นตอนการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษาในสถานศึกษา

การดำเนินงานสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น มีขั้นตอนดังนี้

3.1 การจัดระบบบริหารจัดการของสถานศึกษา มีแนวทางดำเนินการ ดังนี้

3.1.1 ทบทวน ปรับปรุง พัฒนาโครงสร้างและกระบวนการบริหารจัดการให้สอดคล้องหรือรองรับการจัดการศึกษาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล มีความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

3.1.2 กำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรม และปรับปรุงเพิ่มเติมหรือจัดทำแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติงานของสถานศึกษา ให้ครอบคลุมการพัฒนาการศึกษาตามแนวทาง

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการดำเนินการตามแผนอย่างเป็นระบบ และมีการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

3.1.3 พัฒนาบุคลากร ทั้งผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษา ให้มีความรู้ความเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความพร้อมในการดำเนินการระบบการบริหารจัดการที่เปลี่ยนแปลงและการจัดการศึกษาตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา รวมทั้งดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3.1.4 จัดระบบนิเทศภายในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการและกระบวนการเรียนการสอนให้เอื้อต่อการจัดการศึกษาตามแนวทางในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษาในสถานศึกษา

3.2 การพัฒนาหลักสูตร มีแนวทางดำเนินการ ดังนี้

3.2.1 ปรับปรุงหรือเพิ่มเติมมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้นให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมายและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3.2.2 กลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนควรปรับปรุงเพิ่มเติมหรือจัดทำสาระการเรียนรู้ หน่วยการจัดการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ปฏิบัติตามมาตรฐานการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้น

3.3 การจัดการเรียนการสอน มีแนวทางดำเนินการ ดังนี้

3.3.1 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิด วิเคราะห์ การเผชิญสถานการณ์ การแก้ปัญหา ที่เริ่มจากชีวิตประจำวันและเชื่อมโยงสู่ครอบครัว ชุมชน สังคมประเทศชาติ และสังคมโลก

3.3.2 จัดกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นการทดลอง การปฏิบัติจริงทั้งในสถานศึกษา และแหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษา ทั้งในรูปของการจัดทำโครงการ โครงการงานและอื่น ๆ ทั้งการศึกษารายบุคคลและเป็นกลุ่ม

3.3.3 วัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ความรู้ ทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

3.4 การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา มีแนวทางดำเนินการดังนี้

3.4.1 จัดอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เน้นความร่มรื่น ประโยชน์ใช้สอย เป็นแหล่งเรียนรู้และอนุรักษ์สืบสานทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม สถาปัตยกรรมของท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย

3.4.2 กำหนดระเบียบ ธรรมเนียมปฏิบัติในสถานศึกษาที่ส่งเสริมความมีระเบียบวินัย เคารพธรรมเนียมปฏิบัติ กฎกติกาของสังคมส่วนรวม เช่น การมีวินัยในการเข้าคิว การรับประทานอาหาร การแต่งกาย การใช้ทรัพยากรร่วมกัน

3.4.3 ส่งเสริมและพัฒนาบรรยากาศด้านคุณธรรม เช่น การทำบุญบริจาค การปฏิบัติกิจทางศาสนา การฝึกอบรมจิต การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา การยกย่องส่งเสริมผู้กระทำความดี การส่งเสริมการแบ่งปัน และการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

3.4.4 ส่งเสริมการแสวงหาความรู้และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เช่น การจัดนิทรรศการในรูปแบบต่าง ๆ การหาความรู้ผ่านสื่อเทคโนโลยีอื่น ๆ

3.4.5 ส่งเสริมการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้บริหาร ครู และบุคลากรในสถานศึกษา

3.4.6 จัดโครงการและกิจกรรมส่งเสริมการปฏิบัติตนและการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3.5 การให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มีแนวทางดำเนินการ ดังนี้

3.5.1 ร่วมกำหนดนโยบายและการวางแผน

3.5.2 ร่วมให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะในกระบวนการพัฒนาหลักสูตร

3.5.3 ร่วมจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศภายในสถานศึกษา

3.5.4 ส่งเสริมการเรียนรู้และการปฏิบัติตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาและที่บ้าน

3.5.5 ร่วมติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา

3.6 การติดตามและการประเมินผลการจัดการศึกษา มีแนวทางดำเนินการ ดังนี้

3.6.1 ติดตามและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนโดยพิจารณาจาก

- 1) ผลการทดสอบความรู้ความเข้าใจพื้นฐานด้านเศรษฐกิจพอเพียง
- 2) ผลงานและการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียน
- 3) การปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันของผู้เรียน
- 4) การประเมินโดยผู้ประเมินภายนอกหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากทุกภาคส่วน

3.6.2 ติดตามและประเมินความเหมาะสมของการดำเนินการในกระบวนการ ขั้นตอน และกิจกรรมการดำเนินการในด้านการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม การจัดระบบบริหารจัดการ การให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

3.6.3 จัดระบบการรายงานผลการดำเนินการเป็นระยะ การรายงานภายในสถานศึกษา การรายงานต่อสาธารณชน และการรายงานหน่วยงานต้นสังกัดตามลำดับ

จากที่กล่าวมา สามารถสรุปขั้นตอนการดำเนินการตามแนวทางการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษาในสถานศึกษา ได้ดังนี้ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2559: 187)

1) กำหนดนโยบายการจัดการศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นนโยบายสำคัญของสถานศึกษา

2) พัฒนาความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากร ทั้งผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา และส่งเสริมให้ปฏิบัติตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3) ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ

4) ทบทวนหรือปรับปรุงโครงสร้างและพัฒนาระบบบริหารจัดการตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

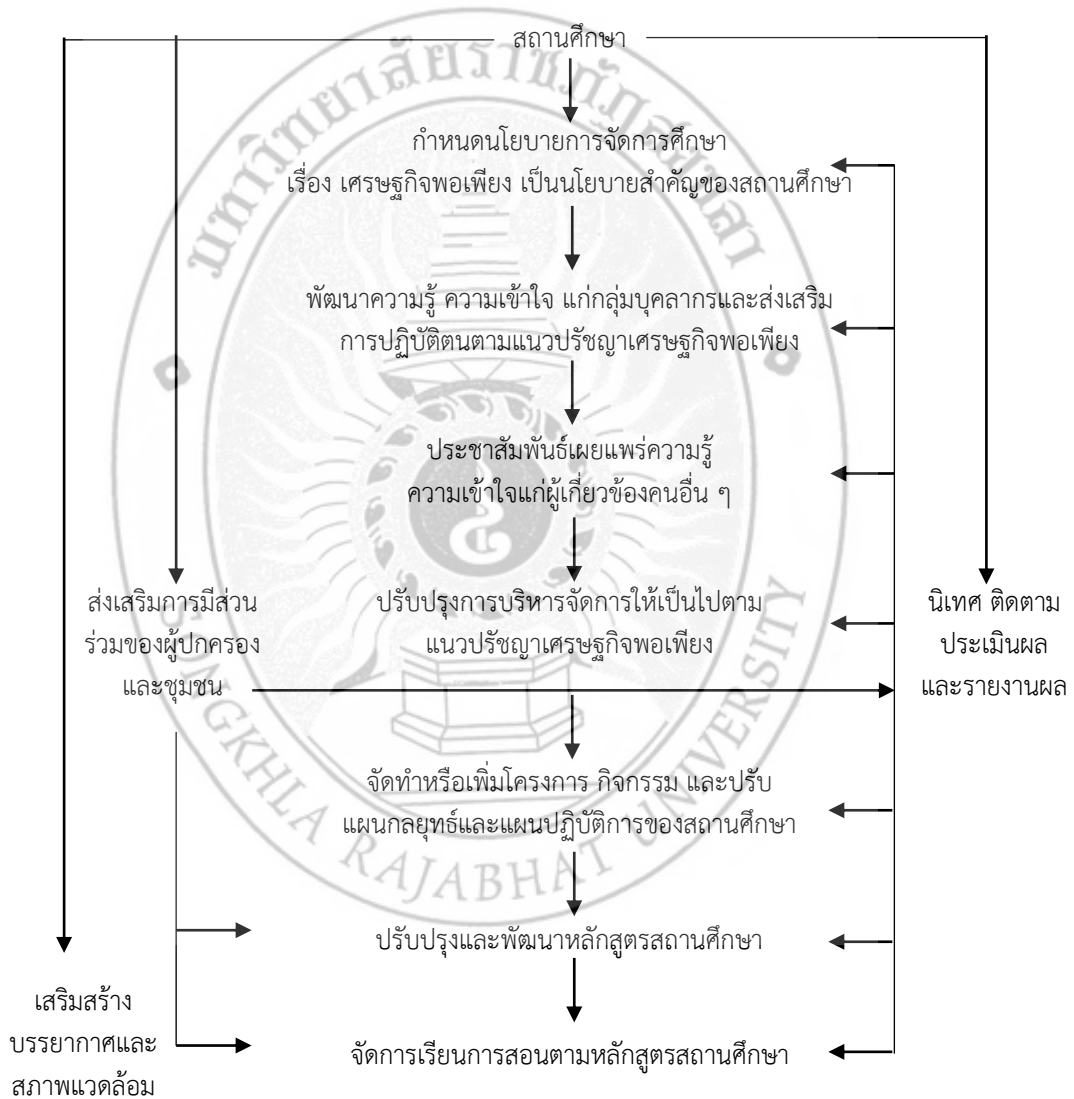
5) จัดทำ ปรับปรุง หรือเพิ่มเติมโครงการ กิจกรรม และปรับปรุงกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา

6) ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา

- 7) จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรของสถานศึกษา
- 8) เสริมสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้
- 9) จัดระบบนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการดำเนินการ
- 10) ให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในขั้นตอนสำคัญ

ทุกขั้นตอน

สรุปขั้นตอนการดำเนินการตามแนวทางการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษาในสถานศึกษา ดังแผนภาพ 5

ภาพ 5 ขั้นตอนการดำเนินการตามแนวทางการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษาในสถานศึกษา

ที่มา: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2559: 188.

4. บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษานั้น ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทหน้าที่สำคัญที่สุด ทั้งในด้านการเป็นผู้นำ การกำหนดนโยบายและการประสานสัมพันธ์กับหน่วยต่าง ๆ ทุกภาคส่วน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับครู อีกทั้งการพัฒนาความรู้ความเข้าใจให้แก่ครู การจัดทำแผนปฏิบัติการ การจัดทำหลักสูตร/สาระท้องถิ่นตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การส่งเสริมสนับสนุนปัจจัยในการจัดการเรียนการสอน เช่น จัดบรรยากาศ สิ่งแวดล้อม สื่อเทคโนโลยี อย่างเหมาะสมและเพียงพอ ประสานหน่วยงานอื่นเพื่อช่วยเสริมการจัดการเรียนรู้และสนับสนุนสื่อ ตลอดจนการส่งเสริมความรู้ด้านการวัดและประเมินผลด้วย

สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ได้มีนักวิชาการแสดงทัศนะในการให้ความหมาย ดังนี้

อรรพรรณ แสงดาว (2562: 8) ได้กล่าวไว้สอดคล้องกับ อมรรัตน์ ใจมั่น (2553: 9) ว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การดำเนินงานตามภารกิจหน้าที่ ความรับผิดชอบของสถานศึกษาที่ตั้งอยู่บนความพอประมาณ ความมีเหตุผล ควบคู่กับการมีคุณธรรมและความรู้ในการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป เพื่อให้การจัดการศึกษาบรรลุตามวัตถุประสงค์ และเป็นการสร้างภูมิกันในตัวที่ดีให้กับสถานศึกษา

ในขณะที่ นารี คุณวงศ์ (2559: 7-8) กล่าวว่า การดำเนินงานโรงเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น แบ่งเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา หมายถึง การวางแผนกำหนดขั้นตอนและวิธีการ เพื่อให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนและนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ สามารถร่วมมือกันดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน

2) ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่บูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและนำไปสู่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน เพื่อให้นักเรียนได้เกิดความตระหนักและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

3) ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา หมายถึง การส่งเสริมบุคลากรในสถานศึกษา ให้มีความรู้ ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เกิดความตระหนักและปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต โดยนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน

4) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หมายถึง โรงเรียนจัดให้มีกิจกรรมการแนะแนว ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และการนำกิจกรรมลูกเสือเนตรนารี ยุวกาชาด มาใช้ เพื่อฝึกให้นักเรียนบำเพ็ญประโยชน์แก่ชุมชน และจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้นักเรียนใช้โครงงานเพื่อศึกษาหาความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

5) ด้านผลลัพธ์ ภาพความสำเร็จ หมายถึง การพัฒนาเปลี่ยนแปลงและผลงานที่ภาคภูมิใจ เมื่อใช้การบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งด้านโรงเรียน ผู้บริหาร ครูและบุคลากรในโรงเรียนและผู้เรียน

ส่วน สุนทร จงเพียร (2556: 6-7) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษาพอเพียง หมายถึง การจัดการกระบวนการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมี 4 ด้าน ดังนี้

1) ด้านการบริหารจัดการ หมายถึง กระบวนการดำเนินงานตามนโยบาย แผนงาน โครงการ โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านวิชาการ ที่ส่งเสริมการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนรู้ ด้านงบประมาณที่มีการวางแผน บริหารจัดการและดำเนินการตามแผนงบประมาณของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง ด้านบริหารทั่วไป มีการบริหารอาคารสถานที่และจัดการแหล่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา ประสานสัมพันธ์กับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่าง พอเพียงของผู้เรียนในสถานศึกษา

2) ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนการสอน ที่มีหน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามมาตรฐานการเรียนรู้ มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล การนำหน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การใช้แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในชุมชนที่เสริมสร้างการพัฒนาคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนในสถานศึกษา

3) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หมายถึง การจัดกิจกรรมนักเรียน เช่น จัดกิจกรรม แนะแนวให้ผู้เรียนรู้จักการวางแผนใช้ชีวิตของตนเองได้อย่างสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้สามารถแก้ปัญหา และพัฒนาตนเองได้อย่างสอดคล้องกับ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ และส่งเสริมให้มีการจัดตั้ง ชุมนุม ชมรม ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการประยุกต์ใช้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม หลักคำสอนทางศาสนา ในการจัดกิจกรรมนักเรียน ตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง มีกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดจิตอาสา และมีส่วนร่วมในกิจกรรม เพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4) ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา หมายถึง การพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ และตระหนักในคุณค่าของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เช่น ประชุม อบรม สัมมนา ศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงในการดำเนินชีวิตและปฏิบัติการหน้าที่ ส่งเสริมให้บุคลากรแสวงหาความรู้เกี่ยวกับหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างสม่ำเสมอ จัดกิจกรรมส่งเสริมการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติการ หน้าที่ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแก่บุคลากรของสถานศึกษา

จากแนวความคิดของนักวิชาการที่กล่าวมาข้างต้น ประกอบกับแนวทางการดำเนินกิจกรรม ตามเกณฑ์การประเมินสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของกระทรวงศึกษาธิการ ทั้ง 5 ด้าน (สำนักงานปลัดกระทรวง ศึกษาธิการ, 2559: 25-29) สรุปได้ว่า บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การทำหน้าที่ของผู้บริหารในการวางแผนการจัดองค์กร การสั่งการ การควบคุม การรับผิดชอบ และการเป็นผู้นำ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา 2) ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียน

การสอน 3) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 4) ด้านการพัฒนาบุคลากร และ 5) ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ โดยมีรายละเอียดในแต่ละด้าน ดังนี้

1) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา หมายถึง การจัดระบบด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การดำเนินงานด้านนโยบายการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา (2) การดำเนินงานด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา (3) การดำเนินงานด้านงบประมาณที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ (4) ด้านบริหารทั่วไปที่มีการบริหารอาคารสถานที่จัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา และประสานสัมพันธ์กับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอย่างพอเพียงของผู้เรียน

2) ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน หมายถึง การจัดระบบด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูผู้สอนจัดทำหน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (2) การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดการเรียนการสอน (3) การจัดหา การผลิต การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ ตลอดจนการพัฒนาและเผยแพร่สื่อและแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ (4) การวัดและประเมินผล การจัดการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หมายถึง การจัดระบบด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การสนับสนุนการจัดกิจกรรมแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน (2) การสนับสนุนการจัดกิจกรรมนักเรียน และ (3) การส่งเสริมการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ เพื่อให้ผู้เรียนดำเนินชีวิตสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดจิตอาสา มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาสถานศึกษาและชุมชน ด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4) ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา หมายถึง การจัดระบบด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา มี 2 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การพัฒนาบุคลากรตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยจัดทำโครงการ กิจกรรมพัฒนาบุคลากร มีการจัดประชุม อบรมสัมมนา ศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ส่งเสริมการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต การปฏิบัติภารกิจหน้าที่ และ (2) การติดตามและขยายผล เพื่อนำมาปรับปรุง พัฒนาและเผยแพร่ผลการดำเนินชีวิตและปฏิบัติภารกิจหน้าที่ของบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

5) ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ หมายถึง การพัฒนาสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จจากการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้บริหารจัดการ และจัดระบบในด้านต่าง ๆ มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) ด้านสถานศึกษา (2) ด้านผู้บริหาร (3) ด้านบุคลากรของสถานศึกษา และ (4) ด้านผู้เรียน ซึ่งจะต้องมีคุณลักษณะตามเกณฑ์ของสถานศึกษาพอเพียง

บริบทสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2

1. ข้อมูลทั่วไปและอำนาจหน้าที่

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ตั้งอยู่เลขที่ 2 ถนนสาครมงคล ตำบลหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 90110 รับผิดชอบจัดการศึกษาในเขตพื้นที่ 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอหาดใหญ่ อำเภอรัตนบุรี อำเภอควนเนียง อำเภอบางกล่ำ และอำเภอคลองหอยโข่ง มีสถานศึกษาในการให้บริการผู้เรียนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล 1 จนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 127 โรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2, 2562: 10)

2. ข้อมูลพื้นฐานทางการศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 มีทิศทางการจัดการศึกษาที่เน้น วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และกลยุทธ์ ดังนี้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2, 2563: 43-44)

วิสัยทัศน์ (Vision)

เป็นองค์กรชั้นนำในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงของโลก

พันธกิจ (Mission)

- 1) จัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- 2) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับการศึกษาเต็มตามศักยภาพอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพสู่สากล
- 3) สร้างโอกาส ความเสมอภาค ลดความเหลื่อมล้ำ ให้ผู้เรียนทุกคนได้รับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม
- 4) ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร มีคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 และค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ
- 5) พัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานตำแหน่ง มาตรฐานวิทยฐานะและมาตรฐานวิชาชีพ มุ่งเน้นให้มีคุณธรรม จริยธรรม
- 6) พัฒนาระบบบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อคุณภาพ การศึกษาและบูรณาการการจัดการศึกษา
- 7) จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs)
- 8) ส่งเสริมและพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษา และจัดการศึกษา โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) เพื่อพัฒนาสู่ Thailand 4.0

เป้าประสงค์ (Goals)

- 1) ผู้เรียนมีความรักในสถาบันหลักของชาติและยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง มีหลักคิดที่ถูกต้อง และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีคุณธรรม จริยธรรม มีค่านิยมที่พึงประสงค์ มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น ซื่อสัตย์ สุจริต มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม
- 2) ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับการศึกษาเต็มตามศักยภาพอย่างทั่วถึงมีคุณภาพสู่สากล และทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก
- 3) ผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ศิลปะ ดนตรี กีฬา ภาษา และอื่น ๆ ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ และมีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร และค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ
- 4) ผู้เรียน เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ คิดริเริ่มและสร้างสรรค์นวัตกรรม มีความรู้ มีทักษะ มีสมรรถนะตามหลักสูตร และคุณลักษณะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มีสุขภาวะที่เหมาะสมตามวัย มีความสามารถในการพึ่งพาตนเอง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการเป็นพลเมือง พลโลกที่ดี (Global Citizen) พร้อมก้าวสู่สากล นำไปสู่การสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ
- 5) ครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา มีคุณภาพตามมาตรฐานตำแหน่ง มาตรฐานวิทยฐานะ มาตรฐานวิชาชีพ และมีคุณธรรม จริยธรรม
- 6) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา บริหารจัดการเชิงบูรณาการ มีการกำกับ ติดตาม ประเมินผล มีระบบข้อมูลสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ และการรายงานผลอย่างเป็นระบบ ใช้งานวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรม ในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา
- 7) สถานศึกษาจัดการศึกษาเพื่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) และสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 8) สถานศึกษามีการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) เพื่อพัฒนาไปสู่ Thailand 4.0

กลยุทธ์ (Strategic)

- กลยุทธ์ที่ 1 จัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง
- กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาคุณภาพผู้เรียนและส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขัน
- กลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษาและผู้เรียน
- กลยุทธ์ที่ 4 สร้างโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ
- กลยุทธ์ที่ 5 จัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงของโลก
- กลยุทธ์ที่ 6 พัฒนาระบบบริหารจัดการและจัดการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) และส่งเสริมการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาสู่ Thailand 4.0

สำหรับการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษานั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 มีการดำเนินงานอย่างจริงจังในปีการศึกษา 2550 โดยผลปรากฏว่า มีสถานศึกษาที่ผ่านรายการประเมินเกณฑ์คุณภาพ สามารถเป็นสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) ประจำปี 2550 จำนวน 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านหน้าควนลัง และโรงเรียนชุมชนบ้านโคกค้าย (ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2551) หลังจากนั้นทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 มีการส่งเสริมเพื่อขยายผลไปยังโรงเรียนอื่น ๆ ซึ่งผลปรากฏว่า โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ผ่านการประเมินสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) ครบทุกโรงเรียนในปี พ.ศ. 2559 โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ได้กำหนดกลยุทธ์เพื่อสนับสนุนให้สถานศึกษามีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง จำนวน 2 กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์ที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง และกลยุทธ์ที่ 5 จัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงของโลก (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2, 2563: 44)

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 2 ให้ความสำคัญกับการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาเป็นอย่างมาก เพราะได้นำเข้าไปเป็นจุดเน้นในทุกส่วน ไม่ว่าจะเป็นวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ หรือกลยุทธ์ รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนและให้คำปรึกษาแก่สถานศึกษาจนสามารถผ่านการประเมินสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) ครบทุกโรงเรียนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 แต่จากการสืบค้นข้อมูลในเว็บไซต์ของศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ และการสัมภาษณ์นางดลพรพรรณ ทองแดง (สัมภาษณ์, 2563) ศึกษานิเทศก์ กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ซึ่งรับผิดชอบการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา พบว่า มีสถานศึกษาในสังกัดเพียง 7 โรงเรียนเท่านั้น จาก 127 โรงเรียน ที่สามารถรักษาสภาพและยกระดับให้เป็นสถานศึกษาพอเพียงที่มีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) และเป็นแหล่งเรียนรู้ แหล่งศึกษาดูงานที่มีคุณภาพให้กับสถานศึกษาอื่นในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาสถานศึกษา คือ โรงเรียนบ้านคลองนกระทุง (ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ, 2558) โรงเรียนบ้านหินผุด โรงเรียนวัดทุ่งคา โรงเรียนวัดท่าหยี (ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ, 2559) โรงเรียนบ้านคลองหอยโข่ง โรงเรียนบ้านควนเนียง และโรงเรียนวัดเทพชุมนุม (ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ, 2560) โดยคิดเป็นร้อยละ 5.51 ซึ่งนับว่าเป็นสัดส่วนที่น้อยมาก เมื่อเทียบกับจำนวนโรงเรียนที่มีอยู่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ทั้งหมดและนอกจากนี้ยังไม่มีโรงเรียนใดที่สามารถยกระดับให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นตัวแปรสำคัญ และเป็นกุญแจแห่งความสำเร็จในการเชื่อมโยงนโยบายจากต้นสังกัดสู่การปฏิบัติให้เกิดขึ้นกับบุคลากรในสถานศึกษาและผู้เรียนอย่างแท้จริง จึงทำให้สนใจศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ทั้งนี้

เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศ สำหรับผู้บริหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษา และวางแผนพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น เพื่อให้โรงเรียนเกิดคุณภาพอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษา เรื่องบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ ดังนี้

1. งานวิจัยในประเทศ

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ได้ทรงชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 โดยหน่วยงานต่าง ๆ ล้วนให้ความสำคัญ และน้อมนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาทุกภาคส่วน สำหรับกระทรวงศึกษาธิการมีการน้อมนำมาบรรจุอยู่ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเมื่อปี พ.ศ. 2544 และมีการขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาจนถึงปัจจุบัน จากการรวบรวมเอกสารพบว่า มีนักวิจัยหลายท่านได้ศึกษาการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา ดังนี้

วิชญารัตน์ พรหมจรรย์ (2553: 100) ศึกษาเรื่อง บทบาทการบริหารงานวิชาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครูประถมศึกษาในอำเภอคลองหอยโข่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 พบว่า ครูประถมศึกษาในอำเภอคลองหอยโข่งมีการรับรู้บทบาทของผู้บริหารในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามขนาดสถานศึกษา ปรากฏว่าโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และเมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ปรากฏว่าโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุนทร จงเพียร (2556: 129-131) ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาพอเพียงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านการบริหารจัดการโดยรวมอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการบริหารสถานศึกษาพอเพียงโดยผ่านกระบวนการต่าง ๆ มีการจัดประชุมครูในการบริหารสถานศึกษาพอเพียง เพื่อพัฒนาการจัดทำแผนพัฒนาประจำปี รวมทั้งความร่วมมือจากคนที่มีความรู้ และประสบการณ์จากทุกฝ่ายเป็นอย่างมาก 2) ด้านการหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยรวมและรายด้าน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากทั้งนี้เพราะผู้บริหารและครูผู้สอน มีความตระหนักในการบริหารสถานศึกษาพอเพียงแต่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติตามแนวทางที่ถูกต้อง 3) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยรวมและรายด้านส่วนใหญ่ อยู่ในระดับมาก แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษาพอเพียงมีความจำเป็นที่จะต้องให้ความรู้และสร้างความเข้าใจให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ทราบประโยชน์ของการบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการเรียนการสอนของโรงเรียนว่ามีความจำเป็นเช่นไรในปัจจุบัน โดยควรเริ่มจากการอบรมให้ความรู้ การสาธิตกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน เพื่อเพิ่มความรู้ความเข้าใจให้มากยิ่งขึ้น และ

4) ด้านการพัฒนาบุคลากร โดยรวมและรายด้าน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ส่วนแนวทางการพัฒนาบุคลากร คือ วางแผนจัดสรรสวัสดิการให้แก่บุคลากร สำรวจความต้องการด้านสวัสดิการของบุคลากร จัดสรรงบประมาณเพื่อใช้สวัสดิการแก่บุคลากร จัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้บุคลากร มีคุณธรรม มีความรัก ความสามัคคีและเกื้อกูลกัน ติดตามประมวผล เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรมีคุณธรรม ส่วนผลการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาพอเพียงตามความคิดเห็นของบุคลากร เมื่อจำแนกตามตำแหน่งพบว่า ไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ พบว่า ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมรภูมิ อ่อนอ่อน (2557: 195) ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 38 พบว่า 1) แนวทางการบริหารงานวิชาการ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีการอบรมให้ความรู้แก่ครู ด้านสื่อการเรียนการสอนและการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา นิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการเรียนการสอน 2) แนวทางการบริหารงานงบประมาณ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อดำเนินการจัดสรรงบประมาณของสถานศึกษา ให้คณะกรรมการของสถานศึกษาและครูในโรงเรียนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการระดมทรัพยากรทางการศึกษา 3) แนวทางการบริหารงานบุคคล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาวางแผนอัตรากำลังบุคลากรที่มีอยู่ให้ตรงตามความต้องการที่แท้จริง รวมถึงส่งบุคลากรไปอบรมกับหน่วยงานภายนอกอยู่เป็นประจำ 4) แนวทางการบริหารงานทั่วไป ได้แก่ ด้านงานกิจการนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีการประชุมผู้ปกครองประจำปีการศึกษาเพื่อชี้แจงกฎระเบียบของโรงเรียนแก่ผู้ปกครอง

ทองดี พิมพ์สาส์ (2558: ง) ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอนางยุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 จำแนกตามกลุ่มเครือข่าย ประเภทโรงเรียนและขนาดโรงเรียน พบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามกลุ่มเครือข่าย ประเภทโรงเรียนและขนาดโรงเรียน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

นารี คุณวงศ์ (2559: 143) ศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้บริหารในการดำเนินงานโรงเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษาบุรีรัมย์เขต 3 พบว่า บทบาทของผู้บริหารตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ทั้ง 5 ด้าน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูจำแนกตามตำแหน่ง โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครู จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ คือ ผู้บริหารควรประสานกับชุมชน องค์กร หน่วยงานต่าง ๆ ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้มีส่วนร่วมส่งเสริมการดำเนินงานในโรงเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยั่งยืน ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการดำเนินงานในโรงเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

และผู้บริหารควรส่งเสริม สนับสนุน ให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องการเขียนแผนบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการจัดกิจกรรมที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ

เพชรประภาร์ ชูมสาย (2559: 107) ศึกษาเรื่อง การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นจำแนกตามขนาดสถานศึกษาในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ มีการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงน้อยกว่าสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เนื่องจากมีสภาพบริบทที่ต่างกัน

จารุภา สังข์สระน้อย (2560: 10) ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 โดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ 1) ด้านการบริหารงานงบประมาณ 2) ด้านการบริหารงานทั่วไป 3) ด้านการบริหารงานวิชาการ และ 4) ด้านการบริหารงานบุคคล เมื่อจำแนกตามที่ตั้งและขนาดของโรงเรียน พบว่า ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยโรงเรียนซึ่งมีที่ตั้งในเมืองมีการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากกว่าโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเมือง และโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่พิเศษมีการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากกว่าขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่

จุฑามาศ พัฒนศิริ (2560: (1)-(2)) ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 พบว่า 1) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา คือ จัดประชุมบุคลากรเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยเชิญวิทยากรผู้มีความเชี่ยวชาญมาให้ความรู้ มีการกำกับดูแลติดตาม และรายงานผลการดำเนินงานให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ 2) ด้านหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน คือ จัดอบรมเชิงปฏิบัติการการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากวิทยากรผู้มีความเชี่ยวชาญให้กับทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และทุกระดับชั้น 3) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน คือ จัดทำกิจกรรมหรือโครงการที่ส่งเสริมให้นักเรียนอยู่อย่างพอเพียง จัดตั้งเป็นชุมนุมหรือชมรมและนำผลงานมาจัดประกวดเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ 4) ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา คือ จัดทำโครงการพัฒนาบุคลากรให้มีการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ มีการประกวดหรือนำเสนอผลงานตามกิจกรรมที่ได้ทำหลังจากมีการพัฒนาบุคลากรในรูปแบบของ Best Practice 5) ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ คือ จัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการออม เช่น จัดตั้งธนาคารโรงเรียน มีการบูรณาการให้มิวเซียมเรียนหรือเป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีในครัวเรือน การทำบัญชีรับ-จ่าย ให้นักเรียนนำเสนอผลงานในรูปแบบโครงการหรือจัดนิทรรศการเพื่อประเมินการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

พิชญาดา สิงห์เลิศ (2560: 85-87) ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในสหวิทยาเขตระยอง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 พบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในสหวิทยาเขตระยอง 2 ใน 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และด้านพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ใน

ระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นโดยจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ปรากฏว่า ในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่มีประสบการณ์มากมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษามากกว่าครูที่มีประสบการณ์น้อย เนื่องจากครูที่มีประสบการณ์มากจะผ่านการอบรม สัมมนา และศึกษาดูงานมากกว่าครูที่มีประสบการณ์น้อย เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นโดยจำแนกตามขนาดของโรงเรียน ปรากฏว่า ในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่กับขนาดใหญ่พิเศษจะมีความพร้อมมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็กกับขนาดกลาง จึงทำให้มีการบริหารจัดการสถานศึกษาแตกต่างกัน

ลวันรัตน์ ชัยกิจธนาภรณ์ (2560: 10-12) ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามที่คณะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศัยนาท พบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามที่คณะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย เป็นดังนี้ 1) ด้านนโยบาย 2) ด้านวิชาการ 3) ด้านบริหารทั่วไป และ 4) ด้านงบประมาณ การเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามที่คณะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศัยนาท เมื่อจำแนกตามตำแหน่ง เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา ภาพรวมไม่แตกต่างกัน

เอมมิกา มโนคำ และจีระวัฒน์ ญาณโสภณ (2560: 177) ศึกษาเรื่อง การบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา กลุ่มเครือข่ายอุดรพัฒนาการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการวิจัย ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการนิเทศ การศึกษา และด้านการพัฒนาหลักสูตร ตามลำดับ ส่วนปัญหา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครู ยังออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ไม่หลากหลาย นักเรียนไม่ให้ความสำคัญกับการเรียน ครูยังไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล การนิเทศการศึกษาของครูไม่ตรงตามที่ตั้งไว้ และครูยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยทางการศึกษา ข้อเสนอแนะ คือ มีการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย กระตุ้นให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการเรียน ส่งครูไปอบรมเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล กำหนดปฏิทินในการนิเทศให้ชัดเจน และให้ครูเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการวิจัยทางการศึกษา

กัลลิกา ศรีหาสาร (2561: 237) ศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่สถานศึกษาพอเพียงที่มีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ พบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบหลัก พบว่า สภาพปัจจุบันที่มีปัญหามากที่สุด คือ ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ รองลงมา คือ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา สำหรับความต้องการโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบหลัก พบว่า ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านผลลัพธ์ที่เกิดต่อชุมชนจากการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าสู่สถานศึกษา ส่วนรูปแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียงที่มีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ พบว่า มีจำนวน 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการ

สถานศึกษา 2) ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ 3) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 4) ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา 5) ด้านการสร้างเครือข่ายและขยายผล 6) ด้านผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา และ 7) ด้านผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นต่อชุมชนจากการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา

พิจาณญ์ แซ่จัน และสุภาภรณ์ ตั้งดำเนินสวัสดิ์ (2561: 33) ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 1 กรุงเทพมหานคร พบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยโรงเรียนมีการปฏิบัติระดับมากในด้านผลลัพธ์และความสำเร็จ และด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยครูที่มีขนาดของโรงเรียนต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนครูที่มีอายุ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

อรพรรณ ป้อมดำ (2561: จ) ศึกษาเรื่อง การขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 พบว่า กระบวนการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีแนวทางการพัฒนาเป็น 2 แนวทาง คือ 1) การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนสู่สถานศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำและบริหารจัดการศึกษาในทุกมิติ มอบหมายให้คณะครูน้อมนำมาเป็นหลักคิดและหลักปฏิบัติในการทำงาน และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมุ่งให้เกิดการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าสู่กิจกรรมในสถานศึกษา พัฒนาสู่การเป็นสถานศึกษาพอเพียงและดำเนินการขับเคลื่อนกระบวนการอย่างมีระบบทั้งโรงเรียนมาอย่างต่อเนื่องจนพัฒนาให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในทุกด้าน 2) การดำเนินการโครงการอื่น ๆ แล้วนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เข้ามาเป็นหลักคิดหลักปฏิบัติในการบริหารจัดการศึกษาเป็นสถานศึกษาพอเพียง และศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยแนวปฏิบัติการขับเคลื่อนและปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมี 5 ขั้นตอน ขั้นที่ 1 การเตรียมความพร้อมในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา ขั้นที่ 2 การจัดระบบการเรียนรู้ ขั้นที่ 3 การจัดกิจกรรมในโรงเรียนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ขั้นที่ 4 การเปลี่ยนแปลงบริบท ขั้นที่ 5 การสร้างเครือข่าย

อรพรรณ แสงดาว (2562: ง) ศึกษาเรื่อง การศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการบูรณาการศาสตร์พระราชา ด้านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา พบว่า 1) บทบาทสภาพปัจจุบันของผู้บริหารในการบูรณาการศาสตร์พระราชาด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บทบาทของผู้บริหารอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ รองลงมา คือ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานทั่วไป และด้านการบริหารงานบุคคล ตามลำดับ 2) แนวทางพัฒนาบทบาทของผู้บริหารในการบูรณาการศาสตร์พระราชาด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา พบว่า ด้านการบริหารงานวิชาการ กระบวนการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ผู้เรียนของสถานศึกษาในด้านการบริหารวิชาการ ผู้บริหารควรมีการขับเคลื่อนผ่านห้องเรียน

และการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับวัย โดยเน้นการปลูกฝังคุณลักษณะตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการบริหารงบประมาณ ผู้บริหารควรมีการระดมทุนจากชุมชน องค์กร ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีการวางแผน และจัดการงบประมาณอย่างรอบคอบ โดยพิจารณาจัดสรรงบประมาณ คำนึงถึงหลักความมีเหตุผล มีการกำหนดผู้รับผิดชอบการดำเนินงานทุกขั้นตอน ด้านการบริหารงานบุคคล ผู้บริหารควรสนับสนุน ครูทุกคนในการพัฒนา การศึกษาดูงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การเข้ารับฟังการบรรยายที่เกี่ยวกับการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการบริหารงานทั่วไป ผู้บริหารควรมีการมอบหมายงานให้มีผู้รับผิดชอบ ปรับปรุงดูแลรักษาอาคารสถานที่และจัดการสภาพแวดล้อมสำหรับการเรียนรู้ที่เหมาะสมให้ครอบคลุมทุกพื้นที่

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปประยุกต์ใช้พัฒนาสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก กล่าวคือ ผู้บริหารมีการกำหนดนโยบาย จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาบุคลากรสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สนับสนุนปัจจัยในการจัดการเรียนการสอน จัดบรรยากาศ สิ่งแวดล้อม สื่อเทคโนโลยีอย่างเหมาะสมและเพียงพอ แต่อย่างไรก็ตามในบางเขตพื้นที่ก็ยังมีปัญหา กล่าวคือ ครูยังออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ไม่หลากหลาย มีความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลที่ไม่ชัดเจน ขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยทางการศึกษา และขาดการประสานหน่วยงานอื่นเพื่อช่วยเสริมการจัดการเรียนรู้ ส่งผลให้นักเรียนไม่เห็นความสำคัญกับการเรียนรู้ตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และไม่มีคุณลักษณะของการอยู่อย่างพอเพียง ดังนั้น ผู้บริหารในฐานะผู้นำขององค์กรจะต้องมีบทบาทในการส่งเสริมการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพัฒนาสถานศึกษาอย่างจริงจัง เพื่อขับเคลื่อนให้สถานศึกษาเกิดการพัฒนาอย่างสมดุลและยั่งยืน

2. งานวิจัยต่างประเทศ

จากการรวบรวมเอกสาร พบว่า มีนักวิจัยศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหาร และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

Broom and Selznick (1967 อ้างถึงใน ดวงกมล กิ่งจำปา, 2555: 50-51) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเปรียบเทียบบทบาทที่รับรู้กับบทบาทที่เป็นจริงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งโดยภาพรวมรายด้านทั้ง 4 ด้าน และรายบทบาทหลักของแต่ละด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าเฉลี่ยบทบาทที่รับรู้สูงกว่าบทบาทที่เป็นจริง ทั้งโดยภาพรวมรายด้านทั้ง 4 ด้าน และรายบทบาทหลักของแต่ละด้าน แสดงว่า ผู้บริหารสถานศึกษาไม่สามารถปฏิบัติตามบทบาทที่รับรู้ได้ทั้งหมด สอดคล้องกับแนวคิดเชิงทฤษฎีที่เสนอไว้ว่า บทบาทที่ทำจริง ๆ อาจแตกต่างหรือไม่แตกต่างกับบทบาทที่บุคคลรับรู้ก็ได้

Henry (1979: 177-A อ้างถึงใน ปารีณา ทองดี, 2554: 50) ได้ศึกษาบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารต่อการพัฒนาบุคลากรในระดับโรงเรียนประถมศึกษา รัฐมิสซูรี ผลการวิจัย พบว่า บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้บริหารโรงเรียนด้านการพัฒนาบุคลากร คือ การวางแผนกำลังคน การสรรหา การคัดเลือก การนิเทศ การประเมินการปฏิบัติงาน การพัฒนา การให้ประโยชน์แก่บุคลากร การประนีประนอม ความปลอดภัยและการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

Green and Kreuter (1991 อ้างถึงใน ดวงกมล กิ่งจำปา, 2555: 50-51) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวโน้มที่ผู้บริหารสถานศึกษามองหรือรับรู้บทบาทเกินความจริง ทำให้บทบาทที่รับรู้อยู่ในระดับมาก แต่ไม่สามารถปฏิบัติบทบาทที่เป็นจริงได้ตามบทบาทที่รับรู้ทั้งหมด หรือสาเหตุอีกประการหนึ่งอาจเป็นเพราะว่า ปัจจัยที่เป็นปัจจัยภายในหรือปัจจัยนำ (Predisposing Factors) ที่มีผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติบทบาทที่เป็นจริงตามบทบาทที่รับรู้ มิได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยการรับรู้เพียงอย่างเดียว ยังขึ้นอยู่กับอีกหลายปัจจัย ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจทัศนคติ ค่านิยม ความมั่นใจ ความสนใจ บุคลิกภาพ ลักษณะ และทักษะของบุคคลต่อเรื่องนั้น ๆ

Coleman (2008 อ้างถึงใน มณฑาทิพย์ นามนุ, 2561: 68) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับการจัดการความรู้และกระบวนการปรับปรุงโรงเรียน ความสามารถในการสร้างองค์กรมีความสำคัญต่อผู้บริหารโรงเรียนที่อยู่ในความท้าทายของการปรับปรุงโรงเรียน เป้าหมายของการปรับปรุงโรงเรียน คือ การปรับปรุงการเรียนการสอนและเพิ่มผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน การใช้ประโยชน์จากข้อมูลและความรู้ที่ใช้ร่วมในการจัดการความรู้และใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการประสิทธิภาพการทำงาน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่ได้รับการพัฒนาวิชาชีพที่เหมาะสมและทั่วถึงในการจัดการความรู้และกลยุทธ์จะตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงที่ลึกซึ้ง มีความสามารถที่ดีที่สุดในการปรับปรุงข้อมูลโรงเรียน การปฏิรูปกระบวนการ และผู้บริหารโรงเรียนที่ใช้กลยุทธ์การจัดการความรู้ในการตัดสินใจ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนเพิ่มขึ้น

Calkins (2009 อ้างถึงใน จุฑามาศ พัฒนศิริ, 2560: 84) ศึกษาเรื่อง รูปแบบเศรษฐกิจพอเพียง: ช่วงระยะเวลาที่เหมาะสมที่สุดสำหรับนักวางแผนการพัฒนาท้องถิ่น พบว่า ในปัจจุบันการควบคุมทรัพยากรที่มีอยู่ เศรษฐกิจ และสังคมเป็นความต้องการของบรรดานักวางแผนทางสังคมและเศรษฐกิจ โดยกำหนดเป็นแผน 5 ปี เพื่อการควบคุมปัญหาให้ดีที่สุด การวิเคราะห์รูปแบบความรับผิดชอบทางสังคมมีรูปแบบที่ถูกจำกัดที่จะวิเคราะห์ให้ได้หลากหลาย ด้วยวิธีการลองผิดลองถูกและสังคมได้ถูกละเลยจากการควบคุม นำไปสู่ความล้มเหลวในทางปฏิบัติ มีการคดโกงที่นำไปสู่ความเสี่ยงในกิจกรรมที่หลากหลายทางการค้า การปกครอง การลงทุน การบริโภค การขาย และการผลิต รูปแบบโปรแกรม MOTAD เป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพเพื่อการวิเคราะห์การตัดสินใจที่ซับซ้อน แต่โปรแกรมเหล่านี้ไม่ได้นำไปปรับใช้กับรูปแบบความรับผิดชอบทางสังคมในอดีตที่ผ่านมา รวมทั้งหลักเกณฑ์ทางจริยธรรมเหมือนเช่นที่มีอยู่ในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของประเทศไทย การวิจัยนี้เป็นการศึกษาหาสิ่งที่ดีที่สุด โปรแกรมป้องกันและควบคุมความเสี่ยง และปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ใช้เป็นกรณีศึกษาของตำบลในภาคเหนือของประเทศไทย โดยมีกระบวนการ 7 ขั้นตอนนำไปสู่การตัดสินใจในระดับท้องถิ่น และเหล่านักวางแผนโดยการสร้างแผนระยะ 5 ปี เพื่อการป้องกันสถานการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ การวิเคราะห์ราคาข้าว แผนงานการวัดและตัวชี้วัดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการบูรณาการไปสู่กระบวนการ 7 ขั้นตอน

Danny Unger (2010: 139-156) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงและคุณธรรมของชนชั้นกลาง พบว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (SEP) ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาพรต บรมนาถบพิตร เป็นแนวคิดที่สนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืน และโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติได้ยอมรับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพราะเป็นที่เข้าใจกันว่ามีประโยชน์มากที่สุดในการช่วยคนไทย โดยเฉพาะผู้ที่มิทรัพย์สิ้นพองประมาณในการก้าวไปสู่ตลาดโลกาภิวัตน์

Justin John Shone (2014: 4-5) ได้ศึกษา นโยบายการพัฒนาอย่างยั่งยืนในระดับประเทศ ภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผลการวิจัยพบว่า แนวทางแบบหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และมีการดำเนินการภายใต้รูปแบบของหมู่บ้านตัวอย่าง หรือรูปแบบอื่น ๆ ที่หลากหลายภายใต้ปรัชญาที่ใกล้เคียงกัน โดยนโยบายการวางแผนพัฒนาในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว น้อมนำหลักการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในระดับนโยบาย อย่างไรก็ตามนโยบาย และแนวทางการปฏิบัติยังไม่เชื่อมโยงกันในระดับการบริหารส่วนกลาง ในขณะที่ทัศนคติต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และหลักการภายใต้ปรัชญานี้เป็นไปในเชิงบวกและเป็นที่ยอมรับกันในทุกระดับของรัฐบาลในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในทำนองเดียวกันสาธารณชนและภาคส่วนอื่น ๆ นอกเหนือจากรัฐก็รับรู้ และเห็นด้วยกับหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แม้จะใช้ชื่อเรียกที่แตกต่างกัน เพราะในหลายกรณีก็มีปรัชญาท้องถิ่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใช้อยู่ มาก่อนแล้วด้วย

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษา ให้ประสบผลสำเร็จนั้นต้องประกอบด้วยคุณลักษณะที่เป็นสมรรถนะสำคัญ ดังนี้ 1) การแสดงออกถึงความสนใจและมีส่วนร่วมกับทีมงาน 2) มีภาวะผู้นำในการจัดการองค์การ 3) รักษามาตรฐานของงาน โดยการติดตามอย่างใกล้ชิด 4) ให้แนวทาง กำลังใจและสนับสนุนผู้ร่วมงาน 5) ปรีกษาหารีร่วมกันกับคณะทำงาน ยอมรับความคิดเห็นในการบริหารแบบมีส่วนร่วม 6) ตื่นตัวต่อความเปลี่ยนแปลงด้านนวัตกรรมและพัฒนาปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลที่ต่อต้านสิ่งใหม่ ๆ จนเกิดความสมดุล และ 7) มีประสิทธิผลในการมอบหมายงานและมีความสัมพันธ์กับชุมชน โดยในการพัฒนางานจะต้องดำเนินไปในทางสายกลาง ดังนั้นผู้บริหารควรตระหนักถึงบทบาทและปฏิบัติหน้าที่ให้ครอบคลุมทั้งทุกสมรรถนะ โดยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นพื้นฐานในการพัฒนา เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนให้เพิ่มขึ้น และนำพาสถานศึกษาสู่ความสำเร็จ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. คัดเลือกและรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาต่าง ๆ ดังนี้
 - 1.1 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา
 - 1.2 หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 - 1.3 การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา
 - 1.4 บริบทสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2
 - 1.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. วิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากเอกสารที่รวบรวมไว้ เพื่อกำหนดขอบเขตของเนื้อหา กรอบแนวคิดในการวิจัยและโครงสร้างของเครื่องมือ

3. นำผลการวิเคราะห์ไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2

ขั้นที่ 2 ศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ซึ่งมีรายละเอียดในการดำเนินการ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. แบบแผนการวิจัย
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ
5. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 127 โรงเรียน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 127 คน และครู จำนวน 1,708 คน รวมประชากรทั้งหมด 1,835 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2, 2563)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ปีการศึกษา 2563 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างและวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างตามรายละเอียด ดังนี้

1. แบ่งประชากรออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู
2. กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบจากตารางสำเร็จรูปของ Krejcie และ Morgan (นคร เสรีรักษ์ และภรณ์ ติราชฤทธิ์วิเศษ, 2555: 52-53) ได้กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 97 คน และครู จำนวน 317 คน รวมกลุ่มตัวอย่าง 414 คน
3. สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยจำแนกตามตำแหน่ง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู และจำแนกตามขนาดสถานศึกษา คือ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ แล้วกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของประชากรโดยเทียบบัญญัติไตรยางค์
4. ใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อสุ่มตัวอย่างจากประชากรแต่ละโรงเรียน โดยวิธีจับสลากตามขนาดของกลุ่มตัวอย่าง แสดงรายละเอียด ดังตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามขนาดสถานศึกษา

ขนาดสถานศึกษา	จำนวน โรงเรียน	ประชากร (คน)			กลุ่มตัวอย่าง (คน)		
		ผู้บริหาร	ครู	รวม	ผู้บริหาร	ครู	รวม
สถานศึกษาขนาดเล็ก	55	55	431	486	42	80	122
สถานศึกษาขนาดกลาง	67	67	1,080	1,147	51	200	251
สถานศึกษาขนาดใหญ่	5	5	197	202	4	37	41
รวม	127	127	1,708	1,835	97	317	414

ที่มา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2, 2563. (ณ วันที่ 17 กรกฎาคม 2563)

จากตาราง 1 แสดงการแบ่งกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตำแหน่ง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ดังนี้ ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 42 คน และครู จำนวน 80 คน รวม 122 คน ผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 51 คน และครู จำนวน 200 คน รวม 251 คน ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 4 คน และครู จำนวน 37 คน รวม 41 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 414 คน

แบบแผนการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถาม เพื่อรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยมุ่งศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 มีแบบแผนการวิจัย ดังตาราง 2

ตาราง 2 แบบแผนการวิจัย

ลำดับที่	วัตถุประสงค์การวิจัย	กลุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือ	สถิติ/วิเคราะห์
1	เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหาร ในการพัฒนาสถานศึกษาตาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง ตามความคิดเห็นของ ผู้บริหารและครู โรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสงขลา เขต 2	414 คน	แบบสอบถาม มาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)	ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)
2	เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของ ผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง ตาม ความคิดเห็นของ ผู้บริหารและครู โรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสงขลา เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา	414 คน	แบบสอบถาม มาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)	ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.) ค่า t-test ค่า F-test การทดสอบบราย คู่ด้วยวิธีการ LSD
3	เพื่อรวบรวมปัญหาและ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาท ของผู้บริหารในการพัฒนา สถานศึกษาตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงตาม ความคิดเห็นของผู้บริหาร และครู โรงเรียนสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สงขลา เขต 2	414 คน	แบบสอบถามที่ มีลักษณะ คำถาม ปลายเปิด	การแจกแจง ความถี่

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการวิจัย ใช้สอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ซึ่งประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-list) คือ ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงานและขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามระดับความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ซึ่งมีข้อความครอบคลุมการดำเนินกิจกรรมตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) ของกระทรวงศึกษาธิการที่มีตัวชี้วัด 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา 2) ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 4) ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา 5) ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ

แบบสอบถาม ผู้วิจัยใช้สเกลวัดของลิเคอร์ท (Likert Scale) ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยในแต่ละข้อความมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

5	คะแนน	หมายถึง	การปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
4	คะแนน	หมายถึง	การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
3	คะแนน	หมายถึง	การปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
2	คะแนน	หมายถึง	การปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
1	คะแนน	หมายถึง	การปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Questionnaire) ให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่มีบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประมวลเพื่อกำหนดเป็นโครงสร้างของเครื่องมือและขอบเขตเนื้อหา โดยขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา

3. ดำเนินการสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดของงานวิจัย จากนั้นนำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อให้ข้อเสนอแนะ แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไข

4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขเสร็จแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย

4.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรณรอง ฐิติพรพนิช อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย

4.2 ดร.สุภาพ ลีชาพันธ์ อาจารย์พิเศษ ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลและวิจัยทางการศึกษา

4.3 นางดลพรรณ ทองแดง ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

4.4 ดร.บุญส่ง ทองเอียง อาจารย์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศูนย์การศึกษาสงขลา ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารสถานศึกษา

4.5 นายสมสุข เพชรกาญจน์ ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านคลองนกระทุง ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารสถานศึกษา

5. ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ เป็นการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ให้คะแนน +1 เมื่อแน่ใจว่าวัดได้ตรง

ให้คะแนน 0 เมื่อไม่แน่ใจ

ให้คะแนน -1 เมื่อแน่ใจว่าวัดได้ไม่ตรง

หลังจากนั้นนำคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) (สิทธิ ธีรสรณ์, 2552: 141-142) และคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.60 ไว้ใช้ ผลปรากฏว่าข้อคำถามของแบบสอบถามตอนที่ 2 มีจำนวน 60 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60-1.00 ทุกข้อ แสดงว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ใช้ได้ทั้งหมด

6. นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษา และครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 จำนวน 30 คน ซึ่งจำแนกเป็น ผู้บริหาร จำนวน 10 คน และครู จำนวน 20 คน ดังนี้

6.1 ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 4 คน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 5 คน โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 1 คน

6.2 ครู โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 5 คน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 13 คน โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 2 คน

7. นำแบบสอบถามที่ได้มาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับ โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Coefficient) (ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน, 2551: 72-73) ผลปรากฏว่า ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.97

8. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด เพื่อนำผลมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัยต่อไป

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเพื่อการวิจัย เรื่อง บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความเที่ยงตรงและความน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยนำแบบเสนอโครงการวิจัยและแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือและความสอดคล้องของคำถามเสนอต่อสถาบันวิจัยในมนุษย์มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา เพื่อขอไปรับรองการทำวิจัยในมนุษย์
2. ผู้วิจัยขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 เพื่อขอความอนุเคราะห์และขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ผู้วิจัยนำหนังสือถึงผู้บริหารโรงเรียนเพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ผู้บริหารและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามการวิจัยในครั้งนี้ โดยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์พร้อมแบบสอบถาม แล้วไปรับคืนด้วยตนเอง ตามเวลาที่กำหนด
3. ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่รับคืน โดยเก็บคืนมาจำนวน 414 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 และนำไปใช้วิเคราะห์ข้อมูลและหาค่าทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมด มาดำเนินการจัดทำข้อมูล ดังนี้

1.1 กรอกรหัสแบบสอบถาม และกำหนดตัวแทนค่าข้อมูลในแบบสอบถามแต่ละข้อ

1.2 วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

1.2.1 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้วิธีการวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

1.2.2 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ทำการวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย และแปลความหมายดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554: 209)

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00	หมายถึง	การปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50	หมายถึง	การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50	หมายถึง	การปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50	หมายถึง	การปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง การปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง ใช้สถิติ Independent Samples (t-test) ส่วนการจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานและขนาดสถานศึกษา ใช้สถิติ One-Way ANOVA (F-test) หากพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการ LSD (Least Significant Difference)

2.4 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 3 เกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดกลุ่มคำตอบออกเป็นประเด็นต่าง ๆ แล้ว แจกแจงความถี่ (Frequency) หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาจัดเรียงลำดับในการนำเสนอ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ในข้อที่ 3

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

2.1 สถิติที่ใช้สำหรับหาค่าคุณภาพเครื่องมือ

2.1.1 ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ของเครื่องมือ ใช้ค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) (สิทธิ์ จีรสรณ์, 2552: 141-142)

2.1.2 ค่าความเชื่อมั่น ใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Coefficient) (ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน, 2551: 72-73)

2.2 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

2.2.1 สถิติที่ใช้ในการบรรยายข้อมูลพื้นฐาน

- 1) ค่าความถี่ (Frequency)
- 2) ค่าร้อยละ (Percentage)
- 3) ค่าเฉลี่ย (Mean)
- 4) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2.2.2 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

- 1) ค่า t-test
- 2) ค่า F-test สำหรับวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และหากมีนัยสำคัญทางสถิติจะทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการ LSD (Least Significant Difference)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. สัญลักษณ์ทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
f	แทน	ความถี่
\bar{x}	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน	สถิติทดสอบที
F	แทน	การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว
df	แทน	องศาอิสระ
p	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติ
SS	แทน	ผลรวมของกำลังสองของส่วนเบี่ยงเบน
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยความเบี่ยงเบนกำลังสอง
*	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05
**	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01
***	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .001

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ตามตัวแปรต่าง ๆ ดังนี้

3.1 ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง

3.2 ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

3.3 ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 4 ผลการรวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ประจำปีการศึกษา 2563 จำนวน 414 คน ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามให้ผู้บริหารและครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 จำนวน 414 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามคืน 414 ฉบับ ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ทั้ง 414 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ รายละเอียดดังตาราง 3

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์
ในการทำงานและขนาดสถานศึกษา

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (n = 414)	ร้อยละ
1. ตำแหน่ง		
ผู้บริหารสถานศึกษา	97	23.43
ครู	317	76.57
รวม	414	100.00
2. ประสบการณ์ในการทำงาน		
น้อยกว่า 5 ปี	55	13.29
5-10 ปี	132	31.88
10 ปีขึ้นไป	227	54.83
รวม	414	100.00
3. ขนาดสถานศึกษา		
ขนาดเล็ก	122	29.47
ขนาดกลาง	251	60.63
ขนาดใหญ่	41	9.90
รวม	414	100.00

จากตาราง 3 พบว่า สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งครู จำนวน 317 คน คิดเป็นร้อยละ 76.57 ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 23.43 เมื่อพิจารณาประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงาน 10 ปีขึ้นไป จำนวน 227 คน คิดเป็นร้อยละ 54.83 รองลงมา คือ มีประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 31.88 และมีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปี จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 13.29 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาขนาดของสถานศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่เป็นสถานศึกษาขนาดกลาง จำนวน 251 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 60.63 รองลงมาเป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 122 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 29.47 และเป็นสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 41 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 9.90 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2

การวิเคราะห์บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปรากฏดังตาราง 4-9

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน

บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ความคิดเห็น (n = 414)		ระดับ
	\bar{x}	S.D.	
1. ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา	4.37	0.38	มาก
2. ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.16	0.51	มาก
3. ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	4.31	0.40	มาก
4. ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา	4.12	0.45	มาก
5. ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ	4.20	0.46	มาก
รวมเฉลี่ย	4.23	0.33	มาก

จากตาราง 4 พบว่า บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.23$, S.D. = 0.33) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ($\bar{x} = 4.37$, S.D. = 0.38) รองลงมา คือ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ($\bar{x} = 4.31$, S.D. = 0.40) ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ ($\bar{x} = 4.20$, S.D. = 0.46) ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.16$, S.D. = 0.51) และด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ($\bar{x} = 4.12$, S.D. = 0.40) ตามลำดับ

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 โดยภาพรวมและรายข้อ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา

ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา	ความคิดเห็น (n = 414)		ระดับ
	\bar{x}	S.D.	
1. มีการกำหนดนโยบายด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ และหลักสูตรสถานศึกษา ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้	4.34	0.59	มาก
2. มีโครงการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา ครอบคลุมทุกกลุ่มงาน	4.33	0.67	มาก
3. มีการประชุม ชี้แจง การนำนโยบาย/โครงการสู่การปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษาให้บุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบ	4.48	0.58	มาก
4. มีโครงการ/กิจกรรม ด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่กิจกรรมการเรียน การสอนทุกระดับชั้น	4.55	0.57	มากที่สุด
5. มีการเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดทำแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมด้านวิชาการที่ส่งเสริมการประยุกต์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	4.54	0.58	มากที่สุด
6. มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ครู นักเรียนและบุคลากรให้มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.50	0.59	มาก
7. มีการวางแผนการบริหารจัดการงบประมาณของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและผลที่เกิดขึ้นในระยะยาว	4.36	0.61	มาก
8. มีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบ การใช้/ดูแล/รักษา/ปรับปรุงอาคารสถานที่และแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา และมีการบำรุงสภาพแวดล้อมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ใช้ประโยชน์ได้นานและคุ้มค่า	4.56	0.55	มากที่สุด

ตาราง 5 (ต่อ)

ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา	ความคิดเห็น (n = 414)		ระดับ
	\bar{x}	S.D.	
9. มีการประสานงานกับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงให้เกิดกับผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ	4.28	0.59	มาก
10. มีการติดตามผลการดำเนินงานตามนโยบายและโครงการที่ขับเคลื่อนด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา	4.27	0.58	มาก
11. มีการติดตามผลด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่กิจกรรมการเรียนการสอน และนำผลการติดตามไปพัฒนา/ปรับปรุงการดำเนินงาน	4.04	0.57	มาก
12. มีการติดตามผลการดำเนินงานตามแผนงบประมาณของสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและนำผลการติดตามไปพัฒนา/ปรับปรุงการดำเนินงาน	4.14	0.54	มาก
รวมเฉลี่ย	4.37	0.38	มาก

จากตาราง 5 พบว่า บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.37$, S.D. = 0.38) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบ การใช้/ดูแล/รักษา/ปรับปรุงอาคารสถานที่และแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา และมีการบำรุงสภาพแวดล้อมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ใช้ประโยชน์ได้นานและคุ้มค่า ($\bar{x} = 4.56$, S.D. = 0.55) รองลงมาคือ มีโครงการ/กิจกรรม ด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่กิจกรรมการเรียน การสอนทุกระดับชั้น ($\bar{x} = 4.55$, S.D. = 0.57) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการติดตามผลด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่กิจกรรมการเรียนการสอน และนำผลการติดตามไปพัฒนา/ปรับปรุงการดำเนินงาน ($\bar{x} = 4.04$, S.D. = 0.57)

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 โดยภาพรวมและรายข้อด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ความคิดเห็น (n = 414)		ระดับ
	\bar{x}	S.D.	
1. มีการประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจและสร้างความตระหนักแก่ครูและบุคลากรถึงจุดมุ่งหมาย หลักการของการจัดทำหลักสูตรที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.31	0.61	มาก
2. มีการอบรมเพื่อให้ความรู้แก่ครูและบุคลากรเกี่ยวกับการจัดทำหน่วยการเรียนรู้/แผนการจัดการเรียนรู้ ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.16	0.72	มาก
3. มีการสนับสนุนให้ครูจัดทำและใช้หน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทุกระดับชั้น และเป็นแบบอย่างให้สถานศึกษาอื่น นำไปปรับใช้ได้	4.29	0.70	มาก
4. มีการส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และทุกระดับชั้น	4.26	0.69	มาก
5. มีการสนับสนุนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และทุกระดับชั้น	4.40	0.61	มาก
6. มีการจัดทำ/พัฒนา แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา และเผยแพร่แหล่งเรียนรู้ ในระดับอำเภอหรือเขตพื้นที่การศึกษาขึ้นไป	4.13	0.74	มาก
7. มีการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ในชุมชน เพื่อนำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง	4.26	0.61	มาก

ตาราง 6 (ต่อ)

ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ความคิดเห็น (n = 414)		ระดับ
	\bar{x}	S.D.	
8. มีการจัดแสดงเผยแพร่/ประกวด/แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลงานของนักเรียนที่เกิดจากการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในระดับสถานศึกษา/เขตพื้นที่/จังหวัด/ประเทศ	3.90	0.77	มาก
9. มีการสนับสนุนให้ครูศึกษา/วิเคราะห์/วิจัย เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	3.94	0.67	มาก
10. มีการส่งเสริมให้ครูจัดทำเครื่องมือวัดผลและประเมินผลที่หลากหลายและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของแผนการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.14	0.70	มาก
11. มีการรายงานผลการประเมิน และนำมาพัฒนา/ปรับปรุง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.11	0.66	มาก
12. มีการนิเทศ/ติดตาม/ประเมินผล การใช้หลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและนำผลการติดตามไปพัฒนา/ปรับปรุง อย่างสม่ำเสมอ	4.08	0.62	มาก
รวมเฉลี่ย	4.16	0.51	มาก

จากตาราง 6 พบว่า บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.16$, S.D. = 0.51) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการสนับสนุนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และทุกระดับชั้น ($\bar{x} = 4.40$, S.D. = 0.61) รองลงมาคือ มีการประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจและสร้างความตระหนักแก่ครูและบุคลากรถึงจุดมุ่งหมาย หลักการของการจัดทำหลักสูตรที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{x} = 4.31$, S.D. = 0.61) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการจัดแสดงเผยแพร่/ประกวด/แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลงานของนักเรียนที่เกิดจากการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในระดับสถานศึกษา/เขตพื้นที่/จังหวัด/ประเทศ ($\bar{x} = 3.90$, S.D. = 0.77)

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 โดยภาพรวมและรายชื่อด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	ความคิดเห็น (n = 414)		ระดับ
	\bar{x}	S.D.	
1. มีการจัดกิจกรรมแนะแนว จนทำให้ผู้เรียนรู้จักศักยภาพของตนเอง สามารถเลือกประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อเพื่อให้มีชีวิตก้าวหน้าไปได้อย่างสมดุ	4.23	0.63	มาก
2. มีการจัดระบบดูแลช่วยเหลือ และให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียนเพื่อให้สามารถแก้ปัญหาของตนเองได้อย่างเหมาะสม เป็นเหตุเป็นผลตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.33	0.56	มาก
3. มีการสนับสนุนให้บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในระบบดูแลช่วยเหลือและให้คำปรึกษาผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนแก้ปัญหาและพัฒนาตนเองได้ จนเห็นผลประจักษ์	4.41	0.58	มาก
4. มีแผนงาน/โครงการ และผู้รับผิดชอบในการส่งเสริมกิจกรรมนักเรียน ที่สนับสนุนให้ผู้เรียนอยู่อย่างพอเพียง และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา	4.38	0.63	มาก
5. มีการจัดกิจกรรมลูกเสือ/เนตรนารี/กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษา/ชุมชน/สังคม	4.57	0.55	มากที่สุด
6. มีการส่งเสริมให้จัดชุมนุม/ชมรมที่หลากหลาย เช่น จัดตั้งชมรมจิตอาสา ชุมนุมอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ชุมนุมรักสิ่งแวดล้อม ฯลฯ และขยายผลสู่ชุมชน/สังคม	4.35	0.68	มาก
7. มีการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น/ศิลปวัฒนธรรม/ประเพณีท้องถิ่น/หลักคำสอนทางศาสนา ในการจัดกิจกรรมนักเรียน จนส่งผลให้ผู้เรียนเห็นคุณค่า และร่วมเชิดชูภูมิปัญญาท้องถิ่น/ศิลปวัฒนธรรม/ประเพณีท้องถิ่น/หลักคำสอนทางศาสนาที่ตนนับถือ	4.41	0.57	มาก

ตาราง 7 (ต่อ)

ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	ความคิดเห็น (n = 414)		ระดับ
	\bar{x}	S.D.	
8. มีการจัดกิจกรรมที่สนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดจิตอาสา และมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่หลากหลาย สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และครอบคลุมทุกระดับชั้น	4.51	0.57	มากที่สุด
9. มีการเผยแพร่ผลงานของนักเรียนที่เกิดจากการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ชุมชน	4.25	0.69	มาก
10. มีการประสานกับชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	3.71	0.78	มาก
11. มีการติดตามผลการจัดกิจกรรมแนะแนว/ระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและนำผลการติดตามไปพัฒนา/ปรับปรุงการดำเนินงาน	4.37	0.61	มาก
12. มีการติดตามผลการจัดกิจกรรมนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและนำผลการติดตามไปพัฒนา/ปรับปรุงการดำเนินงาน	4.16	0.56	มาก
รวมเฉลี่ย	4.31	0.40	มาก

จากตาราง 7 พบว่า บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.31$, S.D. = 0.40) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการจัดกิจกรรมลูกเสือ/เนตรนารี/กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษา/ชุมชน/สังคม ($\bar{x} = 4.57$, S.D. = 0.55) รองลงมา คือ มีการจัดกิจกรรมที่สนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดจิตอาสาและมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่หลากหลาย สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและครอบคลุมทุกระดับชั้น ($\bar{x} = 4.51$, S.D. = 0.57) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการประสานกับชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{x} = 3.71$, S.D. = 0.78)

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 โดยภาพรวมและรายข้อ ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา

ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา	ความคิดเห็น (n = 414)		ระดับ
	\bar{x}	S.D.	
1. มีแผนงาน/โครงการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา เพื่อให้ครูมีความรู้เข้าใจและตระหนักในคุณค่าของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.13	0.68	มาก
2. มีการประชุม/อบรม/สัมมนา ศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตและปฏิบัติหน้าที่	4.08	0.74	มาก
3. มีการนำความรู้ที่ได้จากการประชุม/อบรม/สัมมนา ศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้ มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคลากรในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา	4.06	0.74	มาก
4. มีการส่งเสริมให้บุคลากรแสวงหาความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผ่านช่องทางวิธีการต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ	4.09	0.71	มาก
5. มีการให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ชีวิตอย่างเหมาะสม การลดละเลิกอบายมุข การดำรงตนเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม แก่คณะครู บุคลากรและนักเรียน โดยผู้บริหารสถานศึกษา	4.26	0.61	มาก
6. มีการยกย่องครูและบุคลากรที่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.10	0.71	มาก
7. มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการดำเนินชีวิตให้ไปสู่แนวทางที่ดีกว่าเดิม เช่น การประหยัด การออม การมีวินัย การใช้ชีวิตโดยไม่ประมาท การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ฯลฯ ให้แก่บุคลากรของสถานศึกษา	4.36	0.61	มาก
8. มีการขยายผลการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติหน้าที่ให้ไปสู่แนวทางที่ดีกว่าเดิม ให้แก่บุคคลในครอบครัวและชุมชน	4.09	0.67	มาก

ตาราง 8 (ต่อ)

ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา	ความคิดเห็น (n = 414)		ระดับ
	\bar{x}	S.D.	
9. มีการวางแผนร่วมกันระหว่างผู้บริหารและคณะครู ในการนิเทศ ติดตาม การนำหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา	4.08	0.66	มาก
10. มีการติดตามผลการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม พัฒนาบุคลากรเพื่อส่งเสริมการดำเนินชีวิตและ ปฏิบัติหน้าที่ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง	4.06	0.75	มาก
11. มีการนำผลการติดตามมาพัฒนา/ปรับปรุง การดำเนินโครงการ/กิจกรรมพัฒนาบุคลากร เพื่อส่งเสริมการดำเนินชีวิตและปฏิบัติหน้าที่ตาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้ได้ผลดียิ่งขึ้น	4.10	0.74	มาก
12. มีการขยายผลและเผยแพร่ การดำเนินชีวิตและ ปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจของบุคลากรตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยวิธีการที่ หลากหลาย แก่บุคลากรทั้งภายในและภายนอก สถานศึกษา	4.03	0.65	มาก
รวมเฉลี่ย	4.12	0.45	มาก

จากตาราง 8 พบว่า บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ด้านการพัฒนา บุคลากรของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.12$, S.D. = 0.45) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการดำเนินชีวิตให้ไปสู่แนวทางที่ดีกว่าเดิม เช่น การประหยัด การออม การมีวินัย การใช้ชีวิตโดยไม่ประมาท การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ฯลฯ ให้แก่บุคลากรของสถานศึกษา ($\bar{x} = 4.36$, S.D. = 0.61) รองลงมาคือ มีการให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ชีวิต อย่างเหมาะสม การลดละเลิกอบายมุข การดำรงตนเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมแก่คณะครู บุคลากรและ นักเรียนโดยผู้บริหารสถานศึกษา ($\bar{x} = 4.26$, S.D. = 0.61) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการขยายผล และเผยแพร่ การดำเนินชีวิตและปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจของบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงด้วยวิธีการที่หลากหลาย แก่บุคลากรทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ($\bar{x} = 4.03$, S.D. = 0.65)

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 โดยภาพรวมและรายข้อ ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ

ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ	ความคิดเห็น (n = 414)		ระดับ
	\bar{x}	S.D.	
1. สถานศึกษามีอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมที่สะอาด เป็นระเบียบ ร่มรื่น ปลอดภัย และเอื้อต่อการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.37	0.65	มาก
2. ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้องเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้คุณธรรมนำความรู้ในการดำเนินชีวิต	4.34	0.60	มาก
3. บุคลากรของสถานศึกษามากกว่าร้อยละ 50 มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้	4.24	0.73	มาก
4. บุคลากรของสถานศึกษามากกว่าร้อยละ 25 เป็นแบบอย่างในการวางแผนการใช้จ่ายอย่างพอประมาณ ไม่เกินตัว และมีการออมทรัพย์ตามศักยภาพของตน	4.25	0.72	มาก
5. บุคลากรของสถานศึกษามากกว่าร้อยละ 25 มีส่วนร่วมในการดูแลการใช้ประโยชน์จากสาธารณสมบัติ เช่น น้ำ ไฟฟ้า ต้นไม้ และเป็นแบบอย่างในการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า	4.25	0.74	มาก
6. บุคลากรของสถานศึกษามากกว่าร้อยละ 25 มีอุปนิสัยเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปัน บริจาค ทำบุญตามความเชื่อทางศาสนาและมีส่วนร่วมในการทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมอย่างสม่ำเสมอ	4.23	0.72	มาก
7. บุคลากรของสถานศึกษามากกว่าร้อยละ 25 รู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างประหยัดและคุ้มค่า ตลอดจนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ฟื้นฟูสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติในสถานศึกษาและชุมชน	4.21	0.69	มาก

ตาราง 9 (ต่อ)

ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ	ความคิดเห็น (n = 414)		ระดับ
	\bar{x}	S.D.	
8. ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามมาตรฐานการเรียนรู้หลักเศรษฐกิจพอเพียงของแต่ละระดับชั้น	4.19	0.69	มาก
9. ผู้เรียนอย่างน้อยห้องละ 1 คน เป็นแบบอย่างในการมีวินัยเรื่องการใช้จ่าย มีการออมทรัพย์ และเป็นแบบอย่างในการมีส่วนร่วมช่วยเหลือการใช้ประโยชน์จากสาธารณะสมบัติอย่างประหยัดและคุ้มค่า	4.35	0.63	มาก
10. ผู้เรียนอย่างน้อยห้องละ 1 คน เป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตประจำวันโดยไม่สร้างความเดือดร้อนให้ตัวเองและผู้อื่น และเป็นแบบอย่างในการแบ่งปัน การทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม	4.13	0.79	มาก
11. ผู้เรียนอย่างน้อยห้องละ 1 คน เป็นแบบอย่างในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างประหยัดและคุ้มค่า มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติในสถานศึกษา และชุมชน	4.02	0.86	มาก
12. ผู้เรียนอย่างน้อยห้องละ 1 คน มีส่วนร่วมในการรณรงค์ให้สถานศึกษา ชุมชน สังคม ดำเนินการสืบทอด สานต่อ รักษาวัฒนธรรมไทย มรดกชุมชน สังคม และประเทศชาติ	3.86	0.76	มาก
รวมเฉลี่ย	4.20	0.46	มาก

จากตาราง 9 พบว่า บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.20$, S.D. = 0.46) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษามีอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมที่สะอาด เป็นระเบียบ ร่มรื่นปลอดภัย และเอื้อต่อการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{x} = 4.37$, S.D. = 0.65) รองลงมาคือ ผู้เรียนอย่างน้อยห้องละ 1 คน เป็นแบบอย่างในการมีวินัยเรื่องการใช้จ่าย มีการออมทรัพย์ และเป็นแบบอย่างในการมีส่วนร่วมช่วยเหลือการใช้ประโยชน์จากสาธารณะสมบัติอย่างประหยัดและคุ้มค่า ($\bar{x} = 4.35$, S.D. = 0.63) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้เรียนอย่างน้อยห้องละ 1 คน มีส่วนร่วมใน

การรณรงค์ให้สถานศึกษา ชุมชน สังคม ดำเนินการสืบทอด สานต่อ รักษาวัฒนธรรมไทย มรดกชุมชน สังคม และประเทศชาติ ($\bar{x} = 3.86$, S.D. = 0.76)

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา

3.1 ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมและรายด้าน ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยใช้สถิติการทดสอบที (t-test) ปรากฏดังตาราง 10

ตาราง 10 ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมและรายด้าน

บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนา สถานศึกษาตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง	ตำแหน่ง				t	Sig
	ผู้บริหาร (n=97)		ครู (n=317)			
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.		
1. ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา	4.38	0.35	4.36	0.40	0.266	.791
2. ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรม การเรียนรู้	4.11	0.47	4.18	0.52	-1.128	.260
3. ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	4.25	0.37	4.32	0.41	-1.659	.098
4. ด้านการพัฒนาบุคลากรของ สถานศึกษา	4.44	0.37	4.02	0.43	9.315	.000***
5. ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ	4.24	0.37	4.19	0.49	1.013	.312
รวมเฉลี่ย	4.28	0.31	4.22	0.33	1.730	.084

*** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตาราง 10 พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ส่วนด้านการบริหารจัดการ

สถานศึกษา ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและด้าน ผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

3.2 ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน ผู้วิจัยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (F-test) หากพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ จะทำการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการ LSD ปรากฏดังตาราง 11

ตาราง 11 ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา สงขลา เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวม และรายด้าน

บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนา					
สถานศึกษาตามหลักปรัชญา	SS	df	MS	F	Sig
ของเศรษฐกิจพอเพียง					
1. ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา					
ระหว่างกลุ่ม	1.62	2	0.81	5.61	.004**
ภายในกลุ่ม	59.47	411	0.15		
รวม	61.09	413			
2. ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้					
ระหว่างกลุ่ม	1.69	2	0.85	3.34	.036*
ภายในกลุ่ม	103.99	411	0.25		
รวม	105.68	413			
3. ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน					
ระหว่างกลุ่ม	0.90	2	0.45	2.83	.060
ภายในกลุ่ม	64.88	411	0.16		
รวม	65.78	413			
4. ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา					
ระหว่างกลุ่ม	3.63	2	1.82	9.15	.000***
ภายในกลุ่ม	81.54	411	0.20		
รวม	85.17	413			

ตาราง 11 (ต่อ)

บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนา						
สถานศึกษาตามหลักปรัชญา	SS	df	MS	F	Sig	
ของเศรษฐกิจพอเพียง						
5. ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ						
ระหว่างกลุ่ม	3.29	2	1.64	8.02	.000***	
ภายในกลุ่ม	84.28	411	0.21			
รวม	87.57	413				
ภาพรวม						
ระหว่างกลุ่ม	0.80	2	0.40	3.69	.026*	
ภายในกลุ่ม	44.25	411	0.11			
รวม	45.04	413				

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

*** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตาราง 11 พบว่า ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้อุ้ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา และด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 จึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการ LSD ปรากฏดังตาราง 12

ตาราง 12 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการ LSD เกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ประสบการณ์	ประสบการณ์		
		น้อยกว่า 5 ปี	5-10 ปี	10 ปีขึ้นไป
ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา	น้อยกว่า 5 ปี	-	-.2039**	-.1351*
	5-10 ปี	.2039**	-	.0689
	10 ปี ขึ้นไป	.1351*	-.0689	-
ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	น้อยกว่า 5 ปี	-	-.1587*	-.0286
	5-10 ปี	.1587*	-	.1301*
	10 ปี ขึ้นไป	.0286	-.1301*	-
ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา	น้อยกว่า 5 ปี	-	-.0593	-.2265**
	5-10 ปี	.0593	-	-.1671**
	10 ปี ขึ้นไป	.2265**	.1671**	-
ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ	น้อยกว่า 5 ปี	-	.0206	-.1641*
	5-10 ปี	-.0206	-	-.1847***
	10 ปี ขึ้นไป	.1641*	.1847***	-
ภาพรวม	น้อยกว่า 5 ปี	-	-.1105*	-.1339**
	5-10 ปี	.1105*	-	-.0234
	10 ปี ขึ้นไป	.1339**	.0234	-

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

*** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตาราง 12 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการ LSD เกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวม มีความแตกต่างจำนวน 2 คู่ คือ ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปี กับ 5-10 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปี กับ 10 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา มีความแตกต่างกันจำนวน 2 คู่ คือ ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปี กับ 5-10 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปีกับ 10 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีความแตกต่างกันจำนวน 2 คู่ คือ ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปี กับ 5-10 ปี และผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี กับ 10 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา มีความแตกต่างกันจำนวน 2 คู่ คือ ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปี กับ 10 ปีขึ้นไป และ ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี กับ 10 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ มีความแตกต่างกันจำนวน 2 คู่ คือ ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปี กับ 10 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี กับ 10 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

3.3 ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน ผู้วิจัยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (F-test) หากพบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการ LSD ปรากฏดังตาราง 13

ตาราง 13 ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน

บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนา					
สถานศึกษาตามหลักปรัชญา	SS	df	MS	F	Sig
ของเศรษฐกิจพอเพียง					
1. ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา					
ระหว่างกลุ่ม	2.69	2	1.34	9.45	.000***
ภายในกลุ่ม	58.40	411	0.14		
รวม	61.09	413			
2. ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้					
ระหว่างกลุ่ม	0.18	2	0.09	0.34	.712
ภายในกลุ่ม	105.51	411	0.26		
รวม	105.68	413			
3. ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน					
ระหว่างกลุ่ม	1.66	2	0.83	5.33	.005**
ภายในกลุ่ม	64.11	411	0.16		
รวม	65.78	413			
4. ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา					
ระหว่างกลุ่ม	2.21	2	1.10	5.46	.005**
ภายในกลุ่ม	82.96	411	0.20		
รวม	85.17	413			
5. ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ					
ระหว่างกลุ่ม	5.62	2	2.81	14.09	.000***
ภายในกลุ่ม	81.94	411	0.20		
รวม	87.57	413			
ภาพรวม					
ระหว่างกลุ่ม	1.37	2	0.69	6.45	.002**
ภายในกลุ่ม	43.67	411	.011		
รวม	45.04	413			

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

*** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตาราง 13 พบว่า ผู้บริหารและครูที่อยู่ในสถานศึกษาที่มีขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา และด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 จึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการ LSD ปรากฏดังตาราง 14

ตาราง 14 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการ LSD เกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนา สถานศึกษาตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง	ขนาด สถานศึกษา	ขนาดสถานศึกษา		
		ขนาด เล็ก	ขนาด กลาง	ขนาด ใหญ่
ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา	ขนาดเล็ก	-	-.1752***	-.1850**
	ขนาดกลาง	.1752***	-	-.0098
	ขนาดใหญ่	.1850**	.0098	-
ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	ขนาดเล็ก	-	-.1399**	-.1325
	ขนาดกลาง	.1399**	-	.0075
	ขนาดใหญ่	.1325	-.0075	-
ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา	ขนาดเล็ก	-	-.0972	.1314
	ขนาดกลาง	.0972	-	.2286**
	ขนาดใหญ่	-.1314	-.2286**	-
ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ	ขนาดเล็ก	-	-.1941***	.1309
	ขนาดกลาง	.1941***	-	.3250***
	ขนาดใหญ่	-.1309	-.3250***	-
ภาพรวม	ขนาดเล็ก	-	-.1234**	-.0258
	ขนาดกลาง	.1234**	-	.0975
	ขนาดใหญ่	.0258	-.0975	-

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

*** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตาราง 14 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการ LSD เกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมมีความแตกต่างกันจำนวน 1 คู่ คือ ผู้บริหารและครูที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดเล็กกับขนาดกลาง มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา มีความแตกต่างกันจำนวน 2 คู่ คือ ผู้บริหารและครูที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดเล็กกับขนาดกลางมีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และผู้บริหารและครูที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดเล็กกับขนาดใหญ่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีความแตกต่างกันจำนวน 1 คู่ คือ ผู้บริหารและครูที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดเล็กกับขนาดกลางมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา มีความแตกต่างกันจำนวน 1 คู่ คือ ผู้บริหารและครูที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดกลางกับขนาดใหญ่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ มีความแตกต่างกันจำนวน 2 คู่ คือ ผู้บริหารและครูที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดเล็กกับขนาดกลาง และผู้บริหารและครูที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดกลางกับขนาดใหญ่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ตอนที่ 4 ผลการรวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2

การวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ผู้บริหารและครูได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ ซึ่งผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดกลุ่มคำตอบเป็นประเด็นต่าง ๆ แล้วแจกแจงความถี่ (Frequency) ปรากฏดังตาราง 15-19

ตาราง 15 ความถี่ของปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา

ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา	ความถี่ (f) (คน)
ปัญหา	
1. ขาดการสนับสนุนจากองค์กรภายนอกและชุมชน	41
2. ขาดการนิเทศ กำกับ และติดตามผลการดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอน	36
3. สถานศึกษาไม่สามารถเป็นต้นแบบในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้	32
4. บุคลากรไม่ให้ความสำคัญและความร่วมมือในการทำกิจกรรม	25
5. ขาดงบประมาณในการพัฒนากิจกรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	20
6. การย้ายของผู้บริหารหรือผู้รับผิดชอบหลักทำให้การปฏิบัติงานไม่ต่อเนื่อง	9
ข้อเสนอแนะ	
1. ผู้บริหารควรยกระดับความร่วมมือกับองค์กรภายนอกและชุมชน	46
2. ผู้บริหารควรวางแผนการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลเป็นระยะ	38
3. ผู้บริหารควรจัดทำแผนในการพัฒนาที่ชัดเจนเพื่อให้สามารถเป็นแบบอย่างได้	32
4. ผู้บริหารควรปลูกจิตสำนึกให้กับบุคลากรและเป็นแบบอย่างในการทำกิจกรรม	22
5. ผู้บริหารควรของบประมาณสนับสนุนจากองค์กรท้องถิ่นหรือหน่วยงานเอกชน	14
6. ผู้บริหารควรจัดทำคำสั่งให้ครูทุกคนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	8

จากตาราง 15 พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นว่าปัญหาด้านการบริหารจัดการสถานศึกษาที่มีมากที่สุด 3 ลำดับ คือ ขาดการสนับสนุนจากองค์กรภายนอกและชุมชน ($f = 41$) รองลงมา คือ ขาดการนิเทศ กำกับ และติดตามผลการดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอน ($f = 36$) และ สถานศึกษาไม่สามารถเป็นต้นแบบในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้ ($f = 32$) ตามลำดับ

ส่วนข้อเสนอแนะที่มีมากที่สุด 3 ลำดับ คือ ผู้บริหารควรยกระดับความร่วมมือกับองค์กรภายนอกและชุมชน ($f = 46$) รองลงมาคือ ผู้บริหารควรวางแผนการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลเป็นระยะ ($f = 38$) และผู้บริหรควรจัดทำแผนในการพัฒนาที่ชัดเจนเพื่อให้สามารถเป็นแบบอย่างได้ ($f = 32$) ตามลำดับ

ตาราง 16 ความถี่ของปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ความถี่ (f) (คน)
ปัญหา	
1. เวลาเรียนไม่เพียงพอ เนื่องจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรน่า	59
2. การจัดการเรียนรู้ไม่ได้สอดคล้องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทุกวิชา	52
3. การบูรณาการองค์ความรู้ของเศรษฐกิจพอเพียงระหว่างกลุ่มสาระมีน้อยมาก	31
4. ขาดการวางแผนการใช้หลักสูตร ทำให้ครูติดกับดักการสอนแบบเดิม	19
5. นักเรียนสนใจเทคโนโลยีมากกว่าการทำกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียง	17
ข้อเสนอแนะ	
1. ควรบูรณาการกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงนอกเวลาเรียน	54
2. สร้างแรงจูงใจให้ครูจัดการเรียนรู้โดยสอดคล้องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	48
3. จัด PLC เพื่อเชื่อมโยงองค์ความรู้ของเศรษฐกิจพอเพียงระหว่างกลุ่มสาระ	32
4. จัดประชุมวางแผนการใช้หลักสูตร และปรับเปลี่ยนรูปแบบการสอนให้ทันสมัย	17
5. ปรับเปลี่ยนวิธีการสอน สื่อ กิจกรรม ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน	16

จากตาราง 16 พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นว่าปัญหาด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีมากที่สุด 3 ลำดับ คือ เวลาเรียนไม่เพียงพอ เนื่องจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรน่า (f = 60) รองลงมา คือ การจัดการเรียนรู้ไม่ได้สอดคล้องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทุกวิชา (f = 52) และการบูรณาการองค์ความรู้ของเศรษฐกิจพอเพียงระหว่างกลุ่มสาระมีน้อยมาก (f = 31) ตามลำดับ

ส่วนข้อเสนอแนะที่มีมากที่สุด 3 ลำดับ คือ ควรบูรณาการกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงนอกเวลาเรียน (f = 54) รองลงมา คือ สร้างแรงจูงใจให้ครูจัดการเรียนรู้โดยสอดคล้องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (f = 48) และจัด PLC เพื่อเชื่อมโยงองค์ความรู้ของเศรษฐกิจพอเพียงระหว่างกลุ่มสาระ (f = 32) ตามลำดับ

ตาราง 17 ความถี่ของปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	ความถี่ (f) (คน)
ปัญหา	
1. รูปแบบการสอนขาดความหลากหลาย	22
2. นักเรียนยังขาดทักษะการคิด ส่วนมากปฏิบัติจากการเลียนแบบ	15
3. การบูรณาการขาดการเชื่อมโยงที่ชัดเจน ทำให้ไม่เกิดผลเป็นรูปธรรม	8
ข้อเสนอแนะ	
1. ควรนำวิธีการสอนแบบโครงงานมาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนการสอน	20
2. ควรมีสื่อกระตุ้นทักษะการคิด และให้ลงมือปฏิบัติจริงบ่อย ๆ	12
3. จัดกิจกรรมเป็นฐานการเรียนรู้ที่มีการเชื่อมโยงความสัมพันธ์อย่างชัดเจน	7

จากตาราง 17 พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นว่าปัญหาด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่มีมากที่สุด 3 ลำดับ คือ รูปแบบการสอนขาดความหลากหลาย ($f = 22$) รองลงมา คือ นักเรียนยังขาดทักษะการคิด ส่วนมากปฏิบัติจากการเลียนแบบ ($f = 15$) และการบูรณาการขาดการเชื่อมโยงที่ชัดเจน ทำให้ไม่เกิดผลเป็นรูปธรรม ($f = 8$) ตามลำดับ

ส่วนข้อเสนอแนะที่มีมากที่สุด 3 ลำดับ คือ ควรนำวิธีการสอนแบบโครงงานมาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนการสอน ($f = 20$) รองลงมา คือ ควรมีสื่อกระตุ้นทักษะการคิด และให้ลงมือปฏิบัติจริงบ่อย ๆ ($f = 12$) และจัดกิจกรรมเป็นฐานการเรียนรู้ที่มีการเชื่อมโยงความสัมพันธ์อย่างชัดเจน ($f = 7$) ตามลำดับ

ตาราง 18 ความถี่ของปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา

ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา	ความถี่ (f) (คน)
ปัญหา	
1. ขาดการนิเทศ ติดตามผลการปฏิบัติงานของครู	73
2. ขาดการส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	62
3. ไม่มีการสร้างแรงจูงใจให้ครูทำงานเต็มความสามารถ อุทิศเวลาเพื่อองค์กร	50
4. ไม่มีการพัฒนาครูเกี่ยวกับทักษะต่างๆ ด้านเศรษฐกิจพอเพียง	47
5. ไม่สร้างความตระหนักเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	30
6. การกระจายงานด้านเศรษฐกิจพอเพียงไม่ทั่วถึง	24
7. ครูมีความหลากหลาย ทำให้เกิดความแตกต่างทางความคิด	15
8. ครูไม่มีความชำนาญในการจัดทำสื่อและเครื่องมือวัดผลผู้เรียน	11
ข้อเสนอแนะ	
1. ควรมีการนิเทศ ติดตาม ผลการปฏิบัติงานของครูเป็นระยะ	69
2. ควรจัดอบรมการจัดทำแผนบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	60
3. ควรสร้างขวัญและกำลังใจให้ครูทำงานเต็มความสามารถ อุทิศเวลาเพื่อองค์กร	54
4. ควรจัดให้ครูได้ศึกษาดูงาน เพื่อนำแนวทางมาปรับใช้ให้เหมาะสม	41
5. สร้างความตระหนักเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	28
6. ควรมอบหมายให้ครูทุกคนได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียง	22
7. ควรปรับแนวคิดของครู โดยการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม เพื่อให้มีทัศนคติเดียวกัน	13
8. จัดหาแหล่งเรียนรู้ให้ครูศึกษาเกี่ยวกับการจัดทำสื่อและเครื่องมือวัดผลผู้เรียน	9

จากตาราง 18 พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นว่าปัญหาด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาที่มีมากที่สุด 3 ลำดับ คือ ขาดการนิเทศ ติดตามผลการปฏิบัติงานของครู (f = 73) รองลงมา คือ ขาดการส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (f = 62) และไม่มีการสร้างแรงจูงใจให้ครูทำงานเต็มความสามารถ และอุทิศเวลาเพื่อองค์กร (f = 50) ตามลำดับ

ส่วนข้อเสนอแนะที่มีมากที่สุด 3 ลำดับ คือ ควรมีการนิเทศ ติดตาม ผลการปฏิบัติงานของครูเป็นระยะ (f = 69) รองลงมาคือ ควรจัดอบรมการจัดทำแผนบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (f = 60) และควรสร้างขวัญและกำลังใจให้ครูทำงานเต็มความสามารถ อุทิศเวลาเพื่อองค์กร (f = 54) ตามลำดับ

ตาราง 19 ความถี่ของปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ

ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ	ความถี่ (f) (คน)
ปัญหา	
1. ขาดการกระตุ้นให้ผู้เรียนนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้	52
2. ไม่มีการขยายผลสู่ครอบครัวและชุมชนของนักเรียน	35
3. ชุมชนไม่ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาและสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียน	31
4. ขาดงบประมาณในการต่อยอดให้ผู้เรียนนำความรู้ไปประยุกต์ใช้	18
ข้อเสนอแนะ	
1. ส่งเสริมให้นักเรียนนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้	32
2. จัดกิจกรรมขยายผลสู่ครอบครัวและชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่	28
3. จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนผู้ปกครองและชุมชน	16
4. หางบประมาณสนับสนุนผู้เรียนในการต่อยอดสู่อาชีพ	8

จากตาราง 19 พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นว่าปัญหาด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จที่มีมากที่สุด 3 ลำดับ คือ ขาดการกระตุ้นให้ผู้เรียนนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ (f = 52) รองลงมา คือ ไม่มีการขยายผลสู่ครอบครัวและชุมชนของนักเรียน (f = 35) และชุมชนไม่ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาและสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียน (f = 31) ตามลำดับ

ส่วนข้อเสนอแนะที่มีมากที่สุด 3 ลำดับ คือ ส่งเสริมให้นักเรียนนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ (f = 32) รองลงมา คือ จัดกิจกรรมขยายผลสู่ครอบครัวและชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่ (f = 28) และจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนผู้ปกครองและชุมชน (f=16) ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การค้นคว้าอิสระเรื่อง บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 2) เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงานและขนาดสถานศึกษา และ 3) รวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวนโรงเรียน 127 โรงเรียน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบจากตารางสำเร็จรูปของ Krejcie และ Morgan ได้กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 97 คน และครู จำนวน 317 คน รวมกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 414 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นและการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม มี 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นคำถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 60 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 และตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด จำนวน 5 ข้อ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง แล้ววิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการทดสอบรายคู่ ด้วยวิธีการ LSD จากนั้นจึงสรุปและอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

สรุปผล

การค้นคว้าอิสระเรื่อง บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งครู คิดเป็นร้อยละ 76.57 ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา คิดเป็นร้อยละ 23.43 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงาน 10 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 54.83 รองลงมา คือ มีประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.88 และมีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า

5 ปี คิดเป็นร้อยละ 13.29 ส่วนใหญ่อยู่ในสถานศึกษาขนาดกลาง คิดเป็นร้อยละ 60.63 รองลงมา คือสถานศึกษาขนาดเล็ก คิดเป็นร้อยละ 29.47 และสถานศึกษาขนาดใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 9.90

2. บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.23$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ($\bar{x} = 4.37$) รองลงมา คือ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ($\bar{x} = 4.31$) ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ ($\bar{x} = 4.20$) ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.16$) และด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ($\bar{x} = 4.12$) ตามลำดับ

3. ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา สรุปได้ดังนี้

3.1 จำแนกตามตำแหน่ง พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ส่วนด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

3.2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการ LSD พบว่า โดยภาพรวมมีความแตกต่างกันจำนวน 2 คู่ คือ ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปี กับ 5-10 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปี กับ 10 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.3 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารและครูที่อยู่ในสถานศึกษาที่มีขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการ LSD พบว่า โดยภาพรวมมีความแตกต่างกันจำนวน 1 คู่ คือ ผู้บริหารและครูที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดเล็กกับขนาดกลาง มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ผลการรวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 สรุปได้ดังนี้

4.1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นว่าปัญหาที่มีมากที่สุด 3 ลำดับ คือ ขาดการสนับสนุนจากองค์กรภายนอกและชุมชน ($f = 41$) รองลงมา คือ ขาดการนิเทศ กำกับ และติดตามผลการดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอน ($f = 36$) และสถานศึกษาไม่สามารถเป็นต้นแบบในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้ ($f = 32$) ตามลำดับ ส่วนข้อเสนอแนะที่มีมากที่สุด 3 ลำดับ คือ ผู้บริหารควรยกระดับความร่วมมือกับองค์กรภายนอกและชุมชน ($f = 46$) รองลงมา คือ ผู้บริหารควรวางแผนการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลเป็นระยะ ($f = 38$) และผู้บริหารควรจัดทำแผนในการพัฒนาที่ชัดเจนเพื่อให้สามารถเป็นแบบอย่างได้ ($f = 32$) ตามลำดับ

4.2 ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นว่าปัญหาที่มีมากที่สุด 3 ลำดับ คือ เวลาเรียนไม่เพียงพอ เนื่องจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา ($f = 60$) รองลงมา คือ การจัดการเรียนรู้ไม่ได้สอดคล้องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทุกวิชา ($f = 52$) และการบูรณาการองค์ความรู้ของเศรษฐกิจพอเพียงระหว่างกลุ่มสาระมีน้อยมาก ($f = 31$) ตามลำดับ ส่วนข้อเสนอแนะที่มีมากที่สุด 3 ลำดับ คือ ควรบูรณาการกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงนอกเวลาเรียน ($f = 54$) รองลงมา คือ สร้างแรงจูงใจให้ครูจัดการเรียนรู้โดยสอดคล้องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ($f = 48$) และจัด PLC เพื่อเชื่อมโยงองค์ความรู้ของเศรษฐกิจพอเพียงระหว่างกลุ่มสาระ ($f = 32$) ตามลำดับ

4.3 ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นว่าปัญหาที่มีมากที่สุด 3 ลำดับ คือ รูปแบบการสอนขาดความหลากหลาย ($f = 22$) รองลงมาคือ นักเรียนยังขาดทักษะการคิด ส่วนมากปฏิบัติจากการเลียนแบบ ($f = 15$) และการบูรณาการขาดการเชื่อมโยงที่ชัดเจน ทำให้ไม่เกิดผลเป็นรูปธรรม ($f = 8$) ตามลำดับ ส่วนข้อเสนอแนะที่มีมากที่สุด 3 ลำดับ คือ ควรนำวิธีการสอนแบบโครงงานมาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนการสอน ($f = 20$) รองลงมา คือ ควรมีสื่อกระตุ้นทักษะการคิด ($f = 12$) และให้ลงมือปฏิบัติจริงบ่อย ๆ และจัดกิจกรรมเป็นฐานการเรียนรู้ที่มีการเชื่อมโยงความสัมพันธ์อย่างชัดเจน ($f = 7$) ตามลำดับ

4.4 ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นว่าปัญหาที่มีมากที่สุด 3 ลำดับ คือ ขาดการนิเทศ ติดตามผลการปฏิบัติงานของครู ($f = 73$) รองลงมา คือ ขาดการส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ($f = 62$) และไม่มี การสร้างแรงจูงใจให้ครูทำงานเต็มความสามารถ และอุทิศเวลาเพื่อองค์กร ($f = 50$) ตามลำดับ ส่วน ข้อเสนอแนะที่มีมากที่สุด 3 ลำดับ คือ ควรมีการนิเทศ ติดตาม ผลการปฏิบัติงานของครูเป็นระยะ ($f = 69$) รองลงมา คือ ควรจัดอบรมการจัดทำแผนบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ($f = 60$) และควรสร้างขวัญและกำลังใจให้ครูทำงานเต็มความสามารถ อุทิศเวลาเพื่อองค์กร ($f = 54$) ตามลำดับ

4.5 ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นว่าปัญหาที่มีมากที่สุด 3 ลำดับ คือ ขาดการกระตุ้นให้ผู้เรียนนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ ($f = 52$) รองลงมาคือ ไม่มีการขยายผลสู่ครอบครัวและชุมชนของนักเรียน ($f = 35$) และชุมชนไม่ได้มีส่วนร่วม ในการพัฒนาและสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียน ($f = 31$) ตามลำดับ ส่วนข้อเสนอแนะที่มีมากที่สุด 3 ลำดับ คือ ส่งเสริมให้นักเรียนนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ ($f = 32$) รองลงมา คือ

จัดกิจกรรมขยายผลสู่ครอบครัวและชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่ ($f = 28$) และจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนผู้ปกครองและชุมชน ($f = 16$) ตามลำดับ

อภิปรายผล

การค้นคว้าอิสระเรื่อง บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 จากการสรุปผลการวิจัยข้างต้น สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน และด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนทร จงเพียร (2556: 127) เรื่อง การบริหารสถานศึกษาพอเพียงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ซึ่งพบว่า การบริหารสถานศึกษาพอเพียง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นารี คุณวงศ์ (2559: 143) ที่ได้วิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารในการดำเนินงานโรงเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต 3 ซึ่งพบว่า บทบาทของผู้บริหารในการดำเนินงานโรงเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อ รองลงมา คือ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ตามลำดับ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของเพชรประภาร์ ชุมสาย (2559: 107) ที่ได้วิจัยเรื่อง การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ซึ่งพบว่า การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา ด้านการจัดระบบบริหารสถานศึกษา และด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ตามลำดับ

ผลการวิจัยครั้งนี้ เมื่อพิจารณาร่วมกับผลงานวิจัยอื่นที่สอดคล้องกัน จะเห็นได้ว่า บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นศาสตร์ที่รัฐบาลให้ความสำคัญและได้นำมามาเป็นหลักปฏิบัติในการบริหารประเทศ เพื่อสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังจะเห็นได้จากการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบรรจุไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช

2560 แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) เพื่อให้ประชาชนทุกภาคส่วนได้ถือปฏิบัติและนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน จนเกิดเป็นอุปนิสัยพอเพียง ในส่วนของวงการศึกษา นั้น กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานหลักและเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งมีการขับเคลื่อนอย่างเข้มข้นตลอดมา ดังจะเห็นได้จากกระทรวงศึกษาธิการมีการจัดทำหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงและกระจายสู่สถานศึกษาทั่วประเทศ ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2550 หลังจากนั้นมีการจัดประกวดสถานศึกษาพอเพียง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาให้สถานศึกษาสามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการที่เหมาะสมกับบริบทของตนเอง ซึ่งมีการนิเทศ ติดตาม เพื่อประเมินผลการดำเนินงาน ทุกระยะ และกำหนดเป็นแผนยุทธศาสตร์ระยะ 3 ปี ตั้งแต่ปี 2558-2560 โดยมีเป้าหมายให้สถานศึกษาต้องผ่านการประเมินเป็นสถานศึกษาพอเพียงครบทุกแห่ง และให้มีศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับประถมและมัธยมศึกษาครบทุกจังหวัดในปี พ.ศ. 2558 และครบทุกเขตพื้นที่ การศึกษา ภายในปี พ.ศ. 2560 ดังนั้นจึงส่งผลให้หน่วยงานทางการศึกษาทุกสังกัด และผู้บริหารสถานศึกษาทุกเขตพื้นที่ตื่นตัวและให้ความสำคัญกับเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นนโยบายที่ต้องขับเคลื่อนเหมือนกันทั้งประเทศ ไม่ว่าจะอยู่ในสถานศึกษาสังกัดใดก็ตาม ต้องมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและจริงจังเพื่อให้เกิดผลเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน

ในส่วนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 นั้น มีการดำเนินงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาตลอด ตั้งแต่ปีการศึกษา พ.ศ. 2550 และมีสถานศึกษาผ่านการประเมินสถานศึกษาแบบอย่างการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) ครบทุกโรงเรียนในปี พ.ศ. 2559 นอกจากนี้ยังมีโรงเรียนที่สามารถรักษาสภาพและยกระดับให้เป็นสถานศึกษาพอเพียงที่มีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) และเป็นแหล่งเรียนรู้ แหล่งศึกษาดูงานที่มีคุณภาพให้กับสถานศึกษาอื่นในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาสถานศึกษาได้ จึงทำให้การดำเนินงานเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น มีทิศทางและกระบวนการที่ชัดเจน มีแบบอย่างให้สามารถดำเนินงานตามนโยบายได้อย่างถูกต้อง เป็นรูปธรรม ซึ่งจากผลการวิจัยจะเห็นว่าบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารได้กำหนดแบบแผน วิธีการ และขั้นตอนในการปฏิบัติงานไว้อย่างเป็นระบบ เลือกรูปแบบการบริหารที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เพื่อที่จะให้งานนั้นบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ ซึ่งจะต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ เพราะว่าการดำเนินงานต่าง ๆ มิใช่เป็นกิจกรรมที่ผู้บริหารจะกระทำเพียงลำพังคนเดียวได้ แต่ต้องอาศัยผู้ร่วมงานอีกหลายคนที่มีส่วนร่วมในงาานนั้นประสบผลสำเร็จ ซึ่งบุคลากรแต่ละคนก็มีความแตกต่างกันทั้งในด้านสติปัญญา ความสามารถ ความถนัด และความต้องการที่ไม่เหมือนกัน ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะนำเอาเทคนิค วิธีการและกระบวนการที่เหมาะสมมาใช้เพื่อบริหารงานและบริหารทรัพยากรบุคคลให้ลงตัว เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อสถานศึกษาอย่างสูงสุด จากเหตุผลดังกล่าวจะเห็นได้ว่าผู้บริหารมีบทบาทสำคัญมากในการนำพาสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ทรวงพล เจริญคำ (2559: 3) ที่กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่ผู้บริหารนำทรัพยากร คน (Man) งบประมาณ (Money) วัสดุอุปกรณ์

(Materials) และการบริหารจัดการ (Management) มาใช้บนพื้นฐานความเชื่อ วัฒนธรรมองค์กร โดยใช้ภาวะผู้นำ เทคนิคการบริหาร ทั้งศาสตร์และศิลป์มาประยุกต์ใช้ให้การปฏิบัติงานประสบความสำเร็จ ตามเป้าหมายขององค์กรที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

ส่วนในด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนนั้น เป็นไปได้ว่า ผู้บริหารมีการส่งเสริมให้บุคลากร มีการจัดกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี กิจกรรมชุมนุมที่หลากหลาย มีการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอน มีการจัดกิจกรรมที่สนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดจิตอาสา และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน มีการจัดกิจกรรมแนะแนว เพื่อให้ให้นักเรียนได้รู้จักวางแผนชีวิตของตนเอง และมีการนิเทศ ติดตามผลการจัดกิจกรรม เพื่อนำไปพัฒนา ปรับปรุงการดำเนินงานเป็นระยะ จึงทำให้ครูซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการส่งเสริมความรู้ให้แก่ นักเรียน มีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร ส่งผลให้ผลการวิจัยด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในสหวิทยาเขตระยอง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ของ พิชญาดา สิงห์เลิศ (2560: 85-87) ที่พบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเช่นกัน

ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จนั้น เป็นไปได้ว่า ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จึงสามารถถ่ายทอดความรู้ เป็นแบบอย่าง และสร้างความตระหนักให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา โดยเริ่มตั้งแต่การประชุมชี้แจง ร่วมกันวางแผน กำหนดนโยบาย จัดทำแผนงาน โครงการ แต่งตั้งผู้รับผิดชอบ และประสานงานกับชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วม ตลอดจนพัฒนาอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมให้สะอาด เป็นระเบียบ ร่มรื่น ปลอดภัย และเอื้อต่อการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ครูปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะส่งผลให้นักเรียนมีความรู้ มีทักษะ ปฏิบัติตนและดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นนักเรียนอยู่อย่างพอเพียง คือ คิด พูด ทำ อย่างพอประมาณ มีเหตุผลและมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน จากข้อมูลที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ผู้บริหารได้ใช้หลักการสร้างความเข้าใจ และหลักการมีส่วนร่วม เพื่อสร้างพลังในทางบวกและขับเคลื่อนการดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กานต์ อัมพานนท์ (2561: 639) ที่ได้ศึกษาการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ โดยพบว่า องค์ประกอบแห่งความสำเร็จตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงทางความคิด และต้องกำหนดแผนกลยุทธ์ 3 กลยุทธ์ คือ การสร้างความตระหนัก และองค์ความรู้ให้บุคลากรในสถานศึกษา การสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วม และบูรณาการแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริหารแบบ PDCA ดังนั้น เมื่อพิจารณาผลการวิจัยในครั้งนี้และงานวิจัยที่สอดคล้องกัน จึงน่าจะเป็นเหตุผลที่ทำให้ผลการวิจัย ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ อยู่ในระดับมาก

ในด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเช่นกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกระทรวงศึกษาธิการมีการจัดทำหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงและกระจายสู่สถานศึกษาทั่วประเทศ พร้อมทั้งมีการประกวดเพื่อคัดเลือกสถานศึกษาที่สามารถเป็นแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ โดยสถานศึกษาใดก็ตามที่ผ่านเกณฑ์การประเมินจะได้รับประกาศให้เป็นสถานศึกษาพอเพียง ดังนั้นจึงส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาเร่งนำนโยบายสู่การปฏิบัติ เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ความเข้าใจในเรื่อง

หลักการ จุดมุ่งหมายของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถจัดทำหลักสูตรที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ได้อย่างถูกต้อง แล้วนำไปพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงได้อย่างสมบูรณ์ โดยผู้บริหารมีการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตร เพื่อพัฒนา ปรับปรุง และขยายผลจนมีหลักสูตรที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ครอบคลุมทุกกลุ่มสาระและทุกระดับชั้น จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการพาคิด พาทำ สั่งการให้ปฏิบัติ และนิเทศ ติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ทำให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความรู้ ความเข้าใจสามารถจัดทำหลักสูตรบูรณาการได้อย่างถูกต้องและจัดกิจกรรมอย่างมีทิศทาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยในต่างประเทศของ Henry (1979: 177-A อ้างถึงใน ปาริมา ทองดี, 2554: 50) ที่พบว่า บทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร ในโรงเรียนประถมศึกษา รัฐมิสซูรี คือ การนิเทศ การประเมิน การปฏิบัติงาน การพัฒนา และการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินงานต่าง ๆ ประสบผลสำเร็จ เมื่อพิจารณาผลการวิจัยในครั้งนี้จะพบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของนักวิจัยท่านอื่น ๆ หลายท่าน เช่น สุนทร จงเพียร (2556: 129-131) นารี คุณวงศ์ (2559: 143) เพชรประภารัตน์ ชุมสาย (2559: 107) และพิชญาดา สิงห์เลิศ (2560: 85-87) ซึ่งผลการวิจัยของทุกเรื่อง พบว่า บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเช่นกัน

ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษานั้น เป็นไปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาทุกแห่งมีการวางแผนจัดทำโครงการพัฒนาบุคลากรทุกปี เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ โดยจัดอบรม สัมมนา ให้กับบุคลากร รวมทั้งจัดให้ศึกษาดูงานจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติภารกิจหน้าที่ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 มีการกำหนดกลยุทธ์เพื่อสนับสนุนให้สถานศึกษาในสังกัดมีการดำเนินงานด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง และนิเทศติดตามผลการดำเนินงานเป็นระยะ ทำให้ผู้บริหารและครูมีความตระหนัก เห็นคุณค่าและความสำคัญของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแท้จริง จึงทำงานด้วยความมุ่งมั่น ทุ่มเท และเสียสละ เพื่อที่จะสืบสานพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และร่วมกันขับเคลื่อนนโยบายของภาครัฐ ดังนั้นจึงส่งผลให้การวิจัยในครั้งนี้ พบว่า บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารในการดำเนินงานโรงเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ของ นารี คุณวงศ์ (2559: 143) และงานวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในสหวิทยาเขตระยอง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ของ พิชญาดา สิงห์เลิศ (2560: 85-87) ซึ่งผลการวิจัยทั้ง 2 เรื่อง พบว่า บทบาทของผู้บริหารในการดำเนินงานโรงเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

2. การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาแตกต่างกัน ส่วนด้าน

การบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนทร จงเพียร (2556: 128) ที่ทำวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาพอเพียงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 พบว่า การบริหารสถานศึกษาพอเพียงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 เมื่อจำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ล้วนรัตน์ ชัยกิจธนาภรณ์ (2560: 12) ที่ทำวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ซึ่งพบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวมผู้บริหารและครู มีทัศนะไม่แตกต่างกัน

จากผลการวิจัยที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่าบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เมื่อจำแนกตามตำแหน่ง ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น เป็นเรื่องสำคัญในระดับประเทศที่ทุกหน่วยงานและทุกภาคส่วนให้ความสำคัญ ดังจะเห็นได้ว่า หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีบรรจุอยู่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ตลอดจนแผนพัฒนาการศึกษา (พ.ศ. 2563-2565) จังหวัดสงขลา และแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2560-2564 (ฉบับปรับปรุง 2561) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ซึ่งกำหนดไว้เป็นกลยุทธ์หลักของเขตพื้นที่ทุกปี ดังนั้นจึงเป็นไปได้ว่าสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้ผู้บริหารเกิดความตื่นตัวและมีความตระหนักในการบริหารจัดการสถานศึกษาของตนให้อื้อต่อการส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพราะฉะนั้น จึงต้องสร้างการรับรู้และการมีส่วนร่วมกับบุคลากรในสถานศึกษา โดยประชุม/ชี้แจงเพื่อสร้างความเข้าใจและความตระหนัก ร่วมกันวางแผน กำหนดนโยบาย จัดทำแผนงาน/โครงการ แต่งตั้งผู้รับผิดชอบและประสานงานกับชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วม ตลอดจนติดตามผลการดำเนินงานเป็นระยะ ดังนั้นจึงทำให้ครูซึ่งมีการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับผู้บริหารในสถานศึกษาเดียวกันได้รับรู้ เข้าใจขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมในภาพรวมทั้งหมด และมองเห็นบทบาทของผู้บริหารได้อย่างถูกต้องชัดเจน อีกทั้งหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้นเป็นเรื่องที่บุคลากรทุกคนมีการรับรู้ข้อมูลมาจากหลากหลายช่องทาง และมีการนำมาใช้เป็นหลักปฏิบัติอยู่ในชีวิตประจำวันด้วย จึงส่งผลให้การวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน

3. การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานโดยภาพรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา และด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จแตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่มีความแตกต่างกันจำนวน 2 คู่ คือ ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปี กับ 5-10 ปี และ ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปี กับ 10 ปีขึ้นไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง บทบาทการบริหาร

งานวิชาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครูประถมศึกษา ในอำเภอคลองหอยโข่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ของ วิชารัตน์ พรหมจรรย์ (2553: 100) ผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน มีการรับรู้บทบาทของผู้บริหารแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านบริหารหลักสูตร ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และด้านการวัดและประเมินผลแตกต่างกัน โดยใน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานน้อยกว่า 5 ปี มีการรับรู้บทบาท ของผู้บริหารสูงกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน 5-10 ปี ส่วนด้านการวัดและประเมินผล ครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานมากกว่า 10 ปี มีการรับรู้บทบาทของผู้บริหารสูงกว่าครูที่มี ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน 5-10 ปี นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิษญาดา สิงห์เลิศ (2560: 85-87) ที่ได้วิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน ในสหวิทยาเขตระยอง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน โดยครูที่มีประสบการณ์มากมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหาร จัดการสถานศึกษามากกว่าครูที่มีประสบการณ์น้อย

จากผลการวิจัยที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่า ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน โดยผู้ที่มีประสบการณ์มากจะรับรู้ข้อมูล เข้าใจกระบวนการปฏิบัติงานได้ มากกว่าผู้ที่มีประสบการณ์น้อย นั่นคือ ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี กับ 10 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษา ด้านหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงมากกว่าผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์น้อยกว่า 5 ปี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ที่มี ประสบการณ์มากจะผ่านการอบรม สัมมนา ศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่มากกว่าประกอบกับ มีระยะเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ยาวนานกว่าด้วย จึงทำให้เกิดทักษะ เกิดการรับรู้ รับทราบแผนงาน โครงการต่าง ๆ ของโรงเรียนที่มีการปรับเปลี่ยนไป ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการหรือสำนักงานเขตพื้นที่ จึงสามารถสานต่อการทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว ทันเหตุการณ์ เพราะเข้าใจกระบวนการดำเนินงานมาตั้งแต่ต้น และสัมผัส อยู่นานจนเกิดความเชี่ยวชาญ ทำให้มีพฤติกรรมในการสื่อสารเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ได้ดีกว่าคนที่มี ประสบการณ์น้อยหรือเข้ามาสัมผัสเพียงช่วงเวลาสั้น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่า ด้าน การพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา และด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จนั้นมีความแตกต่างสูงกว่าด้าน อื่น ๆ เพราะใน 2 ด้านนี้ บุคลากรที่เข้ามาอยู่นานจะผ่านการประชุม การจัดทำหลักสูตร การจัดทำ หน่วยการเรียนรู้ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ตลอดจนการเผยแพร่ผลงาน การประกวด เพื่อร่วมแลกเปลี่ยน เรียนรู้กับสถานศึกษาอื่นหลายครั้ง ดังนั้นจึงเป็นไปได้ว่าผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี และ 10 ปี ขึ้นไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากกว่าผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปี

4. การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สงขลา เขต 2 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา และด้านผลลัพธ์/ภาพ

ความสำเร็จแตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ มีความแตกต่างกันจำนวน 1 คู่ คือ ผู้บริหารและครูที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดเล็กกับขนาดกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ นารี คุณวงศ์ (2559: 143) ที่ได้วิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารในการดำเนินงานโรงเรียนตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ซึ่งพบว่าบทบาทของ ผู้บริหารในการดำเนินงานโรงเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยผู้บริหารและครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ มีความคิดเห็น ต่อบทบาทของผู้บริหารในการดำเนินงานโรงเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากกว่าโรงเรียน ขนาดกลางและขนาดเล็ก งานวิจัยของ เพชรประภารัตน์ ชุมสาย (2559: 107) ที่ได้วิจัยเรื่อง การจัดการ การศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 17 ซึ่งพบว่า การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และงานวิจัยของ พิษามญูร์ แซ่จัน และสุภาภรณ์ ตั้งดำเนินสวัสดิ์ (2561: 33) ที่ได้วิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 กรุงเทพมหานคร ซึ่งพบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมครูที่อยู่ในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เนื่องจากการจัดการศึกษาตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขึ้นอยู่กับความพร้อมของแต่ละโรงเรียน และการมองเห็นคุณค่าของ ผลที่ได้รับจากการจัดการศึกษา ซึ่งโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่จะมิงบประมาณและบุคลากรมากกว่า โรงเรียนขนาดเล็ก ดังนั้นการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาใช้ในการบริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนขนาดต่าง ๆ จึงแตกต่างกัน

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุภา สังข์สระน้อย (2560: 10) และงานวิจัยของ พิษญาดา สิงห์เลิศ (2560: 85-87) ที่ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับ การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ซึ่งพบว่า โดยภาพรวมสถานศึกษา ที่มีขนาดต่างกัน จะมีการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่พิเศษกับขนาดใหญ่จะมีความพร้อมและมีการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและ ขนาดเล็ก

จากการพิจารณาผลการวิจัยครั้งนี้และผลการวิจัยที่สอดคล้องกันเกี่ยวกับบทบาทของ ผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครู เมื่อจำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกัน อาจเป็นไปได้ว่าสถานศึกษา แต่ละขนาดมีบริบทที่แตกต่างกัน การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงน่าจะขึ้นอยู่กับ บริบทและปัจจัยที่เข้ามาสนับสนุนการดำเนินงาน เช่น จำนวนงบประมาณ จำนวนบุคลากร การมีส่วนร่วม ร่วมของชุมชน สื่อ อุปกรณ์และสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ซึ่งส่วนมากโรงเรียนขนาดกลางและขนาด ใหญ่จะมีความพร้อมกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก ทั้งในด้านงบประมาณ จำนวนบุคลากร การส่งเสริมสนับสนุน

จากชุมชน/เครือข่ายผู้ปกครอง สื่อ อุปกรณ์ และอาคารสถานที่ ประกอบกับโรงเรียนขนาดกลาง และขนาดใหญ่สามารถแต่งตั้งคณะทำงานและมอบหมายให้ครูได้ปฏิบัติงานอย่างชัดเจน ไม่ซ้ำซ้อน สามารถร่วมกันคิด ร่วมกันวางแผนการปฏิบัติงานและออกแบบกิจกรรมได้อย่างหลากหลาย เพราะมีบุคลากรจำนวนมาก รวมทั้งในเรื่องของงบประมาณก็มีเพียงพอที่จะนำไปใช้ขับเคลื่อนการดำเนินงานให้สัมฤทธิ์ผล ไม่ว่าจะเป็นการจัดอบรมให้กับบุคลากร การเชิญวิทยากรจากภายนอกมาให้ความรู้แก่นักเรียน โดยตรง การสนับสนุนให้ครูและนักเรียนได้ศึกษาดูงานจากศูนย์การเรียนรู้ต่าง ๆ เป็นต้น ในเรื่องของสื่อ อุปกรณ์ เครื่องมือต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมก็สามารถจัดหาให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียนได้ หรือสามารถขอรับการสนับสนุนจากชุมชนหรือเครือข่ายผู้ปกครองที่มีความพร้อมได้ ส่วนโรงเรียนขนาดเล็ก วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือต่าง ๆ มีจำนวนจำกัด ไม่เพียงพอ ต้องแบ่งกันใช้ บางครั้งชำรุดเสียหายก็ไม่มีงบประมาณในการซ่อมแซม นอกจากนี้ระบบสาธารณูปโภคต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นระบบน้ำ ระบบไฟ หรือเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ก็สามารถเข้าถึงได้ง่ายกว่า เพราะโดยมาก โรงเรียนจะอยู่ในบริเวณเมืองหรือชานเมือง ซึ่งตรงข้ามกับโรงเรียนขนาดเล็กที่ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในชนบท ทั้งงบประมาณและบุคลากรมีจำนวนจำกัด แต่ก็ต้องปฏิบัติงานให้ครอบคลุมตามขอบข่ายทุกฝ่ายงาน และทุกนโยบายตามที่ทางสำนักงานเขตพื้นที่หรือกระทรวงศึกษาธิการกำหนด ดังนั้นจึงไม่สามารถที่จะทุ่มเทและเอาใจจริงเอาใจกับการดำเนินงานในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเพียงเรื่องเดียวได้ แต่ต้องทำทุก ๆ เรื่อง ตามนโยบายเหมือนกับสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดใหญ่ ดังนั้นจึงอาจจะทำให้ผู้บริหารและครู มองไม่เห็นความเด่นชัดของการดำเนินงานในเรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพราะติดกับ ข้อจำกัดต่าง ๆ ตามที่ได้กล่าวมา จึงน่าจะเป็นเหตุผลที่ทำให้ผู้บริหารและครูที่อยู่ในสถานศึกษาเล็ก มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกับผู้บริหารและครูที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดกลางนั่นเอง

5. ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 อภิปรายผลได้ดังนี้

5.1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา พบว่า ปัญหาที่มีมากที่สุด 3 ลำดับ คือ ขาด การสนับสนุนจากองค์กรภายนอกและชุมชน รองลงมา คือ ขาดการนิเทศ กำกับ และติดตามผลการดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอน และสถานศึกษาไม่สามารถเป็นต้นแบบในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมรภูมิ อ่อนอ่อน (2557: 195) ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขต 38 พบปัญหา คือ ผู้บริหารไม่สามารถเชิญชวนผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานด้านกิจการนักเรียนได้ และไม่สามารถบริหารบุคลากรให้จัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพครบทุกวิชา

ข้อเสนอแนะที่มีมากที่สุด 3 ลำดับ คือ ผู้บริหารควรยกระดับความร่วมมือกับองค์กร ภายนอกและชุมชน รองลงมา คือ ผู้บริหารควรวางแผนการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลเป็นระยะ และผู้บริหารควรจัดทำแผนในการพัฒนาที่ชัดเจนเพื่อให้สามารถเป็นแบบอย่างได้ ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ นารี คุณวงศ์ (2559: 143) ศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้บริหารในการดำเนินงานโรงเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3

พบข้อเสนอแนะ คือ ผู้บริหารควรประสานกับชุมชน องค์กร หน่วยงานต่าง ๆ ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้มีส่วนร่วมส่งเสริมการดำเนินงานในโรงเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยั่งยืน และงานวิจัยของ สมรภูมิ อ่อนอ่อน (2557: 204) ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 38 พบข้อเสนอแนะ คือ ผู้บริหารควรมีการนิเทศ ติดตามการจัดการเรียนการสอน พร้อมทั้งบริหารแบบมีส่วนร่วม

5.2 ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า ปัญหาที่มีมากที่สุด 3 ลำดับ คือ เวลาเรียนไม่เพียงพอ เนื่องจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา รongลงมา คือ การจัดการเรียนรู้ไม่ได้สอดแทรกหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทุกวิชา และการบูรณาการองค์ความรู้ของเศรษฐกิจพอเพียงระหว่างกลุ่มสาระมีน้อยมาก ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากผู้บริหารไม่ได้ใช้ภาวะผู้นำทางการเปลี่ยนแปลงในการบริหารจัดการสถานศึกษา ส่งผลให้ไม่สามารถแก้ปัญหาเรื่องของเวลาในการจัดการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ ประกอบกับผู้บริหารอาจไม่ได้นิเทศ ติดตามกระบวนการจัดการเรียนการสอนของครู ส่งผลให้ครูไม่ได้สอดแทรกและบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอมมิกา มโนคำ และจิระวัฒน์ ญาณโสภณ (2560: 177) ที่ศึกษาเรื่อง การบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษากลุ่มเครือข่ายอุดรพัฒนาการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 พบปัญหา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูยังออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ไม่หลากหลาย นักเรียนไม่ให้ความสำคัญกับการเรียน และครูยังไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล

ข้อเสนอแนะที่มีมากที่สุด 3 ลำดับ คือ ควรบูรณาการกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงนอกเวลาเรียน รongลงมา คือ สร้างแรงจูงใจให้ครูจัดการเรียนรู้โดยสอดแทรกปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และจัด PLC เพื่อเชื่อมโยงองค์ความรู้ของเศรษฐกิจพอเพียงระหว่างกลุ่มสาระ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นารี คุณวงศ์ (2559: 143) ศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้บริหารในการดำเนินงานโรงเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 พบข้อเสนอแนะ คือ ผู้บริหารควรส่งเสริม สนับสนุน ให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่องการเขียนแผนบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการจัดกิจกรรมที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ

5.3 ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พบว่า ปัญหาที่มีมากที่สุด 3 ลำดับ คือ รูปแบบการสอนขาดความหลากหลาย รongลงมา คือ นักเรียนยังขาดทักษะการคิด ส่วนมากปฏิบัติจากการเลียนแบบ และการบูรณาการขาดการเชื่อมโยงที่ชัดเจน ทำให้ไม่เกิดผลเป็นรูปธรรม ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากครูไม่ได้รับการพัฒนาจึงจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรูปแบบเดิม และในการวัดความสามารถของนักเรียน หน่วยงานต้นสังกัดจะพิจารณาจากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานของผู้เรียนเพื่อจัดลำดับให้กับโรงเรียน จึงทำให้การสอนของครูส่วนใหญ่มุ่งเน้นการสอนแบบตัวชี้วัด รวมทั้งเทคนิคการทำข้อสอบมากกว่าการสอนแบบลงมือปฏิบัติ และไม่ได้บูรณาการองค์ความรู้ของแต่ละวิชาเข้าด้วยกัน จึงส่งผลให้นักเรียนขาดทักษะการคิดและมีการปฏิบัติโดยการเลียนแบบแทน

ข้อเสนอแนะที่มีมากที่สุด 3 ลำดับ คือ ควรนำวิธีการสอนแบบโครงงานมาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนการสอน รongลงมา คือ ควรมีสื่อกระตุ้นทักษะการคิด และให้ลงมือปฏิบัติจริงบ่อย ๆ จัดกิจกรรมเป็นฐานการเรียนรู้ที่มีการเชื่อมโยงความสัมพันธ์อย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ

โสภา อำนวยรัตน์ (2563: 83) ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารในการบูรณาการศาสตร์พระราชาด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ พบข้อเสนอแนะ คือ ผู้บริหารควรจัดการอบรมด้านการจัดทำสื่อการเรียนรู้ของครูผู้สอนทุกวิชา มอบหมายให้ครูจัดการเรียนการสอนร่วมกับนักเรียนและวิทยากรภายนอก เชิญปราชญ์ชาวบ้านมาให้ความรู้และสนับสนุนให้บุคลากรไปอบรมกับหน่วยงานภายนอกที่ทันสมัย เพื่อกลับมาถ่ายทอดให้กับบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑามาส พัฒนศิริ (2560: (1)-(2)) ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 พบข้อเสนอแนะ คือ ผู้บริหารควรจัดทำกิจกรรมหรือโครงการที่ส่งเสริมให้นักเรียนอยู่อย่างพอเพียง โดยจัดตั้งเป็นชุมนุมหรือชมรมและนำผลงานมาจัดประกวดเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการออม เช่น จัดตั้งธนาคารโรงเรียน มีการบูรณาการให้มีวิชาเรียนหรือเป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีในครัวเรือน การทำบัญชีรับ-จ่าย ให้นักเรียนนำเสนอผลงานในรูปแบบโครงงานหรือจัดนิทรรศการ เพื่อประเมินการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

5.4 ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา พบว่า ปัญหาที่มีมากที่สุด 3 ลำดับ คือ ขาดการนิเทศ ติดตามผลการปฏิบัติงานของครู รองลงมา คือ ขาดการส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และไม่มีการสร้างแรงจูงใจให้ครูทำงานเต็มความสามารถและอุทิศเวลาเพื่อองค์กร ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากผู้บริหารมีภาระงานหลายด้าน ดังนั้นการนิเทศจึงไม่ได้ปฏิบัติให้ครอบคลุมทุกด้าน แต่จะเน้นที่งานวิชาการเป็นหลัก ประกอบกับการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (Covid-19) จึงทำให้หน่วยงานต้นสังกัดจัดอบรมน้อยลง ส่งผลให้ครูส่วนใหญ่ไม่ได้รับการส่งเสริมในเรื่องการจัดทำแผนบูรณาการ อีกทั้งในการปฏิบัติงานต้องมีการรักษาระยะห่าง ผู้บริหารจึงไม่มีโอกาสเข้ามาปฏิสัมพันธ์เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ครูในการทำงาน

ข้อเสนอแนะที่มีมากที่สุด 3 ลำดับ คือ ควรมีการนิเทศ ติดตาม ผลการปฏิบัติงานของครูเป็นระยะ รองลงมา คือ ควรจัดอบรมการจัดทำแผนบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และควรสร้างขวัญและกำลังใจให้ครูทำงานเต็มความสามารถอุทิศเวลาเพื่อองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมรภูมิ อ่อนอ่อน (2557: 204) ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 38 พบข้อเสนอแนะ คือ ผู้บริหารควรนิเทศ ติดตามการจัดการเรียนการสอน และจัดอบรมให้ความรู้แก่ครู งานวิจัยของ โสภา อำนวยรัตน์ (2563: 84) ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารในการบูรณาการศาสตร์พระราชาด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ พบข้อเสนอแนะ คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรแสวงหาความรู้ โดยการอบรม ศึกษาดูงานเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างสม่ำเสมอ ส่งเสริมให้บุคลากรไปพัฒนานาวิชาชีพและจัดกิจกรรมส่งเสริมการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาวิชาชีพต่อไป

5.5 ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ พบว่า ปัญหาที่มีมากที่สุด 3 ลำดับ คือ ขาดการกระตุ้นให้ผู้เรียนนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ รองลงมา คือ ไม่มีการขยายผลสู่ครอบครัวและชุมชนของนักเรียน และชุมชนไม่ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาและสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียน ทั้งนี้

อาจเป็นผลมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (Covid-19) จึงทำให้ในปีการศึกษา 2563 เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่เพียงพอ ครูผู้สอนส่วนใหญ่เน้นการสอนเนื้อหาเฉพาะวิชาหลัก ดังนั้นจึงขาดการกระตุ้นให้ผู้เรียนนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ ประกอบกับทางโรงเรียนมีความกังวลเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของเชื้อ จึงไม่ได้จัดกิจกรรมเพื่อขยายผลไปสู่ครอบครัวของนักเรียนและชุมชน ดังนั้น ชุมชนจึงไม่มีโอกาสได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียน

ข้อเสนอแนะที่มีมากที่สุด 3 ลำดับ คือ ส่งเสริมให้นักเรียนนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ รองลงมา คือ จัดกิจกรรมขยายผลสู่ครอบครัวและชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่และจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนผู้ปกครองและชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ โสภากำนวรัตน์ (2563: 84) ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารในการบูรณาการศาสตร์พระราชา ด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ พบข้อเสนอแนะ คือ ผู้บริหารควรจัดให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกิจกรรมนักเรียน เพื่อช่วยกันเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ควรติดตามและรายงานผลการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้ชุมชนได้รับทราบ ควรจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาให้เอื้อต่อการเรียนรู้ จัดทำแผนผังแสดงแหล่งเรียนรู้ สถานกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีสถานที่ให้บริการชุมชนหรือหน่วยงานอื่นได้เข้ามาใช้ประโยชน์ร่วมกัน

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ควรส่งเสริมให้มีการอบรมสัมมนา หรือหาแนวทางสนับสนุนให้สถานศึกษามีการบริหารโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้มากขึ้น แม้ว่าผลการวิจัยจะมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก แต่ก็ต้องมีการพัฒนาเพื่อต่อยอดให้เกิดความยั่งยืน โดยเฉพาะด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา เนื่องจากพบว่า มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งบุคลากรนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยผลักดันการดำเนินงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้ประสบผลสำเร็จ

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 และผู้บริหารสถานศึกษา ควรเพิ่มโครงการที่มีการจัดแสดงเผยแพร่/ประกวด/แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลงานของนักเรียนที่เกิดจากการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในระดับสถานศึกษา/เขตพื้นที่/จังหวัด/ประเทศเพิ่มมากขึ้น

1.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 และสถานศึกษาควรจัดสรรงบประมาณเพื่ออบรมเกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึก/ค่านึงถึงคุณค่าของการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสนับสนุนทุนในการศึกษา วิเคราะห์ วิจัยเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่าง

ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เช่น กิจกรรมที่ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่แต่สอดแทรกหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1.4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ควรส่งเสริมการดำเนินงานหรือจัดหาปัจจัยสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขนาดเล็กเพิ่มเติม เพื่อให้มีความพร้อมในการดำเนินกิจกรรมมากขึ้น

1.5 สถานศึกษาควรเพิ่มระบบการประเมิน ติดตาม และนิเทศสำหรับครู เพื่อนำผลที่ได้ไปปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่กิจกรรมการเรียนการสอน

1.6 สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้บุคลากรและนักเรียนมีส่วนร่วมในการรณรงค์ให้สถานศึกษา ชุมชน และสังคม ดำเนินการสืบทอด สานต่อ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์มรดกของชุมชน สังคม และประเทศชาติ

1.7 สถานศึกษาควรมีการประชาสัมพันธ์ทางเว็บไซต์ของโรงเรียน หรือจัดทำเอกสาร คู่มือการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ให้ผู้ปกครอง ชุมชน ได้รับทราบ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ และได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนให้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน

2.2 ควรศึกษารูปแบบของการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนต้นแบบ

2.3 ควรศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จในการบริหารงานบุคคลโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.4 ควรดำเนินการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้กระบวนการวิจัยแบบอื่น เช่น การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

2.5 ควรเพิ่มกลุ่มประชากรที่เก็บข้อมูล เช่น นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง สถานศึกษาแบบอย่างการจัดกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. 18 กุมภาพันธ์ 2551. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2555). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง สถานศึกษาแบบอย่างการจัดกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง “สถานศึกษาพอเพียง 2554”. 24 กรกฎาคม 2555. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2559). การพัฒนาสถานศึกษาทั้งระบบสู่การปฏิรูปการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. เชียงใหม่: สำนักงานการประถมศึกษาเชียงใหม่.
- _____. (2560). แนวทางการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: สำนักส่งเสริมกิจการการศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- กัลลิกา ศรีหาสาร. (2561). “รูปแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่สถานศึกษาพอเพียงที่มีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ.” วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น. 15 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2561), 237-248.
- กานต์ อัมพานนท์. (2561). “ศาสตร์พระราชาสู่ความเป็นเลิศ.” ใน การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 1. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. 1, 630-641.
- ขวัญใจ อุณหวัฒน์ไพบูลย์ ไพรัช วงศ์ยุทธไกร และธนรัตน์ แต้ววัฒนา. (2557). “การเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้วยการบูรณาการเรียนรู้อย่างบูรณาการและแบบบูรณาการ.” วารสารวิชาการอุตสาหกรรมศึกษา. 8 (มกราคม-มิถุนายน 2557), 1-12.
- คณะกรรมการโครงการเฉลิมพระเกียรติของสมานิติบัญญัติแห่งชาติ. (2560). ศาสตร์ของพระราชานำโลกในการพัฒนาอย่างยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- คณะอนุกรรมการส่งเสริมการขับเคลื่อนการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคการเกษตรและชนบท. (2558). คู่มือการขับเคลื่อนการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคการเกษตรและชนบท และด้านความมั่นคง. กรุงเทพมหานคร: อรุณการพิมพ์.
- จารุภา สังข์สระน้อย. (2560). “การบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 โดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.” สิกขวารสารศึกษาศาสตร์. 4(1), 10-19.
- จุฑามาศ พัฒนศิริ. (2560). แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

- ชัยอนันต์ หาญจิต. (2555). การศึกษาความสัมพันธ์ของการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับแนวทางการขับเคลื่อนการศึกษาในประชาคมอาเซียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษาเมืองพัทยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชาคริสต์ เหลืองเจริญ. (2556). การบริหารโดยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา เขตอำเภอคลองใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด. วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เขาวรัช ศิริอำมาต. (2560). การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. สารนิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ณัฐพงษ์ ทองภักดี. (2551). “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงความเป็นมาและความหมาย.” วารสารพัฒนบริหารศาสตร์. 47(1), 1-25.
- ณัฐพจน์ ยืนยง. (2555). ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับคุณภาพชีวิตของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ดวงกมล กิ่งจำปา. (2555). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมงานเทคโนโลยีทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ทรงพล เจริญคำ. (2559). หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โอ เอ พรินติ้งเฮาส์.
- ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน. (2551). การประยุกต์ใช้ SPSS วิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กภาพสิทธิ์: ประสานการพิมพ์.
- ทองดี พิมพ์สาลี. (2558). การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอนางยุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ทิตนา แชมมณี. (2556). “การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา: ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาในการจัดการเรียนรู้.” วารสารราชบัณฑิตยสถาน. 38 (เมษายน-มิถุนายน 2556), 107-204.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2550). องค์การและการบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารทางการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ข้าวฟ่าง.
- นคร เสรีรักษ์ และภรณ์ ติราชภัฏวิเศษ. (2555). วิจัยไม่ใช่เรื่องยาก. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- นารี คุณวงศ์. (2559). บทบาทของผู้บริหารในการดำเนินงานโรงเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- บรรจง ลาวะลี. (2560). “บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคไร้พรมแดน.” วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด. 6 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2560), 206-215.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สุวีริยาสาส์น จำกัด.
- ประภาพรรณ รักเลี้ยง. (2556). หลักทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยพิษณุโลก.
- ปรียานุช ธรรมเปีย. (2555). วิกฤตเศรษฐกิจ 2540 กับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- ปรียานุช พิบูลสรารุช. (2551). “เศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา.” โครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียงสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ (Online). <http://www.bodin.ac.th>, 2 กรกฎาคม 2563.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). การบริหารงานวิชาการ. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริม.
- ปาริณา ทองตื้อ. (2554). ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารคุณภาพทั้งองค์การในการส่งเสริมโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนอำเภอแก่งหางแมว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พิชญาดา สิงห์เลิศ. (2560). การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในสหวิทยาเขตระยอง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 18. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พิชามญช์ แซ่จัน และสุภาภรณ์ ตั้งดำเนินสวัสดิ์. (2561). “การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กรุงเทพมหานคร.” วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต. 14 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2561), 33-50.
- เพชรประภาร์ ชุมสาย. (2559). การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 17. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ภัทรา เรื่องสินภิญญา. (2555). “บัญชีครัวเรือน เรื่องใกล้ตัวที่ถูกลืมข้าม “Home Accounting”.” วารสารวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. 7(1), 20-28.
- มณฑาทิพย์ นามนุ. (2561). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

- มนตรีพิชัย ทรงกิติพพิศาล. (2552). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษาในพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- รัชตา ธรรมเจริญ. (2554). “องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การเป็นโรงเรียนเอกสารสอนศาสนาอิสลามยอดนิยม เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้.” *วารสารศึกษาศาสตร์*. 4 (มิถุนายน-กันยายน 2554), 73-85.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2547). **พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547**. เล่มที่ 121 ตอนที่ 79 ก, หน้า 33-34.
- _____. (2560). **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560**. เล่มที่ 135 ตอนที่ 40 ก, หน้า 19, 77.
- รุ่งทิพา สันติผลธรรม. (2552). **การนำเสนอแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาเอกชน อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ลวิณรัตน์ ชัยกิจธนาภรณ์. (2560). “การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท.” *วารสารศึกษาศาสตร์ มจร คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย*. 5 (มกราคม-มิถุนายน 2560), 1-16.
- วาสนา บุระพา. (2557). **ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานี**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- วิษณุรัตน์ พรหมจรรย์. (2553). **บทบาทการบริหารงานวิชาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครูประถมศึกษาในอำเภอคลองหอยโข่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- วีระยุทธ ชาตะกาญจน์. (2552). **เทคนิคการบริหารสำหรับนักบริหารการศึกษามีอาชีพ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรประภา พงษ์หัตถาศิลป์. (2557). **การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร**. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศศิธรดา แวงไทย. (2559). “บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21.” *วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย*. 6 (มกราคม-มิถุนายน 2559), 7-11.
- ศิริรัตน์ กัลยาณ. (2554). **ปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในเขตคุณภาพการศึกษาที่ 16 ในอำเภอท่าตะเกียบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.

- ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ. (2557). **บทสรุปรายงานวิจัยการถอดบทเรียนและวิเคราะห์อัตลักษณ์ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา**. พฤศจิกายน 2557. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ.
- _____. (2558). **ประกาศศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ เรื่อง ผลการคัดเลือกผลงานของสถานศึกษาพอเพียงที่มีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ ระดับประเทศ (Best Practices) ปี 2558**. 30 ตุลาคม 2558. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ.
- _____. (2559). **ประกาศศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ เรื่อง ผลการคัดเลือกสถานศึกษาพอเพียงที่มีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ ระดับประเทศ (Best Practices) ปี 2559**. 7 ธันวาคม 2559. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ.
- _____. (2560). **ประกาศศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ เรื่อง ผลการคัดเลือกสถานศึกษาพอเพียงที่มีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ ปี 2560 ระดับประเทศ**. 25 ธันวาคม 2560. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ.
- สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2556). **เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการประจำปี 2556 เรื่องยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ 2 ทศวรรษหน้า**. ม.ป.ท.
- สมรภูมิ อ่อนอ่อน. (2557). “แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 38.” **วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ**. 5 (กรกฎาคม 2558), 195-208.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). **ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพมหานคร: 21 เซ็นจูรี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ฟริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2. (2560). **แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2560-2564 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560)**. กันยายน 2560 (เอกสารลำดับที่ 18/2560). สงขลา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2.
- _____. (2561). **รายงานผลการจัดการศึกษาประจำปีงบประมาณ 2561**. (เอกสารลำดับที่ 17/2561). สงขลา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2.
- _____. (2562). **แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2562**. มิถุนายน 2562 (เอกสารลำดับที่ 8/2562). สงขลา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2.
- _____. (2562). **แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2563-2565 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2563)**. พฤศจิกายน 2563 (เอกสารลำดับที่ 15/2562). สงขลา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2.
- _____. (2563). **ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษา** (Online). https://data.bopp-obec.info/emis/school.php?Area_CODE=9002, 2 สิงหาคม 2563.

- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2559). **คู่มือแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- สิทธิ์ ฉีรสรณ์. (2552). **เทคนิคการเขียนรายงานการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนทร จงเพียร. (2556). **การบริหารสถานศึกษาพอเพียงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2549). **ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงพระเจ้าอยู่หัว**. กรุงเทพมหานคร: แสงดาว.
- _____. (2559). **เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ**. กรุงเทพมหานคร: รุ่งอรุณการพิมพ์.
- โสภา อำนวยรัตน์. (2563). “แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารในการบูรณาการศาสตร์พระราชาด้านปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารสถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ.” **ศึกษาศาสตร์สาร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**. 4 (1), 75-87.
- อมรรัตน์ ใจมั่น. (2553). **การศึกษาการบริหารงานโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- อรรวรรณ ป้อมดำ. (2561). **การขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2**. เอกสารวิจัยเสนอต่อโครงการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมแปลกเป้า สพฐ. ปีงบประมาณ 2561. งานวิจัยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- อรรวรรณ แสงดาว. (2562). **การศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการบูรณาการศาสตร์พระราชาด้านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา.
- อารี ทรงกรด. (2560). “การศึกษาสภาพและปัญหาการบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29.” **วารสารบัณฑิตพัฒนสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี**. 4(2), 109-118.
- อำนวยการ พลรักษา. (2556). **ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2**. สารนิพนธ์หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- เอมมิกา มโนคำ และจีระวัฒน์ ญาณโสภณ. (2560). “การบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา กลุ่มเครือข่ายอุดรพัฒนาการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5.” **วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย**. 10 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2560), 177-118.
- Danny Unger. (2010). Sufficiency Economy and the Bourgeois Virtues. **Asian Affairs: An American Review** (Online). <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/00927670903259897?src=recsys>, August 2, 2020.

Derick Meado. (2016). **The Role of the Principal in Schools** (Online). <http://teaching.about.com/od/admin/tp/Role-Of-The-Principal.htm>, August 2, 2020.

Justin John Shone. (2014). **National Sustainable Development Policy Under The Approach Of The Sufficiency Economy Philosophy : A Case Study Of The LAO P.D.R.** Requirements for the Degree of Doctor of Philosophy Program in Environment Development and Sustainability Chulalongkorn University.

บุคลากรกรม

ดลพรรณ ทองแดง. (2563). ตำแหน่งศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2. **สัมภาษณ์**. เมื่อ 28 กุมภาพันธ์ 2563. สัมภาษณ์ที่กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรรณรอง จิตีพรวนิช ตำแหน่ง อาจารย์
สถานที่ทำงาน คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
ผู้เชี่ยวชาญ ด้านภาษาไทย
2. ดร.สุภาพ สิกขาพันธ์ ตำแหน่ง อาจารย์พิเศษ
สถานที่ทำงาน -
ผู้เชี่ยวชาญ ด้านการวัดผลและวิจัยทางการศึกษา
3. นางชลพรรณ ทองแดง ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
สถานที่ทำงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสงขลา เขต 2
ผู้เชี่ยวชาญ ด้านเนื้อหา
4. ดร.บุญส่ง ทองเอียง ตำแหน่ง อาจารย์
สถานที่ทำงาน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ศูนย์การศึกษาสงขลา
ผู้เชี่ยวชาญ ด้านการบริหารสถานศึกษา
5. นายสมสุข เพชรกาญจน์ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการ
สถานที่ทำงาน โรงเรียนบ้านคลองนกระทุง
ผู้เชี่ยวชาญ ด้านการบริหารสถานศึกษา

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ...สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน งานบัณฑิตศึกษา โทร. ๑๖๘๘.....
 ที่...สนส.๑๒๘๓..... วันที่...๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.....
 เรื่อง...ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย.....

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรณรอง จุติพรวนิช

ด้วยนางสาวอ้อย ชูหมื่น รหัส ๖๑6๑๘๘๐๐๒๔ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
 การบริหารการศึกษา (ภาคพิเศษ) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ได้รับการอนุมัติให้ดำเนินการ
 ทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต ๒” โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ
 ดังนี้

อาจารย์ ดร.พรณณี ผุดเกตุ อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

ในการนี้ สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา พิจารณาแล้ว
 เห็นว่าท่านเป็นบุคคลที่มีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ
 ความสอดคล้องคุณภาพเครื่องมือการวิจัยของนักศึกษาราย นางสาวอ้อย ชูหมื่น พร้อมนี้ได้นำส่งเครื่องมือวิจัย
 และแบบตอบรับการเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยมาเพื่อประกอบการพิจารณาด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณาอนุเคราะห์

(อาจารย์วันฉัตร จารุวรรณโน)

ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน

แบบตอบรับการเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

ตามที่งานบัณฑิตศึกษา สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ได้ขอความอนุเคราะห์ให้ข้าพเจ้า ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรณรอง ฐิติพรวนิช เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยของ นางสาวอ้อย ชูหมั่น รหัส ๖๑G๑๘๐๐๒๔ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาคพิเศษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ซึ่งดำเนินการทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต ๒” นั้น ข้าพเจ้าทราบริบายละเอียดดังกล่าวแล้ว และพิจารณา

- ยินดีเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย
- ไม่สามารถเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

(ลงชื่อ).....

(พรณรอง ฐิติพรวนิช)

ตำแหน่ง.....

ผู้ช่วยศาสตราจารย์

หน่วยงาน.....

คณะครุศาสตร์

ที่ อว ๐๖๓๙.๐๓/๘๗๗

สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน
มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ๙๐๐๐๐

๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.สุภาพ สิกขาพันธ์

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบตอบรับการเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วยนางสาวอ้อย ชูหม่น รหัส ๖๑๖๑๘๐๐๒๔ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (ภาคพิเศษ) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ได้รับการอนุมัติให้ดำเนินการทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต ๒” โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ ดังนี้

อาจารย์ ดร.พรรณี ผุดเกตุ อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

ในการนี้ สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นบุคคลที่มีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องคุณภาพเครื่องมือการวิจัยของนักศึกษาราย นางสาวอ้อย ชูหม่น พร้อมนี้ได้นำส่งเครื่องมือวิจัยมาเพื่อประกอบการพิจารณาด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์วันฉัตร จารุวรรณโน)

ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน

งานบัณฑิตศึกษา สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน

โทรศัพท์/โทรสาร ๐ ๗๔๓๓ ๖๔๔๘

<http://bundit.skru.ac.th/>

ผู้ประสานงาน : นางสาวอ้อย ชูหม่น โทร. ๐๘ ๖๒๖๖ ๕๒๗๘

แบบตอบรับการเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

ตามที่งานบัณฑิตศึกษา สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ได้ขอความอนุเคราะห์ให้ข้าพเจ้า ดร.สุภาพ ลิกขาพันธ์ เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยของ นางสาวอ้อย ชูหมั่น รหัส ๖๑6๑๘๐๐๒๔ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา ภาควิเศษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ซึ่งดำเนินการทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต ๒” นั้น ข้าพเจ้าทราบรายละเอียดดังกล่าวแล้ว และพิจารณา

- ยินดีเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย
- ไม่สามารถเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

ที่ อว ๐๖๓๙.๐๓/๙๘๕

สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน
มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ๙๐๐๐๐

๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน นางชลพรรณ ทองแดง ศึกษาในเทศกษานาญการพิเศษ

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบตอบรับการเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วยนางสาวอ้อย ชูหมื่น รหัส ๖๑๖๑๘๐๐๒๔ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (ภาคพิเศษ) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ได้รับการอนุมัติให้ดำเนินการทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต ๒” โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ ดังนี้

อาจารย์ ดร.พรรณี ผุดเกิด อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

ในการนี้ สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา พิจารณาแล้ว เห็นว่าท่านเป็นบุคคลที่มีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องคุณภาพเครื่องมือการวิจัยของนักศึกษาราย นางสาวอ้อย ชูหมื่น พร้อมนี้ได้นำส่งเครื่องมือวิจัยมาเพื่อประกอบการพิจารณาด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์วันฉัตร จารุวรรณโน)

ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน

งานบัณฑิตศึกษา สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน

โทรศัพท์/โทรสาร ๐ ๗๔๓๓ ๖๙๔๘

<http://bundit.skru.ac.th/>

ผู้ประสานงาน : นางสาวอ้อย ชูหมื่น โทร. ๐๘ ๖๒๖๖ ๕๒๗๘

แบบตอบรับการเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

ตามทำงานบัณฑิตศึกษา สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ได้ขอความอนุเคราะห์ให้ข้าพเจ้า นางดลพรรณ ทองแดง เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยของ นางสาวอ้อย ชูหมื่น รหัส ๖๑6๑๘๐๐๒๔ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา ภาควิชาพิเศษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ซึ่งดำเนินการทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต ๒” นั้น ข้าพเจ้าทราบรายละเอียดดังกล่าวแล้ว และพิจารณา

- ยินดีเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย
- ไม่สามารถเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

ที่ อว ๐๖๓๙.๐๓/๘๗๘

สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน
มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ๙๐๐๐๐

๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขออนุญาตคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.บุญส่ง ทองเอียง

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบตอบรับการเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วยนางสาวอ้อย ชูหมื่น รหัส ๒๑G๑๘๐๐๒๔ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (ภาคพิเศษ) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ได้รับการอนุมัติให้ดำเนินการทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต ๒” โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ ดังนี้

อาจารย์ ดร.พรรณี ผุดเกตุ อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

ในการนี้ สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นบุคคลที่มีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องคุณภาพเครื่องมือการวิจัยของนักศึกษาราย นางสาวอ้อย ชูหมื่น พร้อมนี้ได้นำส่งเครื่องมือวิจัยมาเพื่อประกอบการพิจารณาด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตคราะห์ สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์วินฉัตร จารุวรรณโน)

ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน

งานบัณฑิตศึกษา สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน

โทรศัพท์/โทรสาร ๐ ๗๔๓๓ ๖๙๔๘

<http://bundit.skru.ac.th/>

ผู้ประสานงาน : นางสาวอ้อย ชูหมื่น โทร. ๐๘ ๖๒๖๖ ๕๒๗๘

แบบตอบรับการเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

ตามที่งานบัณฑิตศึกษา สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ได้ขอความอนุเคราะห์ให้ข้าพเจ้า ดร.บุญส่ง ทองเอียง เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยของ นางสาวอ้อย ชูหมั่น รหัส ๒๑6๑๘๐๐๒๔ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา ภาคพิเศษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ซึ่งดำเนินการทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต ๒” นั้น ข้าพเจ้าทราบรายละเอียดดังกล่าวแล้ว และพิจารณา

- ยินดีเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย
- ไม่สามารถเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

(ลงชื่อ)..... บุญส่ง

(ดร.บุญส่ง ทองเอียง ..)

ตำแหน่ง..... ผอ. ฝ่ายจัดการศึกษา

หน่วยงาน..... มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา วิทยาเขต

วิทยาเขตตะวันออกเฉียงใต้ วิทยาเขตสงขลา
 วิทยาเขตใต้ อรรถสิทธิ์ ภาณุรัตน์ ประสานงาน
 ชั้น ๓ อาคาร ๓๐๓๓

ที่ อว ๐๖๓๙.๐๓/๙๘๔

สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน
มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ๙๐๐๐๐

๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน นายสมสุข เพชรกาญจน์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านคลองนกระทุง (เรียงราษฎร์อุทิศ ๒)

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบตอบรับการเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วยนางสาวอ้อย ชูหม่น รหัส ๖๑๖๑๘๐๐๒๔ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (ภาคพิเศษ) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ได้รับการอนุมัติให้ดำเนินการทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต ๒” โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ ดังนี้

อาจารย์ ดร.พรณี ผุดเกตุ อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

ในการนี้ สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นบุคคลที่มีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องคุณภาพเครื่องมือการวิจัยของนักศึกษาราย นางสาวอ้อย ชูหม่น พร้อมนี้ได้นำส่งเครื่องมือวิจัยมาเพื่อประกอบการพิจารณาด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์วันฉัตร จารวรรณโน)

ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน

งานบัณฑิตศึกษา สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน

โทรศัพท์/โทรสาร ๐ ๗๔๓๓ ๖๙๔๘

<http://bundit.skru.ac.th/>

ผู้ประสานงาน : นางสาวอ้อย ชูหม่น โทร. ๐๘ ๖๒๖๖ ๕๒๗๘

แบบตอบรับการเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

ตามที่งานบัณฑิตศึกษา สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ได้ขอความอนุเคราะห์ให้ข้าพเจ้า นายสมสุข เพชรกาญจน์ เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยของ นางสาวอ้อย ชูหมุ่น รหัส ๖๑6๑๘๐๐๒๔ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา ภาคพิเศษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ซึ่งดำเนินการทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต ๒” นั้น ข้าพเจ้าทราบรายละเอียดดังกล่าวแล้ว และพิจารณา

- ยินดีเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย
- ไม่สามารถเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

(ลงชื่อ).....

(นายสมสุข เพชรกาญจน์)

ตำแหน่ง.....

ผู้อำนวยการ

หน่วยงาน โรงเรียนบ้านคลองนกกระทุง ต.พ. ๕๖ ๒.

๙

ภาคผนวก ค
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เอกสารรับรองโครงการวิจัย
โดยคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย ด้านการวิจัยในมนุษย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

เลขที่ใบรับรอง : S0072B/2563

ชื่อโครงการ : บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2

รหัสโครงการ : 072

ผู้ยื่นเสนอขอรับรองฯ : นางสาวอ้อย ชูหมื่น

ประเภท : นักศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก : อาจารย์ ดร.พรณี ผุดเกิด

หน่วยงานที่สังกัด : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

เอกสารที่รับรอง : 1. แบบเสนอโครงการวิจัย
2. เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย
3. หนังสือยินยอมตนให้ทำการวิจัย
4. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล
5. ผลสอบเค้าโครงวิทยานิพนธ์

วันที่รับรอง : 6 มกราคม 2564

ขอรับรองว่าโครงการดังกล่าวข้างต้น สามารถดำเนินการวิจัยโดยได้รับการยกเว้นการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

ลงนาม
(ผศ.ดร.คมวิทย์ สิริธรร)
กรรมการและเลขานุการ
คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

ลงนาม
(อาจารย์ ดร.นรงค์ ปิ๋วขวัญ)
ประธาน
คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย ในมนุษย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

หมายเหตุ : จะต้องมีการจัดเก็บข้อมูลหนังสือยินยอมตนในการทำวิจัยให้กับผู้เข้าร่วมโครงการทุกคน

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2

ผู้วิจัย

นางสาวอ้อย ชูหมื่น

นักศึกษาปริญญาโท สาขาบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้สร้างขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย เรื่อง บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 จึงขอความร่วมมือจากท่านในการตอบแบบสอบถาม ซึ่งมี 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถวนภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ผู้วิจัยรับรองว่า จะเก็บข้อมูลนี้ไว้เป็นความลับ การตอบแบบสอบถามนี้จะไม่มีการปฏิบัติงานของท่านแต่อย่างใด จึงขอความกรุณาตอบแบบสอบถามด้วยตัวท่านเองให้ครบทุกข้อและตรงกับสภาพความเป็นจริงมากที่สุด เพื่อนำผลไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติงานของผู้บริหาร ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษาต่อไป

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ที่ท่านให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

นางสาวอ้อย ชูหมื่น

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

๐๖ มี.ค. ๒๕๖๔

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ที่ตรงกับความเป็นจริง

1. สถานภาพตำแหน่ง

- ผู้อำนวยการโรงเรียน/รองผู้อำนวยการโรงเรียน
 ผู้รักษาราชการแทน ในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน
 ครู

2. ประสบการณ์การทำงาน

- น้อยกว่า 5 ปี
 5-10 ปี
 10 ปีขึ้นไป

3. ขนาดของสถานศึกษา

- ขนาดเล็ก (นักเรียน 1-120 คน)
 ขนาดกลาง (นักเรียน 121-600 คน)
 ขนาดใหญ่ (นักเรียน 601-1,500 คน)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2

คำชี้แจง

ข้อความในแบบสอบถามต่อไปนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ซึ่งมี 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา 2) ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 4) ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา และ 5) ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ

ขอให้ท่านพิจารณาเพื่อแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ตามประเด็นที่กำหนดให้ต่อไปนี้ โดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน ซึ่งกำหนดระดับความพึงพอใจหรือเห็นด้วยเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีการปฏิบัติมากที่สุด

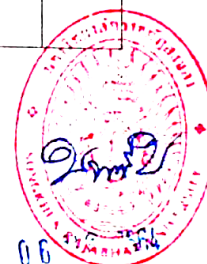
ระดับ 4 หมายถึง มีการปฏิบัติมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีการปฏิบัติปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีการปฏิบัติน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีการปฏิบัติน้อยที่สุด

ข้อ	รายการ	ระดับของการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา						
1	มีการกำหนดนโยบายด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ และหลักสูตรสถานศึกษาทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้					
2	มีโครงการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษาครอบคลุมทุกกลุ่มงาน					

ข้อ	รายการ	ระดับของการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา (ต่อ)						
3	มีการประชุมชี้แจง การนำนโยบาย/โครงการ สู่การปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษาให้บุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบ					
4	มีโครงการ/กิจกรรม ด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่กิจกรรมการเรียนการสอนทุกระดับชั้น					
5	มีการเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผน จัดทำแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมด้านวิชาการที่ส่งเสริมการประยุกต์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดการเรียนการสอน					
6	มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ครู นักเรียนและบุคลากรให้มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
7	มีการวางแผนการบริหารจัดการงบประมาณของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า และผลที่เกิดขึ้นในระยะยาว					
8	มีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบ การใช้/ดูแล/รักษา/ปรับปรุงอาคารสถานที่และแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา และมีการบำรุงสภาพแวดล้อมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ใช้ประโยชน์ได้นานและคุ้มค่า					
9	มีการประสานงานกับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอย่างพอเพียงให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ					
10	มีการติดตามผลการดำเนินงานตามนโยบายและโครงการที่ขับเคลื่อนด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา					

ข้อ	รายการ	ระดับของการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา (ต่อ)						
11	มีการติดตามผลด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่กิจกรรมการเรียนการสอน และนำผลการติดตามไปพัฒนา/ปรับปรุงการดำเนินงาน					
12	มีการติดตามผลการดำเนินงานตามแผนงบประมาณของสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและนำผลการติดตามไปพัฒนา/ปรับปรุงการดำเนินงาน					
ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้						
13	มีการประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจและสร้างความตระหนักแก่ครูและบุคลากรถึงจุดมุ่งหมาย หลักการ ของการจัดทำหลักสูตรที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
14	มีการอบรมเพื่อให้ความรู้แก่ครูและบุคลากรเกี่ยวกับการจัดทำหน่วยการเรียนรู้/แผนการจัดการเรียนรู้ ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
15	มีการสนับสนุนให้ครูจัดทำและใช้หน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทุกระดับชั้น และเป็นแบบอย่างให้สถานศึกษาอื่น นำไปปรับใช้ได้					
16	มีการส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และทุกระดับชั้น					
17	มีการสนับสนุนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และทุกระดับชั้น					
18	มีการจัดทำพัฒนา แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา และเผยแพร่แหล่งเรียนรู้ ในระดับอำเภอหรือเขตพื้นที่การศึกษาขึ้นไป					
19	มีการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ในชุมชน เพื่อนำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง					

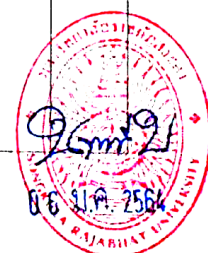
ข้อ	รายการ	ระดับของการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (ต่อ)						
20	มีการจัดแสดงเผยแพร่/ประกวด/แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผลงานของนักเรียนที่เกิดจากการนำหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในระดับสถานศึกษา/เขต พื้นที่/จังหวัด/ประเทศ					
21	มีการสนับสนุนให้ครูศึกษา/วิเคราะห์/วิจัย เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง					
22	มีการส่งเสริมให้ครูจัดทำเครื่องมือวัดผลและประเมินผลที่ หลากหลายและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของแผน การเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
23	มีการรายงานผลการประเมิน และนำมาพัฒนา/ปรับปรุง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง					
24	มีการนิเทศ/ติดตาม/ประเมินผล การใช้หลักสูตรและ แผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงและนำผลการติดตามไปพัฒนา/ ปรับปรุง อย่างสม่ำเสมอ					
ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน						
25	มีการจัดกิจกรรมแนะแนว จนทำให้ผู้เรียนรู้จักศักยภาพ ของตนเอง สามารถเลือกประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อ เพื่อให้มีชีวิตก้าวหน้าไปได้อย่างสมดุล					
26	มีการจัดระบบดูแลช่วยเหลือ และให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียน เพื่อให้สามารถแก้ปัญหาของตนเองได้อย่างเหมาะสม เป็น เหตุเป็นผลตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
27	มีการสนับสนุนให้บุคลากรและผู้เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมใน ระบบดูแลช่วยเหลือและให้คำปรึกษาผู้เรียน ทำให้ผู้เรียน แก้ปัญหาและพัฒนาตนเองได้ จนเห็นผลประจักษ์					

ข้อ	รายการ	ระดับของการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (ต่อ)						
28	มีแผนงาน/โครงการ และผู้รับผิดชอบในการส่งเสริมกิจกรรมนักเรียน ที่สนับสนุนให้ผู้เรียนอยู่อย่างพอเพียง และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา					
29	มีการจัดกิจกรรมลูกเสือ/เนตรนารี/กิจกรรมเพื่อสังคม และสาธารณประโยชน์ ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษา/ชุมชน/สังคม					
30	มีการส่งเสริมให้จัดชุมนุม/ชมรมที่หลากหลาย เช่น จัดตั้งชมรมจิตอาสา ชุมนุมอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ชุมนุมรักสิ่งแวดล้อม ฯลฯ และขยายผลสู่ชุมชน/สังคม					
31	มีการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น/ศิลปวัฒนธรรม/ประเพณีท้องถิ่น/หลักคำสอนทางศาสนา ในการจัดกิจกรรมนักเรียน จนส่งผลให้ผู้เรียนเห็นคุณค่า และร่วมเชิดชูภูมิปัญญาท้องถิ่น/ศิลปวัฒนธรรม/ประเพณีท้องถิ่น/หลักคำสอนทางศาสนาที่ตนนับถือ					
32	มีการจัดกิจกรรมที่สนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดจิตอาสาและมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่หลากหลาย สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และครอบคลุมทุกระดับชั้น					
33	มีการเผยแพร่ผลงานของนักเรียนที่เกิดจากการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ชุมชน					
34	มีการประสานกับชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
35	มีการติดตามผลการจัดกิจกรรมแนะแนว/ระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และนำผลการติดตามไปพัฒนา/ปรับปรุงการดำเนินงาน					

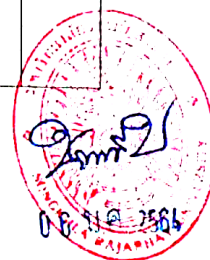
ข้อ	รายการ	ระดับของการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (ต่อ)						
36	มีการติดตามผลการจัดกิจกรรมนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและนำผลการติดตามไปพัฒนา/ปรับปรุงการดำเนินงาน					
ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา						
37	มีแผนงาน/โครงการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาเพื่อให้ครูมีความรู้เข้าใจและตระหนักในคุณค่าของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
38	มีการประชุม/อบรม/สัมมนา ศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตและปฏิบัติหน้าที่					
39	มีการนำความรู้ที่ได้จากการประชุม/อบรม/สัมมนา ศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้ มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคลากรในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา					
40	มีการส่งเสริมให้บุคลากรแสวงหาความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผ่านช่องทาง วิธีการต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ					
41	มีการให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ชีวิตอย่างเหมาะสม การลดละเลิกอบายมุข การดำรงตนเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม แก่คณะครู บุคลากรและนักเรียนโดยผู้บริหารสถานศึกษา					
42	มีการยกย่องครูและบุคลากรที่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
43	มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการดำเนินชีวิตให้ไปสู่แนวทางที่ดีกว่าเดิม เช่น การประหยัด การออม การมีวินัย การใช้ชีวิตโดยไม่ประมาท การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ฯลฯ ให้แก่บุคลากรของสถานศึกษา					
44	มีการขยายผลการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติหน้าที่ให้ไปสู่แนวทางที่ดีกว่าเดิม ให้แก่บุคคลในครอบครัวและชุมชน					

ข้อ	รายการ	ระดับของการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา (ต่อ)						
45	มีการวางแผนร่วมกันระหว่างผู้บริหารและคณะครู ในการนิเทศ ติดตาม การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา					
46	มีการติดตามผลการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมพัฒนาบุคลากรเพื่อส่งเสริมการดำเนินชีวิตและปฏิบัติหน้าที่ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
47	มีการนำผลการติดตามมาพัฒนา/ปรับปรุง การดำเนินโครงการ/กิจกรรมพัฒนาบุคลากรเพื่อส่งเสริมการดำเนินชีวิตและปฏิบัติหน้าที่ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้ได้ผลดียิ่งขึ้น					
48	มีการขยายผลและเผยแพร่ การดำเนินชีวิตและปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจของบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยวิธีการที่หลากหลาย แก่บุคลากรทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา					
ด้านผลลัพธ์และความสำเร็จ						
49	สถานศึกษามีอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมที่สะอาด เป็นระเบียบ ร่มรื่น ปลอดภัย และเอื้อต่อการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
50	ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้องเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้คุณธรรมนำความรู้ในการดำเนินชีวิต					
51	บุคลากรของสถานศึกษามากกว่าร้อยละ 50 มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้					

ข้อ	รายการ	ระดับของการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
ด้านผลลัพธ์และความสำเร็จ (ต่อ)						
52	บุคลากรของสถานศึกษามากกว่าร้อยละ 25 เป็นแบบอย่างในการวางแผนการใช้จ่ายอย่างพอประมาณ ไม่เกินตัว และมีการออมทรัพย์ตามศักยภาพของตน					
53	บุคลากรของสถานศึกษามากกว่าร้อยละ 25 มีส่วนร่วมในการดูแลการใช้ประโยชน์จากสาธารณะสมบัติ เช่น น้ำ ไฟฟ้า ต้นไม้ และเป็นแบบอย่างในการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า					
54	บุคลากรของสถานศึกษามากกว่าร้อยละ 25 มีอุปนิสัยเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปัน บริจาค ทำบุญตามความเชื่อทางศาสนาและมีส่วนร่วมในการทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมอย่างสม่ำเสมอ					
55	บุคลากรของสถานศึกษามากกว่าร้อยละ 25 รู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างประหยัดและคุ้มค่า ตลอดจนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ฟื้นฟูสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติในสถานศึกษาและชุมชน					
56	ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามมาตรฐานการเรียนรู้หลักเศรษฐกิจพอเพียงของแต่ละระดับชั้น					
57	ผู้เรียนอย่างน้อยห้องละ 1 คน เป็นแบบอย่างในการมีวินัย เรื่องการใช้จ่าย มีการออมทรัพย์ และเป็นแบบอย่างในการมีส่วนร่วมช่วยดูแลการใช้ประโยชน์จากสาธารณะสมบัติอย่างประหยัดและคุ้มค่า					
58	ผู้เรียนอย่างน้อยห้องละ 1 คน เป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตประจำวันโดยไม่สร้างความเดือดร้อนให้ตัวเองและผู้อื่น และเป็นแบบอย่างในการแบ่งปัน การทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม					

ตอนที่ 3 กรุณาแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะต่างๆ ที่มีต่อ บทบาทของ
ผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ตามรายการต่อไปนี้

1. ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา

1.1 ปัญหา

.....

.....

.....

.....

.....

1.2 ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

2. ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2.1 ปัญหา

.....

.....

.....

.....

.....

2.2 ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

3. ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

3.1 ปัญหา

.....
.....
.....

3.2 ข้อเสนอแนะ

.....
.....
.....

4. ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา

4.1 ปัญหา

.....
.....
.....

4.2 ข้อเสนอแนะ

.....
.....
.....

5. ด้านผลลัพธ์และภาพความสำเร็จ

5.1 ปัญหา

.....
.....
.....

5.2 ข้อเสนอแนะ

.....
.....
.....

.....
.....
.....

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ง
การหาคุณภาพเครื่องมือ

ตาราง 20 ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความและวัตถุประสงค์ของแบบสอบถามเกี่ยวกับ
บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2

บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนา สถานศึกษาตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง	คะแนนผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)					รวม	IOC	ผลการ พิจารณา
	1	2	3	4	5			
ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา								
1. มีการกำหนดนโยบายด้านหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ และหลักสูตร สถานศึกษาทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2. มีโครงการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงในแผนปฏิบัติการ ประจำปีของสถานศึกษาครอบคลุม ทุกกลุ่มงาน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3. มีการประชุม ชี้แจง การนำนโยบาย/ โครงการ สู่การปฏิบัติตามแผน ปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษาให้ บุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
4. มีโครงการ/กิจกรรม ด้านวิชาการ ที่ส่งเสริมการบูรณาการหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงสู่กิจกรรม การเรียน การสอนทุกระดับชั้น	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
5. มีการเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วม ในการวางแผน จัดทำแผนงาน/ โครงการ/กิจกรรมด้านวิชาการ ที่ส่งเสริมการประยุกต์หลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัด กิจกรรมการเรียนการสอน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
6. มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ครู นักเรียนและบุคลากรให้มีส่วนร่วม ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานตาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80	ใช้ได้

ตาราง 20 (ต่อ)

บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนา สถานศึกษาตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง	คะแนนผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)					รวม	IOC	ผลการ พิจารณา
	1	2	3	4	5			
7. มีการวางแผนการบริหารจัดการ งบประมาณของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงการใช้ประโยชน์ของ ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า และผลที่เกิดขึ้นในระยะยาว	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
8. มีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบ การใช้/ ดูแล/รักษา/ปรับปรุงอาคารสถานที่ และแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา และมีการบำรุงสภาพแวดล้อมอย่าง สม่ำเสมอ เพื่อให้ใช้ประโยชน์ได้นาน และคุ้มค่า	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
9. มีการประสานงานกับชุมชนให้มี ส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่อ เสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่าง พอเพียงให้เกิดกับผู้เรียนอย่าง สม่ำเสมอ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
10. มีการติดตามผลการดำเนินงานตาม นโยบายและโครงการที่ขับเคลื่อน ด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงในสถานศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
11. มีการติดตามผลด้านวิชาการที่ ส่งเสริมการบูรณาการหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงสู่กิจกรรม การเรียนการสอน และนำผล การติดตามไปพัฒนา/ปรับปรุง การดำเนินงาน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
12. มีการติดตามผลการดำเนินงานตาม แผนงบประมาณของสถานศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงและนำผลการติดตามไป พัฒนา/ปรับปรุงการดำเนินงาน	0	+1	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้

ตาราง 20 (ต่อ)

บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนา สถานศึกษาตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง	คะแนนผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)					รวม	IOC	ผลการ พิจารณา
	1	2	3	4	5			
	ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้							
13. มีการประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจ และสร้างความตระหนักแก่ครูและ บุคลากรถึงจุดมุ่งหมาย หลักการ ของการจัดทำหลักสูตรที่บูรณาการ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
14. มีการอบรมเพื่อให้ความรู้แก่ครูและ บุคลากรเกี่ยวกับการจัดทำหน่วยการ เรียนรู้/แผนการจัดการเรียนรู้ ที่บูรณาการหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
15. มีการสนับสนุนให้ครูจัดทำและใช้ หน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงทุกระดับชั้น และ เป็นแบบอย่างให้สถานศึกษาอื่น นำไปปรับใช้ได้	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
16. มีการส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรม การเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง ทุกกลุ่มสาระ การเรียนรู้ และทุกระดับชั้น	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80	ใช้ได้
17. มีการสนับสนุนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมใน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และทุกระดับชั้น	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
18. มีการจัดทำ/พัฒนา แหล่งเรียนรู้ ในสถานศึกษา และเผยแพร่แหล่ง เรียนรู้ ในระดับอำเภอหรือเขตพื้นที่ การศึกษาขึ้นไป	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้

ตาราง 20 (ต่อ)

บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนา สถานศึกษาตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง	คะแนนผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)					รวม	IOC	ผลการ พิจารณา
	1	2	3	4	5			
	19. มีการประสานงานกับหน่วยงาน ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ภูมิปัญญา ท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ในชุมชน เพื่อนำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่เสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่าง พอเพียงของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง	+1	+1	+1	+1			
20. มีการจัดแสดงเผยแพร่/ประกวด/ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลงานของ นักเรียนที่เกิดจากการนำหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไป ประยุกต์ใช้ในระดับสถานศึกษา/ เขตพื้นที่/จังหวัด/ประเทศ	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80	ใช้ได้
21. มีการสนับสนุนให้ครูศึกษา/ วิเคราะห์/วิจัย เพื่อพัฒนาการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
22. มีการส่งเสริมให้ครูจัดทำเครื่องมือ วัดผลและประเมินผลที่หลากหลาย และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของ แผนการเรียนรู้ที่บูรณาการหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
23. มีการรายงานผลการประเมิน และ นำมาพัฒนา/ปรับปรุง การจัด กิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
24. มีการนิเทศ/ติดตาม/ประเมินผล การใช้หลักสูตรและแผนการจัด การเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงและนำผล การติดตามไปพัฒนา/ปรับปรุง อย่างสม่ำเสมอ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ตาราง 20 (ต่อ)

บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนา สถานศึกษาตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง	คะแนนผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)					รวม	IOC	ผลการ พิจารณา
	1	2	3	4	5			
ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน								
25. มีการจัดกิจกรรมแนะแนว จนทำให้ ผู้เรียนรู้จักศักยภาพของตนเอง สามารถเลือกประกอบอาชีพหรือ ศึกษาต่อ เพื่อให้มีชีวิตก้าวหน้าไปได้ อย่างสมดุล	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
26. มีการจัดระบบดูแลช่วยเหลือ และให้ คำปรึกษาแก่ผู้เรียนเพื่อให้สามารถ แก้ปัญหาของตนเองได้อย่าง เหมาะสม เป็นเหตุเป็นผลตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
27. มีการสนับสนุนให้บุคลากรและผู้เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในระบบดูแล ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาผู้เรียน ทำ ให้ผู้เรียนแก้ปัญหาและพัฒนาตนเอง ได้ จนเห็นผลประจักษ์	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80	ใช้ได้
28. มีแผนงาน/โครงการ และผู้รับผิดชอบ ในการส่งเสริมกิจกรรมนักเรียน ที่ สนับสนุนให้ผู้เรียนอยู่อย่างพอเพียง และสอดคล้องกับบริบทของ สถานศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
29. มีการจัดกิจกรรมลูกเสือ/เนตรนารี/ กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณ ประโยชน์ ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ ต่อสถานศึกษา/ชุมชน/สังคม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
30. มีการส่งเสริมให้จัดชุมนุม/ชมรม ที่หลากหลาย เช่น จัดตั้งชมรมจิต อาสา ชุมนุมอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ชุมนุมรักสิ่งแวดล้อม ฯลฯ และขยาย ผลสู่ชุมชน/สังคม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ตาราง 20 (ต่อ)

บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนา สถานศึกษาตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง	คะแนนผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)					รวม	IOC	ผลการ พิจารณา
	1	2	3	4	5			
31. มีการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น/ ศิลปวัฒนธรรม/ประเพณีท้องถิ่น/ หลักคำสอนทางศาสนา ในการจัด กิจกรรมนักเรียน จนส่งผลให้ผู้เรียน เห็นคุณค่า และร่วมเชิดชูภูมิปัญญา ท้องถิ่น/ศิลปวัฒนธรรม/ประเพณี ท้องถิ่น/หลักคำสอนทางศาสนา ที่ตนนับถือ	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
32. มีการจัดกิจกรรมที่สนับสนุนให้ ผู้เรียนเกิดจิตอาสาและมีส่วนร่วม ในกิจกรรมที่หลากหลาย สอดคล้อง กับบริบทของสถานศึกษา และ ครอบคลุมทุกระดับชั้น	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
33. มีการเผยแพร่ผลงานของนักเรียน ที่เกิดจากการจัดกิจกรรมพัฒนา ผู้เรียนตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงสู่ชุมชน	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80	ใช้ได้
34. มีการประสานกับชุมชนให้เข้ามา มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมพัฒนา ผู้เรียนตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
35. มีการติดตามผลการจัดกิจกรรม แนะแนว/ระบบดูแลช่วยเหลือ ผู้เรียนตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงและนำผล การติดตามไปพัฒนา/ปรับปรุง การดำเนินงาน	0	+1	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้

ตาราง 20 (ต่อ)

บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนา สถานศึกษาตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง	คะแนนผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)					รวม	IOC	ผลการ พิจารณา
	1	2	3	4	5			
36. มีการติดตามผลการจัดกิจกรรม นักเรียนตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงและนำผล การติดตามไปพัฒนา/ปรับปรุง การดำเนินงาน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา								
37. มีแผนงาน/โครงการพัฒนาบุคลากร ของสถานศึกษาเพื่อให้ครูมีความรู้ เข้าใจและตระหนักในคุณค่าของ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
38. มีการประชุม/อบรม/สัมมนา ศึกษา ดูงานแหล่งเรียนรู้ เพื่อส่งเสริม การน้อมนำหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนิน ชีวิตและปฏิบัติหน้าที่	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
39. มีการนำความรู้ที่ได้จากการประชุม/ อบรม/สัมมนา ศึกษาดูงานแหล่ง เรียนรู้ มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่าง บุคลากรในสถานศึกษาและนอก สถานศึกษา	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80	ใช้ได้
40. มีการส่งเสริมให้บุคลากรแสวงหา ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงผ่านช่องทาง วิธีการต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80	ใช้ได้
41. มีการให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ชีวิต อย่างเหมาะสม การลดละเลิก อบายมุข การดำรงตนเป็นพลเมือง ที่ดีของสังคม แก่คณะครู บุคลากร และนักเรียนโดยผู้บริหารสถานศึกษา	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้

ตาราง 20 (ต่อ)

บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนา สถานศึกษาตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง	คะแนนผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)					รวม	IOC	ผลการ พิจารณา
	1	2	3	4	5			
42. มีการยกย่องครูและบุคลากรที่ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีตาม แนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง	0	0	+1	+1	+1	3	0.60	ใช้ได้
43. มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริม การดำเนินชีวิตให้ไปสู่แนวทางที่ดี กว่าเดิม เช่น การประหยัด การออม การมีวินัย การใช้ชีวิตโดยไม่ประมาท การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ฯลฯ ให้แก่บุคลากรของสถานศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
44. มีการขยายผลการจัดกิจกรรม ที่ส่งเสริมการดำเนินชีวิตและ การปฏิบัติหน้าที่ให้ไปสู่แนวทาง ที่ดีกว่าเดิม ให้แก่บุคคลใน ครอบครัวและชุมชน	+1	+1	+1	0	0	3	0.60	ใช้ได้
45. มีการวางแผนร่วมกันระหว่าง ผู้บริหารและคณะครู ในการนิเทศ ติดตาม การนำหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ ในสถานศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
46. มีการติดตามผลการดำเนินงาน โครงการ/กิจกรรมพัฒนาบุคลากร เพื่อส่งเสริมการดำเนินชีวิตและ ปฏิบัติหน้าที่ตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
47. มีการนำผลการติดตามมาพัฒนา/ ปรับปรุงการดำเนินโครงการ/ กิจกรรมพัฒนาบุคลากรเพื่อส่งเสริม การดำเนินชีวิตและปฏิบัติหน้าที่ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงให้ได้ผลดียิ่งขึ้น	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ตาราง 20 (ต่อ)

บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนา สถานศึกษาตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง	คะแนนผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)					รวม	IOC	ผลการ พิจารณา
	1	2	3	4	5			
48. มีการขยายผลและเผยแพร่ การดำเนินชีวิตและปฏิบัติหน้าที่ตาม ภารกิจของบุคลากรตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยวิธีการ ที่หลากหลาย แก่บุคลากรทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษา	+1	+1	0	0	+1	3	0.60	ใช้ได้
ด้านผลลัพธ์และความสำเร็จ								
49. สถานศึกษามีอาคารสถานที่และ สภาพแวดล้อมที่สะอาด เป็นระเบียบ ร่มรื่น ปลอดภัย และเอื้อต่อ การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
50. ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจอย่าง ถูกต้องเกี่ยวกับหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง และเป็น แบบอย่างที่ดีในการใช้คุณธรรม นำความรู้ในการดำเนินชีวิต	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
51. บุคลากรของสถานศึกษามากกว่า ร้อยละ 50 มีความรู้ความเข้าใจ ที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง และสามารถจัด กิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
52. บุคลากรของสถานศึกษามากกว่า ร้อยละ 25 เป็นแบบอย่างใน การวางแผน การใช้จ่ายอย่าง พอประมาณ ไม่เกินตัวและมี การออมทรัพย์ตามศักยภาพ ของตน	0	0	+1	+1	+1	3	0.60	ใช้ได้

ตาราง 20 (ต่อ)

บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนา สถานศึกษาตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง	คะแนนผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)					รวม	IOC	ผลการ พิจารณา
	1	2	3	4	5			
53. บุคลากรของสถานศึกษามากกว่า ร้อยละ 25 มีส่วนร่วมในการดูแล การใช้ประโยชน์จากสาธารณะ สมบัติ เช่น น้ำ ไฟฟ้า ต้นไม้ และ เป็นแบบอย่างในการใช้ทรัพยากร อย่างประหยัดและคุ้มค่า	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
54. บุคลากรของสถานศึกษามากกว่า ร้อยละ 25 มีอุปนิสัยเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปัน บริจาค ทำบุญตามความ เชื่อทางศาสนาและมีส่วนร่วมใน การทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อ ส่วนรวมอย่างสม่ำเสมอ	+1	0	+1	+1	0	3	0.60	ใช้ได้
55. บุคลากรของสถานศึกษามากกว่า ร้อยละ 25 รู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างประหยัด และคุ้มค่า ตลอดจนมีส่วนร่วมใน การอนุรักษ์ ฟื้นฟูสภาพแวดล้อม ทางธรรมชาติในสถานศึกษาและ ชุมชน	0	+1	+1	0	+1	3	0.60	ใช้ได้
56. ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามมาตรฐานการเรียนรู้หลัก เศรษฐกิจพอเพียงของแต่ละ ระดับชั้น	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
57. ผู้เรียนอย่างน้อยห้องละ 1 คน เป็น แบบอย่างในการมีวินัยเรื่องการใช้ จ่าย มีการออมทรัพย์ และเป็น แบบอย่างในการมีส่วนร่วมช่วยดูแล การใช้ประโยชน์จากสาธารณะ สมบัติอย่างประหยัดและคุ้มค่า	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80	ใช้ได้

ตาราง 20 (ต่อ)

บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนา สถานศึกษาตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง	คะแนนผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)					รวม	IOC	ผลการ พิจารณา
	1	2	3	4	5			
58. ผู้เรียนอย่างน้อยห้องละ 1 คน เป็น แบบอย่างในการดำเนิน ชีวิตประจำวันโดยไม่สร้างความ เดือดร้อนให้ตัวเองและผู้อื่น และ เป็นแบบอย่างในการแบ่งปัน การทำ ตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและ สังคม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
59. ผู้เรียนอย่างน้อยห้องละ 1 คน เป็น แบบอย่างในการใช้ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่าง ประหยัดและคุ้มค่า มีส่วนร่วมใน การอนุรักษ์ ฟื้นฟูสภาพแวดล้อม ทางธรรมชาติในสถานศึกษาและ ชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
60. ผู้เรียนอย่างน้อยห้องละ 1 คน มี ส่วนร่วมในการรณรงค์ให้ สถานศึกษา ชุมชน สังคม ดำเนินการสืบทอด สานต่อ รักษา วัฒนธรรมไทย มรดกชุมชน สังคม และประเทศชาติ	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้

ตาราง 21 ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2

รายการ	ค่าความเชื่อมั่น
บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	0.97
จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม = 30 คน	

